

وتووئژ له گهل
تيكوشه ريكي فەرهنغي
سەردهمی جمهووری كوردستان

يای كوبرا عهزیمی

له ۲۱-ی ئاوریلی ۲۰۲۰ دلی یای کوبپرای
عهزیمی له تهمهنی ۹۵ سالی دا له کوته کهوت.
ئهو ووتویژه له سهردهرانهی یه کهم سالی کۆچی
دوایی وی بالو ده بیته وه.

له پای قسه‌ی تیکۆشه‌ریکی فه‌ره‌ه‌نگی سه‌رده‌می جمه‌ووری کوردستان یای مه‌زن
کوبرای عه‌زیمی

حه‌سه‌ن قازی

تیبینی

ئه‌م وتووئۆزه له ئیواره‌ی جومه‌ ٤-ی فئیریه‌ی ١٩٩٤ [١٥-ی ربه‌ندانای ١٣٧٢-ی
هه‌تاوی] یانی زیاتر له ٢٧ سال له‌مه‌و به‌ر له ستۆکه‌هۆلم له ماله حاجی کوبرا
خانمی عه‌زیمی به‌ریوه چوو. ره‌حه‌ته‌ی حاجی قادری ئیف‌تیخاری ش له‌و مه‌جلیسه‌ دا
بوو و به سوپوه گوئی له ولامی یای کوبرا گرتبوو بۆ پرسیاره‌کانی ئیمه‌ی به پرس،
ئهمیری هه‌سه‌نپوور، زاگرۆسی خوسره‌وی و هه‌سه‌نی قازی. ناوه‌رۆکی کاسیتی ده‌نگی
ئه‌و هه‌فیه‌یقینه له‌ دوا‌ی کۆچی دوا‌یی وی و ئهمیری هه‌سه‌نپوور بل‌او ده‌بیته‌وه. ئیمه
له‌ کۆتاییه‌کانی سالی ١٩٩٣ و سه‌ره‌تای ١٩٩٤ له‌ ته‌ک مامۆستا ئهمیر له‌ ئه‌لمان و سوید
چه‌ندین چاوپیکه‌وتنه‌مان له‌ گه‌ل که‌سانیک ئه‌نجام دا که له‌نزیکه‌وه ئاگایان له‌ ئه‌زموونی
سه‌رده‌می جمه‌ووری کوردستان هه‌بوو و ئه‌و وتووئۆزه له‌ سه‌ر کاسیتی ده‌نگ ئاسته
ده‌کران و ئه‌وانه‌مان له‌ دوو نوسخه‌ دا پاراست. به‌ داخه‌وه سئ له‌و که‌سانه‌ی قسه‌مان
له‌ گه‌ل کردن یای مینای قازی، کاک جه‌لیلی گادانی و یای کوبرای عه‌زیمی و ئهمیری
هه‌سه‌نپوور خۆی ئیستا له‌ نیومان دا نه‌ماون. من وه‌ک وه‌فایه‌ک بۆ مامۆستا ئهمیر و بۆ
ئاگاداری زیاتری خۆینه‌روه‌ی کورد له‌ به‌رگه‌یه‌ک له‌ میژوووی سیاسی کوردستان هیوادارم

بتوانم ناوهرۆکی هه‌موو ئه‌و کاسیته‌یه‌یه‌ به‌ره‌ به‌ره‌ دابه‌زینم، که ئه‌وه‌ یه‌ که‌میانه‌.

ئه‌و چاوپێکه‌وتنه‌ له‌ گه‌ل یای کوبه‌رای عه‌زیمی، له‌ ته‌ک گشت ئه‌و وتووێژانه‌ی له‌ گه‌ل له‌ پاش به‌جی ماوانی کۆمار دا که‌راون جیاوازیکی سه‌رنج‌راکێشی هه‌یه‌، یای عه‌زیمی بێ پێچ و په‌نا و لآمی په‌رسیا‌ره‌کانی داوه‌ته‌وه‌ و هه‌رچه‌ند جار جار قسه‌کانی ره‌خه‌گرانه‌ن، به‌لام ره‌وشینه‌رانه‌ نین و هه‌ر وه‌ها که‌رامه‌تی شه‌خسی گشت ئه‌و که‌سانه‌ی باسیان لێوه‌ ده‌کا له‌ به‌ر چاوه‌ گرتوووه‌ و چه‌ند نمونه‌ش که‌ باری ژبانی شه‌خسی که‌سان له‌و سه‌ر وه‌بندی دا هاتوونه‌ته‌ گۆڕی ره‌وداوی ئه‌وتۆن که‌ کاتی خۆی هه‌موان پێیان زانیوه‌ بۆیه‌ گێڕانه‌وه‌ بیان وه‌نه‌بێ و هه‌ژندیک به‌ ناو و که‌رامه‌تیان بگه‌یینه‌. وه‌ک ده‌ر ده‌که‌وی و تووێژ و په‌رسیا‌ره‌کان به‌ ره‌چکه‌یه‌کی سیستیماتیک دا نه‌چوون، له‌ گه‌ل خۆمان هیندیک به‌راوه‌ی ره‌ژنامه‌ی « کوردستان » و وێنه‌مان برد بوو که‌ به‌ ده‌م وتووێژه‌که‌وه‌ ئاماژه‌یان پێ ده‌کری. له‌ دابه‌زاندن دا سه‌ول دراوه‌ هه‌موو شت وه‌ک خۆی و ئاوا بێ که‌ ۲۷ سه‌ل له‌مه‌و به‌ر ئاسته‌ که‌راوه‌ و هه‌یچ ده‌سه‌کاربیه‌ک له‌ راوێژی سه‌بابلا‌غی یای کوبه‌را و په‌رسیا‌رکاران دا نه‌که‌راوه‌. له‌م دوو کاسیته‌ ده‌نگیه‌ دا له‌ هیندیک شوین وشه‌ و په‌سته‌کان جوان ئاسته‌ نه‌که‌راون و ئه‌و شوینانه‌ به‌ ..... دیاری که‌راون. هه‌یوادارم به‌ به‌لا‌و که‌رده‌وه‌ی ئه‌م وتووێژه‌ ره‌وانی یای کوبه‌را عه‌زیمی شاد بێ که‌ له‌ ۲۱-ی ئاویری ۲۰۲۰ له‌ سه‌تۆ که‌هۆلم له‌ ته‌مه‌نی ۹۵ سه‌لی به‌ جیی هه‌شتین هه‌ر ئه‌و شه‌اره‌ی له‌وه‌ی چاومان پێی که‌وت. لێره‌ دا پیم خۆشه‌ سه‌پاسی سه‌یمین ئیفتخاری بکه‌م بۆ ئه‌وه‌ی چه‌ند وێنه‌ی یای کوبه‌رای عه‌زیمی دایکی له‌ به‌ر ده‌ست نام که‌ له‌ گه‌ل ئه‌و بابه‌ته‌ به‌لا‌وی بکه‌مه‌وه‌.

۱۰-ی ماری ۲۰۲۱

▲ یای کوبرای عه‌زیمی

وتوپۇزى ئەمىرى ھەسەنپوور، ھەسەنى قازى، زاگرۇسى خوسرەوى لەگەل ھاجى كوبرا خانىمى غەزىمى ستۆكھۆلم، مالى خۇيان ۴-سى فيوريىيە ۱۹۹۴. نەمىر ھاجى سەيد قادرى ئىفتىخارى ش مابوو و لە مەجلىسەكە دا بوو.

ئەمىرى ھەسەنپوور: بزائىن چۈنە، چۈن قسان دەكا [مەبەستى لە رىكۇردەكەپە ح.ق.]. زۇر بۇ وى ئەرزىشى ھەپە [مەبەستى بۇ دوكتور شەھرزاد موجداب ە بۇ لىكۆلىنەۋەكەى لە سەر ژنى كورد ح.ق.]. جا مەسەلەن ئەۋەل سوئالېك كە ھەپە ئەۋەپە كە لە زەمانى كۇمارى دا بۇ خۆت ديارە پېش ئەۋەى كۇمار دامەزرى مەلېم بووى و دواپەش كە كۇمار دامەزرا مەلېم بووى

ھاجى كوبرا خانىم: مەلېم بووم

ئەمىرى ھەسەنپوور: و فەعالىيەتت بوو. ئەگەر كەمېك لە پېشدا بۇ خۆت باس بىكەى كە پېش كۇمار وەزە چۈن بوو و دامەزرائى كۇمار چ تەئسىرىكى كىردوۋە لە ئامووزش و پەرورەش يانى پەرورەدە بە دەردى ھاۋولائىيانى ئەۋ دىۋى. لە پەرۋەدەى دا چ تەئسىرىكى بوو و چ گۇرانتىكى بە سەر دا ھات؟

ھاجى كوبرا خانىم: ۋەلا ئىدى ئەگەر كۇمار دامەزرا، فىرى كوردى دەبوۋىن، قەتەمان كوردى نەخوئىندىبوۋەۋە. دەرسمان بە مندالەكان دەكوت و عوسمان دانىش بەغزە رۇژىكى دەھات دەرسى بە مە دەگوت ئەمەش فىرى دەبوۋىن و دەمانگوت بە شاگردەكان.

ئەمىرى ھەسەنپوور: دەرسى كوردى پى دەگوتن؟

حاجی کوپرا خانم: به‌لێ. رۆژی سه‌عاتیک بوو دوایه‌ بوو به دوو سه‌عات. ....
..... هه‌م ئه‌مه و هه‌م به‌عزیک له شاگرده‌کان باش فیر بپوون کوردی. یانی
ئیمه کوردیمان قه‌ت نه‌خویند بوو، هه‌ر ئه‌و رۆژانه هه‌موو

فیر بووین. ئه‌وه ته‌ئسیریکی کولی له سه‌ر ئیمه دا نابوو. ئه‌وه زمانی خۆمانه،
زمانی کوردی قسه‌ی پێ بکه و بینوسه و بیخوینه. بیخوینه. دوایه‌کانی. ....
.....

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: ئه‌وه‌ی که چاپ نه‌ده‌کرا چۆن بوو؟ مه‌سه‌له‌ن بۆ خۆت
ته‌جروبه‌ی خۆت بگێره‌وه. چ شتیکت ده‌نووسی که چاپیان نه‌کرد؟

حاجی کوپرا خانم: ئه‌من ئه‌و شیعه‌ی ..... نازانم به‌رداشتیان چۆن
بپوو چ به‌رداشتیکیان لێ کرد بوو. ....

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: چت نووسیوو؟

حاجی کوپرا خانم: نووسیووم هه‌ر وه‌کوو ئه‌و شیعه‌ی هه‌زاری .....
..... مادامیکه‌ ئیمه ئه‌و هه‌سه‌ده‌ته‌مان له به‌ین نه‌چێ ئیمه ناتوانین هه‌چ بکه‌ین.
ئه‌و جاره‌کانی به‌ پشتی‌ندی زه‌لام یا به‌ لیباسی کوردی کوردایه‌تی نییه‌ بۆ مه‌،
وه‌ختیکه‌ ئه‌مه ... بتوانین ئه‌و جووره‌ی که ده‌مانه‌وێ قسان بکه‌ین، ئه‌و جووره‌ی
که ده‌مانه‌وێ بنووسین، ئه‌و جووره‌ی که ده‌مانه‌وێ رێک بکه‌ین، تیبکۆشین رێک
بکه‌ین ئه‌وه ده‌بیته‌ کوردایه‌تی نه‌ ئینکی به‌ لیباسی کوردی. شایه‌ ده‌کینک لیباسی
عه‌جه‌می ده‌به‌ر دایه‌ زۆریش کورد بێ. وه‌لی عه‌قیده‌ی شه‌خسی من پێم وایه‌
ده‌بێ ئه‌مه نه‌زهرمان ئاواله‌ بێ. ده‌بێ نیسه‌به‌ت به‌ یه‌کتیری پوشتی سه‌ر قسان
نه‌که‌ین و رێک بکه‌ین ئه‌و جووره‌ شتانه ..... جا له‌وه‌ی زۆر ... ..

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: نازانی بۆچی به‌رداشتیکی وا خراپیان بوو؟

حاجی کوپرا خانم: ..... جا دیوکیشان گرتبوو له‌ خانووه‌کانی سه‌ید عه‌لی
حوسینی، ئه‌و ده‌می فهره‌نگ ده‌ویدا بوو. ....

ده كړدم كه قسان بكم. ئەميش كه قسم ده كړد خوب به عزه قسه يه ك دپته
 گوږې شايه تهره ف به دلې خوې بگرې، گووئېنكي ئەمن قسه د و نه زه رېكم نه بوو
 مونته ها نه وه يه ئەمن ده لېم ده نه زه ناگيرې ئەمن قسيكي بكم ..... ئەوه
 بوو جا مه سه له ن ده يانگوت فلانكه س قسه ره قه قسان نه كا، ئەمن قسه ي ره ق
 ده كم. جا ئاخر ده مگوت ئەگر ئەمه دامان ناوه حيزب له هر كه سه ي دوو قراني
 وهرده گرې شه هريه ئايا دوو قران بو وه ي ده بي خانميكي موخته ره م چارشويي به
 سه ره خوې دا دايته ماله من له من بپارپته وه بلې فلانكه س ئەوه دوو قرانه له من
 مه ستين. مانگي دوو قران چ ئەرزشيكي هه يه؟ جا ئەوه جووره شتانه مه سه له ن .....
 ئەوه ده ميش ..... نه ده بوو وايي
 ، چون ئەمن كورديك بووم، ئەمن خه لكې شاره كه ي بووم، ئەمن ده پيش ئەواندا
 معليم بووم. ئەوان دوايه هاتوون، ئەمن سينم هه قده سال بووه كه دنيا تيك
 چووه سالي بيستي [مه به ست خه رماناني سالي ۱۳۲۰-ي هه تاوي يه .ح.ق.] ره ئيسي
 فره هنگي وه خت خه يشي له بام كرد كه معليمي ... نه مابوو كوتي كوبرا بي
 كاري بكا نامه ي بو نووسيم . وه لا ۱۶ سال بووم ، دوو سالم ئيفتيخاري كار كرد بوومه
 ۱۸ سال دامه زرام. ئەمن پيم وابوو نه ده بوو مه سه له ن كچيكي هه رمه ني يان كچيكي
 جوو وه پيش ئەمن كه وي ئەلبه ته ته حسيلا تيان له من زياتر نه بوو و سه واديشيان پيم
 وايه به قه را من نه بوو و قه تيشيان دل به من خو ش نه بوو. ئەمما نازانم چ عامليك
 بوو، بو خو شم له و عاميله ي نه ده گه يشتم. ....
 ..... كرى خانوي نه ده ي وه زعت باش نييه . .... ده وله مند نيم
 ئەمما زور زور تبعم بلينده. ياني ده توانم هه ميشه ..... كوتي قه ت قه ت شتي وا
 نه كه ي. .... ياني ئەوه ليين زنيك بوو كه .... جا بويه ئەمن پيم وابوو ئەوه
 شتانه ..... قسه يه كي بكم كابرايه ك به دلې خوې بگرې.....

ئەميرى هه سه نه پوو: نامه كه ي ياني پي بوو له وي؟

حاجي كوبرا خانم: ئا ئا پي بوو.

ئەميرى هه سه نه پوو: بو خوې ئيمزاي كرد بوو؟

حاجى كوبرا خانم: بهلې بهلې. ....

ئهميرى حهسه نپوور: جا ئه وهى يانى غهيره ز ئه وه حقووقه هى وه رت ده گرت سى تمهنت وه رده گرت بو ته دريس له مه دره سه هى ئه كابير گوتبووى ئه وهى بېرن.

حاجى كوبرا خانم: كوتبووى بهلې بېرن چون مه دره سه هى ئه كابير تېك چوه وه وهى بېرن. ئه وه جاره كانى ئه من ته قازاى كووده كستانى ده كه م شايد بيمه .....
..... بۇچى كووده كستان ته ئسيس بكرى. كورپه ئه خه مه نزورم چيه؟ مه نزورم ئه وه يه ئه لعانه كه ئه نگو زمانى كورديتان پى خوښه، ئه منيش پيم خوښه. ئه وه جار ئه من ده نيوى دام و برېك مواته عه ده كه م و ده زانم ئه گهر مندال له مندالى را كوردى فير بكه هى، حهل و فه سللى ئى وانى كى پى بللى، شى بكه يه وه، جوانتر ده بى ئيدى هه تا ئنسانى كى گه وره له رووى رۇزنامه هى را پى بخوئنييه وه. مه نزورم ئه وه بوو، وه لا دوايه ته سووييش كرا، كاغه زيش هات له سه ر داوخوازه كه هى تو ئه مه ته سووييمان كردوه كووده كستان داده ندرى مه سئوليشى ژنى مسته فا خوښاوييه. زور ئه وه بو من ناخوش بوو. ....
..... ئه گهر چووبايه رېژه يه كى، يا قازى چووبايه ورمى يا چووبايه نه غه ده هى ده چوون پيشوازيان لى ده كرد. .... له خودى مه هابادى دا .....

ئهميرى حهسه نپوور: ئه وه پيشنيهادى كووده كستانه كه هى [كه سيك دېته ژورى، ده ننگى حاجى كوبرا خانم فه رموو، ئه تو فه رموو!]

ئهميرى حهسه نپوور: ئه وه پيشنيهادى كووده كستانه كه هى دواى تېك چوونى كلاسى ئه كابير كردت يا؟

حاجى كوبرا خانم: نا، هيشتا كلاسى ئه كابير تېك نه چوو بوو.

ئهميرى حهسه نپوور: پيشنيهاده كه ت بو كى نووسى؟

حاجى كوبرا خانم: بو پيشه واهى، ناغاهى حه مه ده مينى خاته ميش ... ..

.....

یای کوبرای عهزیمی له سه‌ر
دهمی جمهووری کوردستان ▲

ئه‌میری هه‌سه‌نپوور: کهس نه‌بوو پشتیوانیت لێ بکا له ناو مه‌لیمه‌کان دا؟
وه‌ختیکی

حاجی کوبرا خانم: ئه‌من ده‌گه‌ل که‌سم ئه‌و مه‌سه‌له‌ باس نه‌کرد..

ئهميرى ههسه نپوور: هه ر بۇخوت نووسيت؟

حاجى كوبرا خانم: هه ر بۇخوم نووسيم و بۇخوم ناردم و جوابه كه شيان شه خسه ن

دا به خوم و ....

ئهميرى ههسه نپوور: جا بۇ دامه زران؟

حاجى كوبرا خانم: نه خيرا! ... ..

ئهميرى ههسه نپوور: كلاسى ئه كاييره كهت چون بوو دامه زراندا؟

حاجى كوبرا خانم: وه لاهى كلاسه ئه كاييره كه ژنه كان پييان خوش بوو.

ئهميرى ههسه نپوور: بۇ ژنان بوو يا بۇ پياوان؟

حاجى كوبرا خانم: بۇ ژنان بوو. ئى پياوان هه بوو. ئى پياوانيش هه بوو، بۇ ژنان

بوو. كوتم ته قازاي بكهن. وه لا ته قازايان كرد و ئيواران ....

ئهميرى ههسه نپوور: ئيواران يانى؟

حاجى كوبرا خانم: پاش مه ره خهسى شاگردان. ....

ئهميرى ههسه نپوور: دوايه ئه و ده مى ژنه كان ده هاتن.

حاجى كوبرا خانم: به لى

ئهميرى ههسه نپوور: نازانى چهنده كهس ده بوون؟

حاجى كوبرا خانم: وه لاهى ئه و لى بيست كه سيك ده بوون دوايه كه م بوونه وه

ئهميرى ههسه نپوور: زور تر ئى چ جووره خانه واده يهك بوون؟

حاجى كوبرا خانم: ماله .... ماله .... بوون. .... ..

ئەمىرى ھەسەنپوور: كى؟

ھاجى كوپرا خانم: ..... زۇر كەس دەھاتن

ئەمىرى ھەسەنپوور: چتان فېر دەكردن بە وان؟ ھەر سەودا فېر بوون؟

ھاجى كوپرا خانم: ھەر دەرسى كوردى لە پرووى رۇژنامە كەى را. دوایە بە نووسىن لە رۇژنامە كەى دا. دەرسى رۇژنامەشم پىن دەكوتن.

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئەھا لە رۇژنامەى دا ھەبوو دەرسى كوردى؟

ھاجى كوپرا خانم: ئەدى ھەبوو ....

ئەمىرى ھەسەنپوور: چەند دەمانەوہ لەوى نازانى لە بىرتە؟

ھاجى كوپرا خانم: دوو سەعات

ئەمىرى ھەسەنپوور: دوو سەعات. جا ئەوہ چۇن بوو كە تىك چۇوہ ئەوہ؟

ھاجى كوپرا خانم: وەلاھى خەلكەكە نەھاتن، ئىشتىياقتىكىان نىشان نەدا. ھەر رۇژەى يەكى لى كەم دەبووہ. .... ..

ئەمىرى ھەسەنپوور: لە كوئى بوو جىگای ئەو مەدرەسەى؟

ھاجى كوپرا خانم: ھەر لە مەدرەسەى « پەروانە» بوو مەدرەسەى خۇمان. خانووى مىرزا ھامىدى. ئەوہى كە .... زارا خانمى.

ئەمىرى ھەسەنپوور: بەلى

ھەسەنى قازى: زارا خانم كى بە؟

ئەمىرى ھەسەنپوور: زارا خانمى خزمى خۆم

ھاجى كوپرا خانم: خزمى خۇيانە كچەكەى بووكى خۇيانە، مآلە بابى مەلىعا، مآلە

بابی مهلیعای، همیدی

نهمیری هسه نپوور، همیدی. ماله حاجی حامیدی

هسه نی قازی: رهنکه نه زانن

حاجی کوبرا خانم: نهری وه لا دروسته

نهمیری هسه نپوور: وایه، دروسته، شه هرزاد پیم وایه نه زانی. ته لبه ته پیم وایه که. باسیکی دیش کوبرا خانم هوه یه که، با جارئ لیره له پیشدا با نهو پرسیاره ی بکه م دوايه دیسان ده گه رینه وه سهر دهوره ی کوماری. نه تو بؤ خوت چون بوو بووی به معلیم و نایا نه وه لین معلیمی ژن بووی له سا بلانغی یا له پیش توش دا که سی دی معلیمی ژن بوو؟

حاجی کوبرا خانم: له پیشه من دا خه جیح خانمی مه جدی بوو له کوردان. کچی مه لا حوسی نی [مه بهستی مه لا حوسی نی مه جدی یه. ح. ق.]

نهمیری هسه نپوور: کهنگی بوو؟ چند سال پیش تو؟

حاجی کوبرا خانم: سالی هه زار و ... نهمن کلاسی چواری مه دره سه ی بووم نهو بوو به معلیم. نهمن کلاسی چوار بووم نهو بوو به معلیم. نهمن کلاسی پینجم نه خویند زیره ک بووم چوممه کلاسی شه ش. نهمن سالی ۱۳۲۰ کلاسی شه شم خلاس کرد بوو.

نهمیری هسه نپوور: سالی ۱۳۲۰ شه شت ته واو کرد بوو؟

حاجی کوبرا خانم: به لئ شه شم ته واو کرد بوو معلیمه غهیره بوومیه کان ریشته بوون. رهئسی فرههنگی وهخت ناغای رهحیمی لهشکری کرد بوو به جینشینی خوی نهویش ده گه ل با بم دؤستایه تی هه بوو به بامی کوتبوو پیمان خوشه کوبرا بی درسی بدا. [مندالیک ده قیژنی نایلئ گویم له دهنگی نهکی بی. ح. ق.] ..... وا بوو ده عه ززی سالی دا که من ده چووم درسم ده گوت سی چوار جار

▲ له‌م وتویژه له‌گه‌ل نه‌مر یای کوبرای عه‌زیمی دا به وردی له‌ سه‌ر ژنه‌کانی ئه‌و وینه‌یه قسه‌ کراوه. ئه‌و وینه‌یه له‌ مانگی جۆزه‌ردانی ۱۳۲۵- ی هه‌تاوی له‌ هه‌وشه‌ی مه‌دره‌سه‌ی په‌روانه‌ کیشراوه له‌ سه‌ر ئالا‌که‌ نووسراوه: « ئه‌نجومه‌نی په‌روه‌ریشی بی‌ری کوردستان » یایه‌کان له‌ ریزی یه‌که‌م دا له‌ راسته‌وه بریتین له‌: په‌عنا داودی، وه‌جیهه‌ شو‌جاعی، سه‌لته‌نه‌تی داود زاده، ماوزه‌ر بله‌ زاده، فه‌ریده‌ی زهن‌دی، زا‌را مه‌نگو‌ری، خه‌جیجی با‌به‌ سو‌وری و مو‌عینی (سه‌میعی) پیاوه‌کانی ریزی یه‌که‌م له‌ راسته‌وه: عه‌لی مه‌حموودی، برایی نادی که‌فیلی وه‌زاره‌تی فه‌ره‌ه‌نگ له‌ حکوومه‌تی جمه‌ووری کوردستان دا و مه‌لا عه‌بدو‌لای فازلای ن.

پارچه يان ده داينى، شش مېتر هوت مېتر، پارچه له باتى حقوقى. ... .. ئيدى
دوايه كه ببوم به ۱۸ سال دامه زرام و كومار به سه ر دا هات.

ئهميرى حه سه نپوور: خه جيخ خانم دهرسى خوېند بوو بو خوئى له مه دره سه ي
يا هه ر سه وداى هه بوو؟

[مه به ست خه خيخ خانمى مه جدى يه. ح. ق.]

حاجى كوبرا خانم: به لئى دهرسى خوېند بوو، له مه دره سه ي دهرسى خوېند بوو.

ئهميرى حه سه نپوور: مه دره سه ي كچانى سا بلاغى؟

حاجى كوبرا خانم: له مه دره سه ي كچانى سا بلاغى، كه من ئه و ده مى كلاسى
ئيبتيديايى ئه و ده مى پييان ده گوت، ئيبتيديايى بووم ئه وان خه جيخ خانمى مه جدى
بوو، توباي حه كيمزاده بوو، روقياى ماله مسته فاي چى؟ كاك مسته فاي خه يات بوو،
[كه سيك شتيك ده لئى]

حاجى كوبرا خانم: نا، مسته فاي له گه ره كى خري.

زاگرؤسى خوسره وي: نه غه ده بان

حاجى كوبرا خانم: نه خير. نه غه ده يان نه بوو، كاك مسته فايه ك هه بوو خه يات بوو،
پشتى كور ببؤ وه. نيوه كه م له بير نيبه. ئه وانه، ئه وجاهر كانه ئامينه خانمى ئه رده لان
بوو، ... ئه رده لان بوو

حه سه نى قازى: سته يى بوون ئه وانه؟

حاجى كوبرا خانم: ئه وان سته يين به لئى. ئه وجاهر روقياى خوشكى ميرزا سه ديقي
حه يدهرى بوو كه ژنى ره حيم زاده ي بوو. توباي سى سمئلى بوو. ئه وانه هه موو ...

.....

زاگرؤسى خوسره وي: حه سه نى ره حيم زاده

حاجی کوبرا خانم: بەلێ.

حەسەنی قازی: ئەو تووبای سی سمیلی چی مەحمودی سی سمیلی بوو؟

حاجی کوبرا خانم: ئامۆزایەتی. ئامۆزایەتی پوورزای حاجیشە [مەبەستی لە حاجی، حاجی سەید قادری ئیفتیخاری هاوسەرێتی. ح.ق.] خولاسە ئەوانە.

ئەمیری حەسەنپوور: ئەوانە چەند سأل لە تۆ گەورەتر بوون؟

حاجی کوبرا خانم: زۆر. ئەوان ... بوون

ئەمیری حەسەنپوور: ئەگەر وایە مەدرەسە ی کچان لەبیرتە کەنگی دامەزرا، چ سالیکی؟

حاجی کوبرا خانم: نا وەلا، نازانم سالی چەندی ئەمما ئەمن کە وەبیرم دێ مەدرەسە ی کچان هەر هەبۆ. من ئیدی کە من بچمە مەدرەسە ی ئەمنیان بردە مەدرەسە ی، دایکم ئەمنی برد ئەمنیان قەبوول نەدە کرد ئەویش زۆر پاراوە مودیرە کە ژنیکی تاران ی بوو کوتی دە ی ئەووە بۆ خۆ ی زۆری پێ خۆشە، ئەمن فیرم کردوووە چونکە دایکم لە مالی بۆ خۆ ی ئەمنی فیری نووسین و شتی کرد بوو، ئەلفبا و شتم هەموو دەزانی. کوتی ئەووە زۆری پێ خۆشە بنووسی و ئەمن فیرم کردوووە ئیدی رایان گرتم. ئیدی رایان گرتم و هەر ئەووە بوو دەرسم خویند و ئەمما نازانم سالی چەند بوو. ئەمن بۆخۆم مۆتەوولیدی ۴م [دەبی مەبەست ۱۳۰۴-ی هەتاوی بی ح.ق.] شەش سالیش بووم چوو مە مەدرەسە دەبیته سالی چەند دەبیته سالی ۱۰. ئەمما دە پێش سالی ۱۰-ی دا [۱۳۱۰] دەبی مەدرەسە هەبوو بی. چون ئەمن کە وەبیرم دێ چوو مە مالی پوورم خانووی سەید عەبدولای تەهازادە مەدرەسە ی کچان بوو. جا هەر لەو ی دەچوو م تەمەشام دەکردن بۆیە پیم خۆش بوو بچم دەرسی بخوینم. دەم دی کچەکان هەلدەپەڕین، نازانم چیان دەکرد، مالی بە بەردیان دروست دەکرد، ئیدی ئەمنیش لەو پرا ئیشتیاقم بوو دەرسی بخوینم.

زاگرۆسی خوسرەوی: خانووی سەید عەبدولای کێهەیان؟ خانووی خوار

دهواخانه که یان؟

حاجی کوبړا خانم: نا، نا خانووی ئه و کووچه یه ی ته لئان نانه واخانه ی وهستا که ریمې تیدا نییه. ماله پووری من مالی میرزا حبیبی داودی له و کووچه ی دابوو. ماله سهد عه ولای ته ها زاده ش خانووی خویان له وئ بوو. ئه خه ئه و گه ره که هه مووی ماله وان بوو. ماله پوورم خانوویکی چکوله بوو هه م ره ئیسی فره هنگ ده ویدا بوو، هه م مه درسه ده ویدا بوو. ئه و ده می جا پیان ده گوت ره ئیسی مه عاریف.

ئهمیری حه سه نه پوور: به لی.

حه سه نه قازی: بیوره حاجی خانم فره مووت که له پیش ۱۳۲۰-ی شه مسی مه درسه ی کچان هه بوو له وئ. ئه ی ته تو له سه ره ئه و میسیونیری ئه مریکای که له وئ بوون هیچت وه بیر دئ؟

حاجی کوبړا خانم: نا، وه لا

حه سه نه قازی: له سه ره میز دال خانم و ئه وان

حاجی کوبړا خانم: میس دال خانم وه بیر دئ. میس دال خانم زور باش له بیره. میس کوتاتم له بیره [ناگوستا گوده هارت میسیونیری به ره چه له ک لیتوانیایی ئه مریکایی که زیاتر له بیست سال له سا بلان و ده ورو به ری خزمه تی خه لکی کردوه، له ژارگونی مه هادی دا ناوی بووه به میس کووتات. ح.ق.] من دالانی موسولمانی به خپو ده کرد. ....

حه سه نه قازی: به کیان سه کینه بوو نیوی؟

حاجی کوبړا خانم: به کیان نیوی سه کینه بوو، به کیان نیوی عیلی بوو. جا ده یان گوت ئه وه له بابی کریون.

حه سه نه قازی: ئه من جا ئه و پرسیاره م بوئه کرد بو ئه وه ی بزائم ئایا بوونی وان له وئ ته ئسیری ئه وه ی هه بووه که کچان بچنه مه درسه چون بوو ئه و زه مانی باب

ئىجازەت بىلەن دەدا كىچ بېچنە مەدرەسە؟

ھاجى كوپرا خانىم: ۋەلا ئىدى ئەمەن نازانم ئىدى ئەمما ئەمەن كە ۋەبىرم دى ئەو كچانەى كە دەلېم ھەر لە مەدرەسەى بووين و ئەمىش كە دەچووم ئەوان سوحبەت و شت، ھەلپەرىنيان دەكرد ئەمىش لە خۇشى وان پېم خۇش بوو بېچم دەرس بخوېنم. ئەمەن داىكم زوو فېرى نووسىنى كىردم ئىدى ۋا بوو رايان گىرم دەنا رايان نەدە گىرم.

ئەمىرى ھەسەنپوور: داىكت بۇ خۇى سەۋادى ھەبوو؟

ھاجى كوپرا خانىم: داىكم بۇ خۇى سەۋادى قورئانى بىرېك ھەبوو و سەۋادى فارسىشى ھەبوو بىرېك. ئەلبەتتە نە زۇر، ئەمما دەو ھەدەى دا ھەبوو كە بتوانى دەستى من بگىرى و فېرى نووسىنېم كا و شىئىرى مەۋلەۋى زۇر لە بەر بوو.

ئەمىرى ھەسەنپوور: كېھە مەۋلەۋى؟ كورد يا

ھاجى كوپرا خانىم: مەۋلەۋى فارس.

ئەمىرى ھەسەنپوور: لە كوئ فېر ببوو داىكت؟

ھاجى كوپرا خانىم: بابى گوويا خوېندەۋارىكى باش بۇ، ئەو دەمى سەعدى و مەعدى و شتىان دەخوېند، ئەۋىش ھەر لەۋى كە بابى خوېندوۋىتەى، ئەۋىش لەۋى فېر ببوو، ئاۋا فېر ببوو.

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئەو دەمى كلاسى شەشت كە تەۋاۋ كىرد چەند كلاسى ھەبوو لە مەدرەسەى؟ دەبىرستانى نەبوو؟

ھاجى كوپرا خانىم: ھەر شەش كلاسى ھەبوو. نەخېر ئەمە ھەت نەفەر بووين ئەمەن بووم، ھاجەرى زەندى بوو، فاتمى دەۋلەتپارى بوو كە ئەلئان ژنى بابى زاگرۆسى يە، [مەبەست مىرزا كەرىمى خوسرەۋى يە ح.ق.] جەمىلەى سوبحى بوو.

زاگرۆسى خوسرهوى: داىكىشم

حاجى كوبرا خانم: نا داىكت ميړدى كرد. فهړوخزاده كان بوون، دوو دانه، دوو خوشك بوون فهړوخزاده كان، ههوت نهفهه بووين. ئهويديكشه خوشكى موديره كه مان بوو. خهلكى ...

حهسهنى قازى: موديره كه نيوى چ بوو؟

حاجى كوبرا خانم: شهمسى خانمى ئازهر پوور. ئيدى تهقازامان كرد كه وانىكمان بو دانين؛ دهبرستان. بو خومان چووينه كن عهبلأ شهلى ئهوى داستان و شتى دهگوت چووين ئهو شتيكى بو نووسين و بردمان پؤستمان كرد و وهلا به دواى كاغهزه كهى مه دا بازرسيان نارد. له رهزايهى را بازرس هات و گوتى ئهنگو چهند نهفهرن گوتمان ئه مه ۷ نهفهرين گوتيان ئه مه ناتوانين دهبرستانى بو ههوت نهفهران دانين، بؤيان دانه نايين. جا بؤيه ئيمه پيمان نهخويندرا ههتا دوايه عيشرهتى خوشكم گهوره بوو، ئيدى دهورهى ئهوان برېك زور بوو ئهوان دووباره تهقازايان كرد كلاسيان بو وان دانا.

ئهميرى حهسهنپوور: كهنگى بوو؟

حاجى كوبرا خانم: سالى! ساله كهم دروست له بير نييه. خوشكم له گهډل ههمدوره كانى له دهبرستانى دهپانخويند.

ئهميرى حهسهنپوور: دواى تيك چوونى دهزگاي پهلهوى بوو يا پيش كؤمارى كه نكي؟

حاجى كوبرا خانم: نا، دواى كؤمارى.

ئهميرى حهسهنپوور: دواى كؤمارى. يانى له زهمانى كؤمارى كوردستان دهبرستانى كچان نهبوو؟

حاجى كوبرا خانم: نهخيّر نا له زهمانى كؤمارى دهبرستانى كچان نهبوو.

له ریزی پیشه‌وه، له لای راسته‌وه نه‌فهری دووه‌می
دانیشتوو یای کوبرا عه‌زیمی. مه‌درسه‌ی کچان له
مه‌هاباد له سالانی دوای جمهوری کوردستان

ئه‌میری حه‌سه‌نپوور: چهند مه‌درسه‌ی کچان هه‌بوو ئه‌دی؟

حاجی کوبرا خانم: له زهمانی کۆماری دا؟

ئه‌میری حه‌سه‌نپوور: به‌لی

حاجی کوبرا خانم: هه‌ر یه‌ک مه‌درسه‌ هه‌بوو.

ئه‌میری حه‌سه‌نپوور: له بیرته چهندی موحه‌سیل هه‌بوو؟

حاجی کوبرا خانم: شاگرده‌کانی، ناوه‌لا شاگرده‌کانیم له بیرنیه.

ئهمیری ههسه نپوور: معهلیمه کانیان هه موو ژن بوون یا ژن و پیاو بوون؟

حاجی کوبرا خانم: به لئی هه موو ژن بوون. ده دوایه دا دواى کۆماری ئه گهر تهوسه عه یان پئی دا ده بیرستان ههر جوزوی مه دره سه ی بوو کلاسیان دا نابوو، کلاسی ئه وه ل عیشرهت و وان بوون و دوایه چوونه کلاسی دووهم ده بییری پیاو ده هاتن. دهنه ههر هه میسه ...

ئهمیری ههسه نپوور: سیاسه تیکی وا هه بوو که ههر معهلیمه کان ژن بی یا مه سه له یه ک بوو له و بابه ته ی قهت؟

حاجی کوبرا خانم: نا، هیچ مه سه له یه ک نه بوو که حه تمه ن ده بی ژن بی یا حه تمه ن ده بی پیاو بی، مونته ها چون ئیحتیاج نه بوو معهلیمی پیاو بی، ئیلا بو « شه رعیات» ی نه بی هه وه لئی ئه من پیم ده گوتن دوایه خانم مه جدی پئی ده کوتن، ده دوایه دا ئه من خوّم لی وانیک کرد کوتم ئه وانه ده ستنوئز و شتی ناشوّن ناتوانم قورئانیان پئی بلیم. ئه و جار مامۆستا گلۆلانیان ده هینا بو مه دره سه ی کچان.

هه سه نی قازی: مه به ستت دواى رووخانی کۆماری کوردستانه. به لام موناقه شه که ی کاک ئه میری، پرسپاره که ی کاک ئه میری له زه مانى کۆماری دایه.

ئهمیری ههسه نپوور: زه مانى کۆماری

هه سه نی قازی: له زه مانى کۆماری کوردستان دا ئیمکانی ئه وه هه بوو که مه سه له ن کچ و کور پیکه وه له سه ر کلاس دانیشن، یا جوئ بوو؟

حاجی کوبرا خانم: نا، جوئ بوو.

ئهمیری ههسه نپوور: له بابهت معهلیمه کانه وه چی. ئایا له ده وره ی کۆمار دا ئه و سیاسه ته هه بوو که معهلیمه کان حه تمه ن ژن بن بو مه دره سه ی کچان؟

حاجی کوبرا خانم: نا شتیکی وا نه بوو

نهمیری ههسه نپوور: شتیکی وانهبوو

حاجی کوبرا خانم: چون دههات عوسمان دانیش دههات، نه نوهری دلسوز دههات جار جار، جه میلی برای ... دههات. جه میلیه شیت، پیمان ده گوت جه میلیه شیت (پی ده که نی). نه وانه دههاتن. روزیکیان له نه نوهریم پرسی نه نوهر دلسوز گوتم نه نوهر، گوتی دهی هاتووم درسی سیاسیتان پی بلیم. گوتم نه نوهر سیاسهت چییه؟ گوتی ۱۷ سالم خویندوهه نه ماما بوخوم نازانم چییه. گوتم نهی هاتووی چ فیری من ده که ی؟ [پی ده که نی] وه لا نایهه له کلاسه کهت دا نانیشم نه من سیاسهتم ناوی.

نهمیری ههسه نپوور: عوسمان دانیش دههات بو مه درسه ی کچان؟

حاجی کوبرا خانم: بو مه درسه ی کچان به لی دههات

نهمیری ههسه نپوور: درسی کوردی پی ده گوتن؟

حاجی کوبرا خانم: به لی درسی کوردی پی ده کوتین.

نهمیری ههسه نپوور: بهنگوی ده کوت یا به موحه سیله کان؟

حاجی کوبرا خانم: به موحه سیله کانی ده کوت، نه مهش دا دهنیشتین گویمان ده دایه. به موحه سیله کانی ده کوت.

نهمیری ههسه نپوور: کچه کان لیباسیان چون بوو، چ جلوهه رگیکیان له بهر دا بوو؟

حاجی کوبرا خانم: ههه لیباسی کوردیمان ده بهر دابوو.

نهمیری ههسه نپوور: ههم معه لیم، ههم موحه سیله کان

حاجی کوبرا خانم: به لی

نهمیری ههسه نپوور: فارسیش. درسی فارسیشتان ده کوت یا هه مووی ههه

کوردي بوو؟

حاجی کوبرا خانم: نا وه لا فارسيشمان ده گوت، فارسيشمان هه بوو.

نهمیری ههسه نپوور: کتیبی درسی تان بوو به کوردي

حاجی کوبرا خانم: به لئى ئا ئا، دوايه ئه گهر حکومت قهوی بوو کتیبیان بو هیناين .

نهمیری ههسه نپوور: لهو دیوی را هینایان؟

حاجی کوبرا خانم: به لئى ئه رتوه لا پيم وایه .

نهمیری ههسه نپوور: ئه و گوڤاری « گر و گالی مندالانی کورد » ئه وه هیچ ئیستیفادهی لئى ده کرا؟

حاجی کوبرا خانم: ئه ری وه لا

نهمیری ههسه نپوور: ده مه دره سهی دا؟

حاجی کوبرا خانم: به لئى

نهمیری ههسه نپوور: مه سه له ن وه ک شتیکی بو درس کوتنه وه؟

حاجی کوبرا خانم: وه کوو حیکایهت، وه کوو نمایش پیمان ده کوتن . دامان ده نان ئه وه نییه دمه ته قهوی دوو کسه و ئه و جووره و ئه وانه، دوو که سمان داده نا ده یان کوته وه .

نهمیری ههسه نپوور: پرسایرک ئه وه یه پیش کومار و پاش کومار فهرقی مه دره سه کان چ بوون؟ چون له هه رکیان دا درست کوتبوو .

حاجی کوبرا خانم: ئه رتوه لا

ئەمىرى ھەسەنپوور: مەسەلەن چۆنى لىك دەدەيەو؟ ئەگەر مەسەلەن كۆمار كە دامەزرا لە شىۋەي دەرس كوتنەو دا، لە ئىدارە كەردنى مەدرەسە دا ھىچ گۇرۇنكى بە سەر دا ھات؟ مەسەلەن ئەتۇ بۇخۇت وەك مەلەمىك كە ھەم پىش كۆمار دەرس كوتنەو و ھەم دوايە كە كۆمار دامەزرا بۇخۇت لە دەرس كوتنەو ھىچ دا ھىچ ...

ھەسەنى قازى: ئەمەن دەمەوئ لىرە دا قسەيەكى بەكەم مەسەلەي ئەو دەمى كە ئەو مەلەم بووہ راستە جەھوورى مومكىنە ئىعلان نە كرا بى، بەلام دەبى ئاواي بلىي پاش پروخانى رەزا شا، دواي تىك چوونى جەھوورى كوردستان؟ چونكە خۇ ھەر ئەو يەك سالە نەبووہ، پىشتر مەدرەسە ھەبووہ.

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئا، جا مەنزورم ئەو ھەيە پىش مەسەلەن ھەزار وسىسەد و ... پىش دووى رېبەندان مەسەلەن ئاوا. مەنزورم ئەو ھەيە پىش دووى رېبەندان، چون زەمانى رەزا شاى خۇ دەرس تە دەكوت

ھاجى كوبرا خانم: نەخىر .

ئەمىرى ھەسەنپوور: دواي رەزا شاى بووہ، جا مەنزورە ئەو ھەيە

ھەسەنى قازى: ئەو فاسىلەي دواي پروخانى رەزا شاى ھەتا پروخانى جەھوورى كوردستان دەبى ئاواي بلىي . راستە جەھوورى كوردستان لە دووى رېبەندان ئىعلان كراوہ بەلام پىش دووى رېبەندانىش مەدرەسەي كوردى ھەبووہ.

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئەخە جا ئەو ھەش دەپرسىن . پىش دووى رېبەندان ھەبووہ، بەلام بۇ ژنان ھەبووہ مەدرەسىكى وا بۇ ژنان؟

ھەسەنى قازى: بەلى

ھاجى كوبرا خانم: ئەكايىر يانى؟

ئەمىرى ھەسەنپوور: نا نا، ئەو ھەي كە پىم كاك ھەسەن باسى دەكا ئىمە قەدەرىك لەو ھەي پىش ، ماو ھەيەك لەو ھەي پىش لەگەل كاك جەلىلى گادانى قسەمان كەرد .

حهسهنی قازی: با من سوئاله کهی خۆم جوان موشه خهس کهم چیه. مهسهلهن

فهرز بفرموو ئهو

« مهدرهسهی گهلاوئیز »

حاجی کوبرا خانم: بهلئ

حهسهنی قازی: ئهو مهدرهسهی گهلاوئیز ئهو دهمی پیک نههاتوو که کۆمار

ئیعلان کراوه، پیشتریش ههبوو ئیدی.

حاجی کوبرا خانم: بهلئ وایه نیوه کهیان گۆری، نیوه کهیان گۆری

حهسهنی قازی: ئەمنیش ئهوهی دهلیم. ئهو دهمیش کوردی خویندراوه. یانی

ئهوه تی که حوکمی دهوله تی مەر کهزی له مههابادی نهماوه تهقریبهن نهوعیک ئیداره ههبووه له مههابادی.

حاجی کوبرا خانم: نا! ئهو دهمی ئیداره ههبوو هەر فارسی بوو.

حهسهنی قازی: ههتا کهنگی؟

حاجی کوبرا خانم: هەر فارسی بوو، ههتا قازی ئیعلائی جمههوری کرد.

حهسهنی قازی: ئهها، باشه

ئهمیری حهسهنپور: چون به دزی بووه ئهو مهدرهسهی که بووه که کاک

جهلیلی گادانی باسی کرد ئهوه به دزی بووه.

حاجی کوبرا خانم: ئەمن مهدرهسیکی وام وانیک نییه.

ئهمیری حهسهنپور: کلاس بووه، یانی مهدرهسه نهبووه.

حاجی کوبرا خانم: بهلئ هەر ئهوه وانیکی ژیکاف بووه که مومکینه لهویدا

عیدهیه ک چوو بن کوردییان خویند بی. چاک له بیرمه « سهیفولقوزات » ی رهحمه تی

خودای له قهبرى بى ئەمن كه بايم مرد بوو كيشه و محاكمه ممان ده گهل مامه كانم لى به سهر هاتبوو، رۇژىكى چوومه مه حكهمه سەيفولقوزات دانىشتبوو ئەو شىعەرەيان دەخويندەوه ده گهل قازى. نەسرین دەمىكه داخت له دلّمه / حقوقت غەسبە ژيانت زولّمه / هەستە تى كۆشە تا خوينت گەرمە / چارشىو فرى دە چ وه عەدى شەرمە.

حەسەنى قازى: ئەوه شىعەرى كىيە؟

حاجى كوبرا خانم: پىم واىه، گۆران نىيە؟

ئەمىرى حەسەنپوور: نەخىر

حەسەنى قازى: دەبى ئى زىوهر يا سالم بى

حاجى كوبرا خانم: نازانم. نەسرین دەمىكه داخت له دلّمه / حقوقت غەزبە ژيانت زولّمه / هەستە تىكۆشە تا خوينت گەرمە / چارشىو فرى دە چ وه عەدى شەرمە. بە رحمەت بى حەمە حوسىن خانىش رەمەزان بوو [مەبەست محەمەد حوسىن سەيفى قازى، وەزىرى بەرگرى يە له كۆمارى كوردستان دا. ح. ق.] ئەويش كوتى ئۆخەى، سبەهينى جىژن دەبوو، كوتى ئۆخەى شوکور، شەوئ له ماله مه نوستبوو. ئۆخەى شوکور ئەوه رەمەزان خلاس بوو. [بى دەكەنى] كوتم ئاغا جا خو ئەتۆ هيجت نەگرتوو. خانمە خانمىش گوتبووى ئەخر نازانى ئەوى نەى گرى له هەموان ماندوو ترە. پاشان كوتى ئەرى كوبرا خانم ئەتۆ ئەو چارشىوەى بۇ فرى نادەى، ئەو لىباسەى بۇ دانەكەنى. ئەخر ئەتۆ له كنه خوئى ژنى پيشكەوتوو و فلان. كوتم هەر وەختىكى شازدە خانم دايكەند ئەمنىش دای دەكەنم. شازدە خانم دەگهل پىلوان دادەنىشى هەر بە چارشىووه قسان دەكا، ئەمن چۆن چارشىووه كەم داکەنم؟ خەلك دەلى ژنى حەمە حوسىن خانى چارشىووى دانەكەندوو ئەتۆ بۇ چارشىووت داکەندوو. كوتى هەتا بە خوئى و بەو دىمبەگەيهوه بى ترك، شازدە خانم مردبوو له بەر پىكەنىنى. دەيگوت ئەتۆ قسەى وا دەكەى «مەمەد حوسىن خان ئاوا بە من بلىتەوه!»!

▲ یای کوبرا عه‌زیمی

ئەمىرى ھەسەنپوور: كە وابوو ئەگەر ئەو سوئالەى ديسان دووپاتە بكمەوہ

حاجى كوپرا خانم: فەرموو

ئەمىرى ھەسەنپوور: بە دامەززانى كۆمارى كوردستان گۆرانيك بوو لە وەزعى مەدرەسەكاندا جا ئەو گۆرانە چۆن بوو؟ بۇ خۆت كە

حاجى كوپرا خانم: بەلى ئىدى. ئەو گۆرانە ھەر ئەوہ بوو ئىمە بړىك نارەحەت بووين. نارەحەت بووين نەماندەزانى، دەستوور ھات بە زمانى كوردى. كوتمان ئەخر ئەمە نازانين كوردى و خو مە نەمان خویندووه. كوتيان رۆزنامەتان بۆ دەنيرين وەلا رۆزنامەيان دەنارد. دەرسى رۆژەكەشيان لە وەرفەيەكى چاپ دە كرد و بۆيان دەناردين. ئىدى ئىمە خەرىك دەبووين و ئەوہى فېر دەبووين و لە سەر كلاسى دەرسمان دە كوتەوہ.

ھەسەنى قازى: چەند شاگردت ھەبوو، شاگردى كچ لە مەدرەسەى پەروانە فەرمووت؟

حاجى كوپرا خانم: بەلى. وەلاھى ئەمن شايد ۱۴ نەفەرم شاگرد ھەبوو. كە دوو كچى ئاغای ئەسحابيەكان بوون، ئەوہى وەبىرم بى. ئاسيەى مەحمووديان دوويان بوون، ئاسيە و جەواھير بوو.

زاگرۆسى خوسرەوى: باجى گولئى كچى ھەمە رەسوولئى سۇفيزادە

حاجى كوپرا خانم: باجى گولئى، ئىدى خورشيدى چاو رەشان بوو كە زۆر سيني لە من زۆرتر بوو دەھات دەگەل شاگردەكان دەيخويند كە ئىمتيحانى كلاسى شەش بدا و ئىدى

ھەسەنى قازى: گولان و وان لە لاي ئيوہ نەيان دەخويند، گولانى فەھمى

حاجى كوپرا خانم: گولانى فەھمى و وان با ئەوانيش دەيانخويند ئەمما ئەوان دە زەمانى ئىنقىلابى دا ھيئندە گەورە نەبوون دوايە ھاتن. [ليئەدا مەھەستى لە زەمانى

ئینقیلابی، سهردهمی جمهوری کوردستان ه. ح. ق.]

ههسهنی قازی: کئ و کئ؟

حاجی کوبرا خانم: گولان و ئیران و زی یدی برا ژنی [مههست له ئیرانی بلووری و زییدی سهعدی برا ژنی ئەمیری ههسهنپوره، هاوژینی مهسهوودی ههسهنپور. ح. ق.]

ههسهنی قازی: مهزور زییدی سهعدی یه؟

حاجی کوبرا خانم: به لئ. ئیدی ئه یوبانه کان و ئهوانه و کچی میرزا مهنافی کهریمی ئهوانهش ههه له دواي ئینقیلابی [مههستی زمانی کوماری کوردستانه. ح. ق.] هاتن .

ههسهنی قازی: یهکی دیکهش بوو له تارانی ئهوی که میردی کردووه به شاتری. نیوی چیه؟

حاجی کوبرا خانم: هاجهری مهردانی

ههسهنی قازی: ئهویش

زاگرۆسی خوسرهوی: ئهی کچه کانی میرزا ههمهدهمینی موعینی فاتم و وان

ههسهنی قازی: نا ئهوان مندال بوون، پهریزاد و ئهوان

زاگرۆسی خوسرهوی: نهخیر فاتم خوشکی گهورهی کاک سولهیمانی

حاجی کوبرا خانم: فاتمیش

ههسهنی قازی: فاتم ژنی له تیفی کهریمی

حاجی کوبرا خانم: به لئ. جا کلاسی ئهوه له کان زور ئاشنا بوون. کچی میرزا رهسوولی باغچهی خوشکی فهتتاحی

ههسهنی قازی: قهیسهر خانم؟

حاجی کوپرا خانم: مندالیشی نیبه ژنی کاکه شینهیه. ئەو بوو، کچی مهلا دریکه‌ی بوو، فاتمەخانمی ئیقبالێ بوو،

حەسەنی قازی: کچی مه‌لای دریکه‌ی کێهه‌یان زارا یا مریه‌م؟

حاجی کوپرا خانم: مریه‌م بوو، ژنی سه‌ره‌نگ فه‌تتاحی، خولاسه‌ ئەوانه‌ بوون.

ئەمیری هەسه‌نپوور: جا له‌ موخته‌وای دهرسه‌کان دا هیچ فه‌رقیک بوو به‌ینی دوا‌ی کۆمار که‌ دامه‌زرا له‌و شتانه‌ی که‌ ده‌و کوتنه‌وه‌ ناوه‌رۆکی مه‌سه‌له‌ن دهرسه‌کان، فه‌رزکه‌ له‌ تاریخ. کلاسی پینج و شه‌ش ئیدی تاریخیان هه‌بوو. تاریخو چۆن دهرس ده‌کوت، جوغرافیاو چۆن دهرس ده‌کوت؟ ته‌فاوه‌تیکی بوو؟ دوا‌ی ۲-ی رێبه‌ندان؟

حاجی کوپرا خانم: وه‌لاهی زۆر ئەوانه‌م له‌بیر نیبه‌. ئەوانه‌م هه‌ر له‌ بیر نیبه‌.

ئەمیری هەسه‌نپوور: مه‌سه‌له‌ن تاریخی کوردستانو دهرس ده‌کوت؟

حاجی کوپرا خانم: له‌ یادم نیبه‌.

حەسەنی قازی: باشه‌ پرسیاریکی که‌ بکری ئه‌وه‌بوو که‌ فه‌رز فه‌رموو ئەو ته‌بلیغایی که‌ ده‌کرا بۆ ئازادیی ژنان. مه‌سه‌له‌ی ئازادی ژنان تاج حه‌د بوو، مه‌نزوو له‌ ئازادیی ژنان چ بوو؟ مه‌سه‌له‌ن ده‌یانکوت ژن چ ده‌توانی بکا و چ ده‌توانی نه‌کا؟

حاجی کوپرا خانم: وه‌لاهی ئەسله‌ن ئەوانه‌مان هیچ باس نه‌ده‌کرد و هه‌چکه‌سه‌یش نه‌ی ده‌گوت. ئەمن نالیم هه‌مه‌ حوسین خان ده‌یگوت بۆ چارشویه‌ که‌ت دانه‌که‌نی، کوتم بۆ شازده‌ خانم دای ناکه‌نی؟ ئەگه‌ر مه‌سه‌له‌ی ئازادی ئی وه‌یه‌ که‌ مه‌سه‌له‌ن ئینسان چارشویه‌ و شت پێ دا نه‌دا.

حەسەنی قازی: مه‌سه‌له‌ی خویندن ده‌لیم. مه‌سه‌له‌ن له‌ زۆر جیگا باسی ئەوه‌ کراوه‌ که‌ مه‌سه‌له‌ن پێشه‌وا داوا‌ی له‌ خه‌لکی کردوو مندالی کچ و کوپر بنیرن بۆ خویندن

حاجى کوبړا خانم: خویندن، به لى يانى به زورى ده يانبردن . ئەو عه مبال و

حهسه نى قازى: عه کسولعه مه لى خه لکى چۆن بوو بو ئەو شته؟ مه لاکان مه سه له ن

دژى ئەو شته بوون؟

حاجى کوبړا خانم: وه لاهى پيم وا نييه دژى شتى وا بووبن . چون له بازاری

عه مبال و مه مبال زور بوون، مندالى سه غير و ئەوانه، هه موويان گرتن برديانه مه دره سه ي

گه لاويژ کن مام مه لای

حهسه نى قازى: مام مه لای هه جوکى؟

حاجى کوبړا خانم: مام مه لای هه جوکى . مام مه لای هه جوکيش ئيدى

خه ريكى وان بوو ده گه ل وان وانىكى ده کرد و رۆژيکيش نووسىبووى ده رۆزنامه ي

دا ئەمن شه رتم کردوو هه گه ر کوردستان سه ربه خو بى ئەمن له بهر ساختومانى

دوکتور وښه تانى بمکه نه قوربانى . رۆزنامه ش جوابى داوه وه لاهى زور له قسه که ي تۆ

موتشه کيرين و زورت لى مه منووين ئەمما هه ر سلامت بى ناته که ينه قوربانى . [پى

ده که نى] به مه لای هه جوکى .

ئهميرى حه سه نى پوور: کى زور تر دژايه تى ده کرد له گه ل خویندى کچان؟

حاجى کوبړا خانم: خانه واده کان خويان، خانه واده کان خويان . ئەوانى مه سه له ن

سه ر به ده ولته تى بانه [مه به ست ده ولته تى ئيرانه . ح.ق] پييان خوش نه بوو . ئەکسه رهن

مندالى خويان ده يانگير او هه . ئەوانى

حهسه نى قازى: مه سه له ن له عه شيره ته کان هيج کچى وا هه بوو بخوينى؟

حاجى کوبړا خانم: نا، نه مديوه

حهسه نى قازى: مه سه له ن زنى بارزانى وا هه بوون که بيته مه دره سه بخوينى؟

حاجى کوبړا خانم: نا . بارزانى به کان کچه کان يان ده اتن .

ههسه نی قازی: دههاتنه مهدرهسه ی بخوینن؟

حاجی کوپرا خانم: کچه کانیان لهو جیگای که خانمه خانم خانووی هه بوو، ماله مهلا مسته فای دهویدا بوو

ههسه نی قازی: ئه و خانووه ی که عهبدو لائو ف یش هر لهویدا ده بوو. ئه و کابرایه ی ئه سپی بو پرووسان کریبوو

حاجی کوپرا خانم: نازانم

ههسه نی قازی: ئه وه خانووه ی خات خه جیجی خانیسیشی تیدا بوو.

حاجی کوپرا خانم: ئا ئا ، «شهرقییه و غهربییه» شاگردی من بوون. یه کیان نیوی شهرقییه بوو، یه کیشیان نیوی غهربییه بوو.

ههسه نی قازی: له بارزانیه کان بوون؟

حاجی کوپرا خانم: له بارزانیه کان بوون. جا شهرقییه ده سگیرانی جه میلی بوو ده مکوت جه میلیه شیت

[مه بهست له جه میل به هائه دین ه که یه کیک له ماموستایانی باشووری بووه. رۆژنامه ی کوردستان له ژماره ی ۶۹، ۳۰-سی پوشپه ری ۱۳۲۵-هه تاوی [۲۱-سی ژوبیه ی ۱۹۴۶] سپاسنامه یه کی ئیداره ی فرههنگی له ماموستا باشووه ییه کان بهم شیوه یه بلاو کردووه ته وه: « سوپاس آغای محمد ووردی- عبدالقادر احمد - عثمان دانش- جمیل بهاءالدین اداره ی فرهنگ کوردستان له طرز اخلاق و رفتار و سعی و کوشش تو که له مدت خدمت له فرههنگ دا کردت سپاست لی ده کا هومید وایه جدیتی تو بو پیش کهوتنی شاگردان و ترقی فرههنگی کوردستان زیاتر بی، له لایهن رئیس فرهنگ مهباد. صدقی» وه لا ژنیکت هه یه دنیا یه دینن. کاک جه میل بوو نیوی و ئه منیش پیم ده کوت جه میلیه شیت.

ئهمیری ههسه نیپور: شهرقییه و غهربییه کچی کن بوون؟

حاجى کوبرا خانم: کچى ماله مهلا مستهفای بوون جا نازانم کچى کپههيان بوون. چووشينه ماله کهيان لیباس و شتيان زور پى نیشان داین، زوربان دهرد و نارحههتي خویان گپراهه کوتيان عیراق زوری ئەمه بهدبهخت کردووه، هموو شتيکمان لى به جى ماوه. جا لیباسى مهخوسوسى بارزانیان هینايه دهري پيان نیشان داین زور جوان بوو. ئەمما ئیدی نهم دهزانی کچى شیخ ئەحمهدين، کچى مهلا مستهفان ، برزای وین نازانم.

ئهميرى حهسه نپوور: کهسى دى له بارزانییه کان کجى خوى نهدهنارد بو مهدهسهی؟

حاجى کوبرا خانم: بهري وهلا، بهري وهلا ههبوون ئەمما ئەمن نهم دهناسين، دوانه که شاگردى من بوون دهناسين شهرقییه و غهربيیه ههر دووکیان شاگردى من بوون.

ئهميرى حهسه نپوور: یانى له کلاسى خوت دابوون؟

حاجى کوبرا خانم: بهلى، له کلاسى من بوون

ئهميرى حهسه نپوور: له نهزهه قسه کردن و ئەوهوه هيج موشکيلیکوو نهبوو؟

حاجى کوبرا خانم: به خودای موشکيليش ههبوو کهمتر همما ئەوان زيره کتر بوون له مه زوو کوردی فير ببوون [دياره مهبهستی حاجى کوبرا خانم کوردییه مههابادی یه. ح ق]

ئهميرى حهسه نپوور: وايه ئەوانه سۆرانى، چون مندال زووتر فير دهبي.

حاجى کوبرا خانم: ئەري وهلا زور جوان فير ببوون کوردی. زور جوان

ئهميرى حهسه نپوور: له گهډ منداله کانى دى پيوهنديان چۆن بوو؟

حاجى کوبرا خانم: وهلا باش بوو.

ئەمىرى ھەسەنپوور: جوئى نەبوونەوہ يا مندالەکان ئەوانيان پى سەير نەبوو؟

حاجى كوبرا خانم: نا نا ئەسلەن. نا وەلا مندالەکانىش خۆشيان دەويستن چون زوودجووش و جوان بوون جوان. خۆيان تىكەل خەلكى دەکرد.

[حاجى كوبرا خانم رووہو سەلاح ئىفتىخارى كورى كە چاى دادەنى: سەلاح گيان ئەو چايانە زۆر بى رەنگن

فرشته لەوئى نىيە؟ مەبەست لە فرىشتە ھاوژىنى كاك سەلاح ە . ح.ق.]

سەلاح ئىفتىخارى: نا وەلا

ھەسەنى قازى: ئەو لەوئى نىيە بۆيە چايەکانى بى رەنگە.

حاجى كوبرا خانم: [پى دەكەنى]، ئەدى. خۆ پاسدارى لى نىيە رۆلە. [پى دەكەنى]

ئەمىرى ھەسەنپوور: جا لە بابەت ھىنەوہ ئەو مەلیمەکان، مەلیمە ژنەکان

ھەسەنى قازى: كىھانە، نىويان بلى ئىدى

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئەوانە ئەخر ... .. بەعزە زانىارىيە كمان سەبارەت بە وانە بەيە كاك ھەسەن

چون دەبى ئەوہ يەكيان بەدى بە من [مەبەست ئەو وىنەيەى مامۇستايانى ژن و پىاوى وەزارەتى فەرھەنگى كوردستان ە، كە حاجى كوبرا خانم لەو وىنەيە دا نىيە، بەلام ھەم ھەسەنپوور و ھەم من ئەومان لەگەل وەجىھە خانمى شوجاعى تاق و جووت كورد بوو ح.ق.]

ھەسەنى قازى: نىوہەكانيان بلى دوايە دەيانناسىنى، لە تەرەف و مەرەفى گەرئى

ئەمىرى ھەسەنپوور: لە تەرەفى [روو ھەسەنى قازى] چون دەبى ئەوہ يەكيان

بدهى به من . له تهرهفى راستهوه نهوهل نهفر نهوه كپيه؟

حاجى كوبرا خانم: نهوه رهعناى داودى كه نهلئانهكانه

حهسهنى قازى: نهوه دروسته نهوهى دروست دهكهين

نهميرى حهسهنپوور: نهخه بوم ساخ نابيتهوه

حهسهنى قازى: [روهو حهسهنپوور] پرسه كانت بكه نهتؤ

نهميرى حهسهنپوور: پرسه كانم نهوهيه نهوه رهعناى داودى لهو وپنهى ۱۵ نهفرى [۱۱ دروسته . ح.ق] نهوهل دهستى راستى دانيشتووه نهوهى بويه دهلیم كه شههرزاد [مهبهستى شههرزادى موجب ه.ح.ق] نهوانه بتوانى بينيتهوه، رهعناى داودى نهوه چؤن بوو بوو به معهليم

حاجى كوبرا خانم: دهرسى خویندبوو نهویش . دهرسى خویند بوو .

نهميرى حهسهنپوور: كهنگى هاوتهمهن بوو له گهالت يا چؤن؟

حاجى كوبرا خانم: نانا هاوتهمهن نييه، مندالتره له من وانپكه برپكى سهواد ههبوو، برپكىش بابى له ماللى خهريكى ببوو . بايشى وهزعى باش نهبوو تهقازاى كرد بوو له دهولتهى كوردى رايمان گرتبوو، دهنه كلاسى شهشى ئيمتيجان نهدا بوو . مهگهر دواى معهليميټيكهى مووهفق بوو بئى ئيمتيجانى دابى .

نهميرى حهسهنپوور: دهى نهفرى دووهميش كه بؤ خؤتى [لپره دا حاجى كوبرا خانم هيج نالى و ئيستا به لپبراوى دهزائين كه نهوه كهسه وجيهه خانمى شوجاعى يه . ح.ق]

نهميرى حهسهنپوور: نهفرى سيټهم

حاجى كوبرا خانم: نهفرى سيټهميش سهلتهنهتى داودى يه [داود زاده . ح.ق] كچى ميرزا بابايه، جووله كهيه . نهوه ماشين نويسى ئيدارهى بوو [مهبهست ئيدارهى

▲ یای کوبرای عهزیمی و هاوکاره فهرهه نگییه کانی
له سالانی دواي کۆمار ریزی یه کهم له
راسته وه نه فهری چواره م.

فهزهنگ ه. ح.ق]

ئه میری هسه نیووو: دهرسی نه ده کوت؟

حاجی کوبرا خانم: نا، که متر دهرسی ده گوت.

هسه نی قازی: بابه کانیا، میرزا بابا

ئه میری هسه نیووو: سهلته نه تی داود زاده بابی چ بوو؟

حاجی کوبرا خانم: بابی بهزاز بوو.

ئه میری هسه نیووو: سهلته نه ت

حاجی کوبرا خانم: ئه وهش ماوزه ر بوو که خالیکی هه بوو دهنانپزشک بوو.

ئه میری هسه نیووو: ماوزه ری بله زاده.

هسه نی قازی: جووله که بوو ماوزه ر خانمیش

حاجی کوبرا خانم: به لئی، ئه ویش روقیا خانمت ئه گهر بیستین دهمان گوت

ده چینه مالی روقیا خانم دهرمان ده چاومان ده که یین، ئه وه نه وهی روقیا خانم یه.

هسه نی قازی: روقیا خانم و سولتان خانم؟

حاجی کوبرا خانم: نا. روقیا خانم ژنیک بوو دهرمانی ده چاوی خه لکی ده کرد.

هسه نی قازی: ئه ی ئه و سولتان خانمه که

حاجی کوبرا خانم: ئه وان مه شرپوب فروش بوون، سولتان و خانم. ئه وانیش هه

داودی بوون

زاگرووسی خوسره وی: خانم ده رزی لی ده دا

حاجی کوبرا خانم: مردن پییم وایه هه ر دووکیان. ئه وهش خالیکی وای هه بوو،

بابه که‌ی خو‌ی کابرايه کی فقهیری تریاکی بوو.

ئهمیری حه‌سه‌نپوور: کئیبه ئه‌وه؟

حاجی کوبرا خانم: ماوزه‌ری بله زاده، ده مالی خالی دا بوو. له کن نه‌نکی گه‌وره ببوو ئه‌وه.

حسه‌نی قازی: ئه‌وان له سابلاغی خویندبوویان

حاجی کوبرا خانم: به‌لی له سابلاغی خویندبوویان

ئهمیری حه‌سه‌نپوور: هموو له مه‌دره‌سه‌ی

حاجی کوبرا خانم: هموو هه‌ر له مه‌دره‌سه‌ی «په‌روانه» مان خویندوووه.

ئهمیری حه‌سه‌نپوور: هموویان له پیش تو‌ دا بوون؟

حاجی کوبرا خانم: ئه‌مما هیندیکیان، هیندیکیان له مالی خویندبوویان دوايه هاتنه مه‌دره‌سه‌ی له کلاسی بالآ دانیشتن. ئیدی له ئه‌وه‌لی را وه‌ک من له مه‌دره‌سه‌ی نه‌یانخویند بوو، هیندیکیان له مالی بوون. ئه‌و ره‌عنای داودییه بریکی له مه‌دره‌سه‌ی خویندوووه دوايه چۆته‌وه مالی بابی پیی خویندوووه، داوای له‌ده‌وله‌تی کرد بوو به‌ معه‌لیم. ئه‌مما ئه‌و زارا خانمی مه‌نگوری له پیشه‌ من دا بوو

حسه‌نی قازی: ئه‌وه ژنی ئه‌و ئاغای مه‌نگوری یه‌یه که ژیمناستیک و شتی وای ده‌کرد؟

حاجی کوبرا خانم: به‌لی. به‌لی. فه‌ریده‌ی زه‌ندی. مندالتره له من زۆر

حسه‌نی قازی: فه‌ریده‌ی زه‌ندی کچی عه‌زیز ئه‌لمانی یه؟

حاجی کوبرا خانم: به‌لی. هاجه‌ر ده‌گه‌ل من هاوکلاس بوو، هاجه‌ری خوشکی. خانم بابه سووریش سینهن له من گه‌وره‌تر بوو ئه‌مما کلاسی له من خوارتر بوو.

ٺه ميري ههسه نپوور: دهی که وا بوو چهند معلیم بوون؟

حاجی کوبرا خانم: ٺهوه چوار و... ٺهوه ٺهلبه ته هيج نه بوو معلیمی خهياتی

بوو. سئ

ههسه نی قازی: نیوی چ بوو معلیمی خهياتیکه؟

حاجی کوبرا خانم: ژنی سه میعی بوو، بو خوی پیم سیجیلی موعینی بوو، خانم

موعینی یان پئ ده کوت.

ههسه نی قازی: به لام کورد نییه.

حاجی کوبرا خانم: نه خیر خه لکی ره زایه یه. [وا دیاره تماشای وینه که ده کا.

ح.ق] پیم وایه ٺهوه ده بی سمعی بی دهستیکی نه بوو

ههسه نی قازی: ٺای سه میعی دوی زه منی شاش له سابلانغی ماوه.

حاجی کوبرا خانم: نازانم چون بوو. وه ک ٺاوری کاری ده کرد به تاقه دهستیکی.

ٺه ميري ههسه نپوور: که وابوو معلیمه ٺنه کان دوویان جووله که بوون،

حاجی کوبرا خانم: یه کیان هه رمه نی بوو، ٺهوه لیتره نییه ویلمه خانم.

ٺه ميري ههسه نپوور: ٺا ویلمه خانم دیره دا نییه

حاجی کوبرا خانم: دووی جووله که بوو، یه کی هه رمه نی بوو ٺهوه سئ.

ههسه نی قازی: ویلمه خانم هه رمه نی بوو؟

حاجی کوبرا خانم: به لئ ٺه رمه نی بوو، نه وهی دوکتور وینه تانی بوو

ٺه ميري ههسه نپوور: ٺه رمه نی یا ٺاسوری؟

حاجی کوبرا خانم: ٺاسوری.

ئەمىيرى ھەسەنپوور: ئاسۆرى بوو، ئەو لېرە دا نىيە. دوو جوولەكە بوون سەلتەنەتى داود زادە و

[بەلگەيەك بە دەستەوويە دەسەلمىنى پەرويزى سەيادىيان بابى ويلمەي سەيادىيان و زاواي دوكتور ويئەتان ھەرمەنى بوو. كە وا بى دايكى ويلمە خانم كچى دوكتور ويئەتان ئاسۆرى و باوكى ھەرمەنى بوو. ح.ق.]

حاجى كوبرا خانم: سەلتەنەت و ماوزەر. ماوزەرى بلە زادە ئەو دوانە جوولەكە بوون ئەو دوانە و ئەو سىيانە كوردن، ئەو ەجەمە. [وا ديارە لە كاتى تەماشاشا كردنى ويئەكە ئەو دەلى. ح.ق.]

ھەسەنى قازى: تورك يا فارس ئەگەر ەجەمە؟

حاجى كوبرا خانم: توركە، خەلكى ورمى يە.

ئەمىيرى ھەسەنپوور: كوردى دەزانى؟ لەكلاسى چۆنى دەرس دەكوت؟

حاجى كوبرا خانم: زۆر كەم. دەرسى نە دەكوت، خەياتى بە شاگردان دەكوت

ئەمىيرى ھەسەنپوور: بەلى.

ھەسەنى قازى: خانم شوجاعى لەوئى نەبوو ئەو دەمى؟

حاجى كوبرا خانم: لەو واينكانە دا، خانم شوجاعى ش لەو گىرودارەي دا ئەو دەمى قازى تىك چوو نەيروو ھاتەو ئەو دەمى ھاتەو.

ھەسەنى قازى: ئەي واينىك، ئەو خانمى چيان پى دەكوت، ئەويش ھەر ئاسۆرى بوو لە سابلاغى دەرسى ئىنگلىسى دەكوت چىيان پى دەكوت ئەويش دوايە ھاتووە.

ئەمىيرى ھەسەنپوور: مادام شووشا

حاجى کوبرا خانم: مادام شووشا

حهسهنى قازى: ئەو زهمانى لهوئ نهبووه؟

حاجى کوبرا خانم: نا نا.

حهسهنى قازى: ئەو زهمانى ميزدال خانم له كوئ بوو له زهمانى جمهوورى

كوردستان دا؟

حاجى کوبرا خانم: ميزدال خانم ژنى ميرزا حوسيني حهبيبي بوو

حهسهنى قازى: هەر له سابلاغى بوو؟

حاجى کوبرا خانم: هەر له سابلاغى بوو

حهسهنى قازى: يا له سابلاغى رويشت؟

حاجى کوبرا خانم: به خوداي ئەمن خهبرم نييه كه رويشتي ئەمما ئيدى

ژنى ميرزا حوسيني بوو، پيم وا نييه رويشتي. ئەمما ميس کوتات زوو رويي پيش جمهوورى و شتى.

ئهميرى ههسه نپوور: ميس گودهارت دهنگه كه مان ههيه بوئ لئ ددهين بزانه

وهبیرت دیتهوه

حاجى کوبرا خانم: ئەيبي

حهسهنى قازى: موساحه بهى له گهل كردووه [مه بهست موساحه بهى ئەميرى

ههسه نپووره له گهل ميس گودهارت].

حاجى کوبرا خانم: ماوه؟

ئهميرى ههسه نپوور: وه لاهى مردووه. ئەوه ئەو دەمى ئەمن قسه م له گهل كرد

نزيكهى ٩٠ سال بوو كوئر ببوو چاوى نهیدهدى.

حاجی کوبرا خانم: ئه یی

ئهمیری ههسه نیوور: سالی ۱۹۷۶] ئهمیری ههسه نیوور له ۱۲-ی ژووییهی ۱۹۷۷ له گه‌ل یای ناگوستا گوده‌هات دواوه. گوده‌هات له تهمه‌نی ۱۰۰ سال و شه‌ش مانگی دا له فیلا‌دیل‌فیا کۆچی دوا‌یی کردووه. ح.ق] بۆت له دده‌ین بزانه

حاجی کوبرا خانم: ئه‌دی وانیک میس می‌ری

ئهمیری ههسه نیوور: ئه‌و ماوه

حاجی کوبرا خانم: می‌ردی نه‌کردووه؟

ئهمیری ههسه نیوور: به‌ری و‌ه‌لا می‌ردی کردووه] مه‌به‌ست دوکتور می‌ری ئیله‌ین هینگلانده که ئیستا پرۆفیسۆره له دیپارتمان‌ی مه‌ردمناسیی کۆمه‌لایه‌تی له زانکۆی سانتا کلارا له ئەمریکا. به‌ریزی له نیوان سالانی ۱۹۶۶- ۱۹۶۸ وه‌کوو ئه‌ندامی سپای ئاشتی ئەمریکا له مه‌هاباد له ده‌بیرستانی کچان دهرسی زمانی ئینگلیسی و تووه‌ته‌وه و هه‌ر له‌و ده‌مییه‌وه دۆستایه‌کی گه‌رمی له‌گه‌ل کاک ئه‌میر دا هه‌بووه و به‌ بۆنه‌ی کۆچی دوا‌یی هه‌سه‌نیوور و تارکیکی به‌ نرخ‌ی نووسیه‌وه که ئه‌من وه‌رم گێراوه‌ته‌وه سه‌ر کوردیی سۆزانی و له ژماره‌ی ۲- گۆواری ده‌روازه‌ دا، ئاو‌ریلی ۲۰۱۸، بلا‌و کراوه‌ته‌وه که ته‌رخان کراوه بۆ ریز لێنان له بیره‌وه‌ری ئهمیری ههسه‌نیوور، ح.ق]

حاجی کوبرا خانم: له کانا‌دایه ئه‌ویش؟

ئهمیری ههسه نیوور: نه‌خیر له ئەمریکایه. له رۆژنامه‌ی دا] مه‌به‌ست رۆژنامه‌ی کوردستان ه] ئه‌غه‌لب ده‌خوینینه‌وه که له ته‌زاهورات و له به‌عه‌زه مه‌راسمیک که ئه‌وه ده‌بێ مه‌دره‌سه‌ی کچانیش به‌شدار ده‌بێ له‌و باب‌ه‌ته‌ چت له بیره‌؟

حاجی کوبرا خانم: هه‌میشه مه‌دره‌سه‌ی کچان ده‌ستوور بوو ده‌بوو بچی. یانی ئیجبار بوو هه‌ر جیه‌کی ته‌زاهورات بێ و میتینگیک بێ و کۆبوونه‌وه‌یه‌ک بێ ده‌بوو چووباینایه له ده‌وری مه‌یدانی راده‌وستاین و نو‌تقیان ده‌کرد.

حهسهنی قازی: ۲-ی رپهنندان لهوئ بووی تهریفیت؟

حاجی کوبرا خانم: بهآئ

حهسهنی قازی: وهبیرت دئ جوان؟

حاجی کوبرا خانم: جوان

حهسهنی قازی: بهفر ههبوو ئهو رۆژه یا بهفر نهباریبوو؟

حاجی کوبرا خانم: وهلاهه بهفره کهم له بیر نییه. ئه ماما پیم وایه وانیکه بهفر له گۆر دا بوو. وانیکه میرزا سهدیقه هیده ری هه شتیک ده بوو ده چوو شیعیکی ده خویندهوه. ئهو شیعره له بیره جیژنی قوربانئ نازانم به چ مونساهه تیکی خویندهبوویهوه. کوتئ: « هه زه مان ده رچووم له دیلی بوومه پیاو / جیژنی من ئهو جیژنهیه نهک جیژنی قوربانئ گلاو. دوایه مه رچوومی پیشه وای قسه ی کرد. چاک له سه ر یاد نیم ئه ماما ئه وه ندهم له بیره پیم وایه کارایهک ده چیته دزئ پئ له بیژینگه ده نی نازانم شتیک ده بی هه لده گه رپته وه گوئی ده شکینئ. دوایه ساحیخانه که وه خه بهر دئ ده لئ چت کردووو چ بو؟ ده لئ هه چ قسان مه که بیژینگه که ت لاقئ شکاندم له باتئ خۆت. جا هه ر ئه وه ندهم له بیره. ئه لبه ته جه ماعت ئه وه نده زۆر ده بوو ئینسان بلیندگوکانیش ئه وه نده وانیک نه بوون زۆر که متر له قسه کان حالئ ده بوو.

حهسهنی قازی: چۆن بوو که رۆژئ ئیعلانی جمهوری هه چ ژن قسه یان نه کرد؟

[دیاره ئه و زانیارییهی هه سه نی قازی ناته واره چونکه به پئی رۆژنامه ی کوردستان، له رپوره سمی ۲-ی رپهنندان دا یای ویلمه ی سه یادییان و یای خه جیجی مه جدی قسه یان کردووو. ح.ق]

حاجی کوبرا خانم: جا کئ قسان بکا؟

حهسهنی قازی: بو

حاجی کوبرا خانم: ئەخر دەبوو لە تەرەف کۆمیتەى را دیاری بکړئ. سەر بەخۆ کەس نەى دەتوانى قسە بکا. ئەمن رۆژیکى سەر بەخۆ قسەم کرد، گەلێکیان ئیراد لئى گرتم. ئەمە چوو بووین نازانم بە چ مونسەبەتیکى بردبوو یانینە حیزبى دیوہ کان دەگەراين، دیوہ کانیاں پى نیشان دەداين. ئیرە دەفتەرى پشەوايە، ئیرە کوپيە، ئیرە کوپيە. ئیرە کوپيە. يەک دەفعە هیمن و هەژار پیکهوه وه ژوور کەوتن. ئەلبەتە ئەمن نە هیمنم دیبوو نە هەژار. هەر وا راوەستابوون. هەر وا قسەى کرد بۆ مە و کوتى زۆرمان پێخۆشە خوشکە کانمان دەرسى بدن و شاگردوو هەبە و فلان و ئەوانە. ئەمنیش دوو سى قسەم کرد. . وەلا سبەینى ئەى بابە کوبراى عەزیمی دەستى بە قسان کردووہ ... ..

ئەمیری حەسەنپوور: قسە کانت چ بوون؟ زۆر سەیرە ئەوہ.

حاجی کوبرا خانم: ئەدى زۆر، بە خودای هەر ئەوہندە کوتم وانیکە ئەنگۆ ئەمەتان قەبوولە، پیتان خۆشە ئەمە خویندە وارين ئەمەش زۆرمان پى خۆشە. ئەمەش زۆر ئیفتیخار دەکەين بە وجوودینگۆ کە ئەنگۆ.... ”

تیبينى: لیرە لایەکی کاسیتە کە تەواو دەبى

لای دووہمی کەسیتى يە کەم

حەسەنى قازى: .... دەکرد

حاجی کوبرا خانم: بەلئى. کوتیان ئەو ئەفسەرى ئەرتەش بووہ هاتۆتە ئیرە ئەوہلین رۆژ شازدەى شەهريوهرى کە چوومە مەدرەسەى

حەسەنى قازى: شەهريوهرى کەنگى؟

حاجی کوبرا خانم: دەبیتە شەهريوهرى سالى ۱۳۲۴ى، دەبى ۲۳ بىي چون کوتیان رەئیسى فەرہەنگ دى. .... ئیبراھیمی وەلا هات، هات ئەمن لە بەردە کەى میرزا

▲ یه‌ک له دوایین وینه‌کانی کۆبرای مه‌زن، یای
کوبرای عه‌زیمی

حامیدی ڤاوه‌ستا بووم له به‌ر پێشخانه‌که‌ی

حه‌سه‌نی قازی: میرزا حامیدی؟

حاجی کوبرا خانم: میرزا حامیدی هه‌میدی. مه‌دره‌سه‌که‌مان له‌وێ بوو. له
کووچه‌ ته‌نگه‌که‌ی مآلی .. دا بوو. ئیدی هات سلآوی کرد و خۆی مه‌عریفی کرد
کوتی ته‌تۆ چ ده‌که‌ی لیره؟ کوتم نه‌من مه‌لیمم. ته‌میش عیشره‌تم له‌گه‌ل بوو کوتی
ئه‌وه کچته‌ گوتم کچمه‌ نه‌مما کچم نییه، کوتی یانی چی؟ کوتم خوشکمه‌ وه‌لا
ئیدی دوایه‌کانی .....

ههسه‌نی قازی: باشه ژن و مندالی نه‌بوو؟

حاجی کوبرا خانم: جا ئه‌وه عه‌رزت ده‌که‌م ئه‌و ئاغای موده‌بیره ژنیکی ره‌ستی هه‌بوو هاتوو چۆی مه‌ی ده‌کرد، کۆتم ئه‌رئ ئاغای نادری ژنی نییه‌ کۆتی نا. دوايه داواي مریه‌می میرزا حامیدی ده‌کرد، خوشکی ... میرزا حامید نه‌ی دایه‌ گۆتی من ئه‌و کابرایه‌ی نانا‌سم. ژنی ده‌بیری گۆتی بابه‌ ژن و مندالی هه‌یه. ئه‌وه‌ش عه‌کسه‌که‌یه‌تی. .... جا ئیدی نازانم واقیعه‌ن ژنی هه‌بوو، نه‌ی بوو نازانم ئیدی هه‌ر کۆتی ژنم نییه. دواي مریه‌م خانم ئه‌گه‌ر میرزا حامید نه‌ی دایه، ئه‌و سه‌له‌ته‌نه‌ت خانمه‌ی خو‌ش ده‌ویست، وه‌لا ئیدی ئه‌ویش وا بوو که‌وته‌ زیندانی په‌زایه‌ی. دواي وه‌ی له‌ زیندانی‌ش به‌ر بوو، هاته‌ مالی‌ سه‌ری داین کۆتی ئه‌من ده‌چمه‌وه‌ کرماشانی، ئه‌مما ئه‌من دوايه خه‌به‌رم پرسى کۆتیان وه‌لا چوه‌ته‌ سووریه‌ی له‌ سووریه‌ی مردوو، ئیدی نازانم. ئینسانیکی زۆر باسه‌واد بوو.

[سه‌باره‌ت به‌ برایمی نادری، نه‌مر مه‌نافی که‌ریمی له‌ سه‌ر کرده‌کانی کۆماری کوردستان ده‌نووسی: « چوار مانگ له‌ حکومه‌تی کوردستان تپه‌په‌بوو و له‌و ماوه‌به‌دا که‌موکۆرتی و کیشه‌ی کاروباری په‌روه‌رده‌ تا راده‌به‌ک به‌ لادا خرا، به‌لام ئیداره‌ کردنی مه‌درسه‌کان له‌گه‌ل ئه‌و هه‌موو هه‌وله‌ش که‌ درا بوو په‌یداویستی به‌ جیدییه‌تیکی زیاتر بوو، بۆ په‌شگرتن له‌وه‌ی کاره‌کان نه‌که‌ونه‌وه‌ سه‌ریه‌ک و کاری فه‌ره‌نگی چه‌تی تئ نه‌که‌وئ ئاغای برایمی نادری م کرده‌ جیگری [وه‌زاره‌ت] ی فه‌ره‌نگی کوردستان ناوبراو په‌کیک له‌ لاوانی خوینده‌واری کرماشانی و لیسانسی ئه‌ده‌بییات بوو، به‌په‌زی لاویکی زۆر هه‌لسوو‌راو و له‌ جیبه‌جیکردنی کاره‌کان دا جیدی بوو، شه‌و و رۆژ بۆ ده‌میکیش چییه‌ له‌ په‌راگه‌بشتن به‌ په‌یداویستییه‌کانی مه‌درسه‌کان ته‌نه‌خی نه‌ ده‌کرد و ئه‌رکه‌کانی خو‌ی به‌ باشترین شیوه‌ پیک ده‌هینا و من به‌ فکری ئالسووده‌وه‌ به‌ کاره‌کانی دیکه‌ی حیزبیه‌وه‌ خه‌ریک بووم». (مه‌ناف که‌ریمی ، یادداشته‌کانی مه‌نافی که‌ریمی وه‌زیری فه‌ره‌نگی کۆماری کوردستان، وپه‌نوووسی روانگه‌، ۲۵ ژانویه‌ی ۲۰۱۲- ئه‌م یادداشته‌نه‌ که‌ له‌ په‌راویزی کتیبی سه‌عید هومايون دا هاتوون هه‌سه‌ن قازی له‌ فارسیه‌وه‌ کردوو په‌تی کوردیی سۆرانی) ح ق]

ئهمیری ههسه نپوور: کوپرا خانم ئهوهت دهفهرموو که کاک هیمین و کاک ههزار هاتن و ئهتۆ

حاجی کوپرا خانم: بهلێ ههزار هات و زۆری پێ خوش بوو که ئیمه معهلمین و شاگرد و شتمان له گهڵ بوو. کۆتم ئهمهش زۆرمان پێخۆشه شاعیری کورد زمانمان ههیه و ئهمهش برای وه کوونگۆمان ههیه ئهمهش زۆر ئیفتیخار ده کهین به وجودینگۆ، و ئومیدهوارین که ئینشالا رۆژێکی بێ زۆری وهک ئهنگۆ پهیدا بێ دهنیو کوردی دا و بینه مایه ئیفتیخار. وهلا بیله خه ره هه ئه و دوو سێ قسه م کرد. .... [پێ ده که نێ]

ئهمیری ههسه نپوور: کێ ئه و قسه نهی کرد بوو؟

حاجی کوپرا خانم: به خوای بۆیان گێرابۆوه گوتبوویان وایان کۆتۆ. کۆتم دهی جا بلێم چێ ئیدی؟ ئه و جار هه که قسه شمان لێ برأ. [پێ ده که نێ] جا ئیدی من ههزارم ئه و ده می دی و ئه و جار هه ی هیمین و ههزار ئیدی نه مدیتنه وه مه گه ر به عه کس هه تا ره حیم ئاغا (ره حیم سه یفی قازی) هاته وه. ئه گه ر ره حیم ئاغا هاته وه چووینه فرودگایه (له تارانێ) دوایه چووینه وه مآلی مه هین خانمێ (مه هین فه تاحی قازی خوشکی ره حیم سه یفی قازی له دایکه وه. ح ق) وه جیه هه خانم کۆتی مه هین غه زای سه د نه فه ری ساز کردوه هه ر ده بی بێن. ئیدی چووین ههزار له وێ دانیشتبوو خودایه ئه من ئه و پیاوه م قه ت نه دیوه کێیه؟ ئه و ههزاره ی ئه من دیبووم باریک، بلیند. ئه و ههزاره ی دوایه ش دیتم له مآله وه جیه هه خانمێ قه له و و زه لام. ئیدی ئه من و رابێعه خانم (رابێعا ناھید) و تووبا خانم (تووبا سه دری قازی) و عیشره تی خوشکم له کن یه ک دانیشتبووین هه ر نه م پرسێ بلیم ئه وه کێیه. به عده ها ئه گه ر ده گه ل دوکتور ئه عله می هه ستاین چووینه که ره جێ کوره خو ئه وه ههزار بوو. پێم گوت ئه گه ر نه هاتبامه مآلی هه زاری نه م ده ناسییه وه، چون ههزار یکم دیبوو باریک بوو گوتی ئه خر مه سلوول بووم و زۆر که وتووم له بیمارستانێ بۆیه قه له و بووم و ئه و جووره و ئه وانه. کۆتی ئه مئا ئه تۆ ئینسانیکێ بێ وه فای، ئینسانیکێ شت له بیر ده چیته وه. ئه من له پارسی کوره که ی تۆم دی به چاوی ناسیمه وه. به و خودایه ی سه لاحی

دیوو کو تیبووی ئهوه کورپی کوبرای عهزیمی یه، کوسم جا ئهتۆ کهنگی ئهمن ئهتۆم وادیوه ئهتۆ وادیوه له چاوی من وانیک بووی. کوتی ههر ئهوه جارهی که له وی ئهمن هاتم قسهه کرد ئهتۆش قسهه کرد، ئهمن ئهوه جارهی ئهتۆم دیوه کوره کهتم ناسییهوه، ماله ئهتۆ ئهمنت نه ناسییهوهتهوه، جا ئاوا بهرام بهر دانیشتبووین ئاوا له سهه کانابهی دانیشتبووین. ئهمن و رابیعا خانم و تووبا خانم ئهوهش ههژار بوو له وهندهی دانیشتبوو. ئهمن نهه ناسی کییه؟

زاگرۆسی خوسرهوی: تووبا خانمی؟

حاجی کوبرا خانم: پووری [مه بهستی پووری حسهنی قازی یه. ح.ق.]

حسهنی قازی: تووبای سهدری قازی

ئهمیری حسه نهپوور: جا ئهوه لهه ریژه و شتی وا دا که ده بوو کچان چۆن بوون، مهدره سهی کچان جیه کی تایه تیایان هه بوو یا چۆن بوو؟ چۆن ته مرین ده کرا بو ریژهی؟ کی ده ببردن بو ته مرینی ریژهی؟

حاجی کوبرا خانم: ته مرین و شت ئه گهر هه بایه ههر دههاتنه مهدره سهی بریکیان وانیک ده کرد، شتیکی زۆر وانیک نه بوو، کولی نه بوو. دوايه ئیدی که دهش چووین ده گهل تیپی جهوانان که ئاغای خوسرهوی [عهلی خوسرهوی. ح.ق.] مهسئولیان بوو، له پیشدا کور ده رۆیی تیکرا ئهوه سرودهیان ده خویندهوه، «کهس نه لئێ کورد مردووه»، ئیمهش به دواي واندا کچ و کور و هه موو و پیاو ده رۆیشترین ههتا ههر جیگایه کی که ده بوو بچین، چوار چرا بوو ده چووین، حیزب بوو ده چووین، ئه گهر پیشوازی قازی با ده چووین. ....

ئهمیری حسه نهپوور: پیشهوا هیچ وهخت هات بو سهردانی مهدره سهی؟

حاجی کوبرا خانم: نا! هیچ، قهت

ئهمیری حسه نهپوور: له مهقاماتی دهولهتی، جمهپووری کی دههات بو سهردان؟

حاجی کوبړا خانم: رهئیسې فهرهنگی وهخت دههات، کهسیکی دیکهه له بیر نییه. ئەمما پیش جمهورى یانی زهمانی شای، که کچهکانی خوځى قازى ئەو دهمى له مهدرسهى بوون، ئەمن لهوئى کلاسى شەش بووم، کچهکان کلاسى ئەوهل بوون، چووونوهه دهرسهکانیان باش نهبوو. بۆ خوځى دوو جارنهم دى هات قازى. هات دهگهډل سوههیل خانمى ئازهرپوور قسهى کرد معهلیمى کلاسى ئەوهللى بانگ کرد. تهرزى تهریسى باغچهبانى فیر کرد.

ئهمیری ههسهنپوور: قازى بۆ خوځى؟

حاجی کوبړا خانم: بۆ خوځى ئا! کوتى دهبى دهرسى ئاوا بلین. ئاخهر مودهتیکى گوویا، ئەمن له بیرم نییه کهنگى بووه رهئیسى معاریف بووه قازى محمهده، لهبیرم نییه کهنگى بووه. ئەو دهمى به رهئیسى فهرهنگیان دهگوت رهئیسى معاریف. جا تهرزى تهریسى باغچهبانى فیرى معهلیمهکهى کلاسى ئەوهل کرد به دو جهلهسان کوتى ئاوايان دهرس پى بلئ، ئەمن دهرسم له کچهکان پرسيوهتهوه، ئەو جوورهى که من دهلپم ئەو دهرسه نییه دهنا له زهمانى پيشهواپهتې دا نههات.

ئهمیری ههسهنپوور: له بابهت ئەو نووسینانهى خوځت له رۆژنامهى « کوردستان » دا. چۆنه، چۆن بوو، یهک دوو شیعیریشى تیدایه دوايه دهکرى چاوى لى بکهین، که ژنهکان نووسیویانه. [ئیمه لهگهډل خۇمان فۆتۆکۆپى هیندیک له نووسینهکانى خانمى کوبړاى عهزيمى مان هینا بوو، ئیشارهى ههسهنپوور به فۆتۆکۆپیهکانه. ح. ق.] بۆ خوځت دهتهویست شت بنووسى له رۆژنامهى کوردستان دا یا تهشویق دهکرای؟

حاجی کوبړا خانم: ئەدى پیم خوځ بوو بنووسم، زۆرم پى خوځ بوو بنووسم.

ئهمیری ههسهنپوور: هیچ موشکیلیکت بوو له چاپ کردنى ئەو شتانه دا؟

حاجی کوبړا خانم: [مندالیک دهنگ دهدا، ئەو کچه دهکوهئ، دهکوهئ، حاجى دهکوهئ] موشکیلهکه ههر ئەوه بوو ئەگهر دهنووسى دت نارده چاپخانهى لهوئ سانسوریان دهکرد دهیان دى، ئەگهر ئیجازهى چاپ درا با چاپ دهکرا، دهنه چاپ

نەدە كرا. ئىدى نەم دەزانى بۇچى؟

ئەمىرى ھەسەنپور: نەت دەزانى بۇچى مەسەلەن شتىكى نووسىوتە چاپ نابى؟

ھاجى كوبرا خانم: نا وەلا. تەنھا دوو نىوشىتەى من دەبى دە رۇزنامەى دا بى،
بەقىيە ھىچم نەنووسىوہ.

ئەمىرى ھەسەنپور: بۇ خۆت لە بىرتە چەندەت ھول دابى شت بنووسى؟

ھاجى كوبرا خانم: بۇ خۇم زۇرم پى خۇش بوو. ئەمما ئەگەر ئەو دوو مەرحەلەى
چاپ نەكران ئىدى پشتم سارد بووہ.

ئەمىرى ھەسەنپور: ئىدى چى دى نەت نووسى

ھاجى كوبرا خانم: نا نەم نووسى.

ئەمىرى ھەسەنپور: كەس ھەبوو ژنەكان تەشويق بكا كە شت بنووسن بۇ
رۇزنامە؟

ھاجى كوبرا خانم: نەم دىوہ، يان ھەدى ئەقەل ئەمن نەمزانيوہ، نەمدىوہ يا
نەبووہ، نازانم.

ئەمىرى ھەسەنپور: ئەدى ئەو ھىزبى ژنان، دەكرى ھەرچى لە بىرتە سەبارەت
بە ھىزبى ژنان باسما ن بۇ بكەى؟

ھاجى كوبرا خانم: ھەر ھەفتەى لە مزگەوتىكى يا لە ئىدارەى فەرھەنگ ئەو
دەمى كە خانووەكانى سەيدەلى حوسىنى بوو خە دەبوونەوہ ھەفتەى رۇزىك،
شيوئىكى زۇر دروست دەكرا، قەنداوئىكى زۇر و چا و قاوہبەكى زۇر و خە دەبوونەوہ و
ئەوہى قسەى كرد با ھەر ئەمە بووين و ئەوہى ھاتبا و چووبا ھەر ئەمە بووين.
مندالەكانمان فىرى سروودان دەكرد و مندالە چكۆلەكانمان فىرى شىئەرى كوردى

ده کرد ده پانخوښندهوه ئاوا، نمايشيکي چکوله مان دروست ده کرد، نهوانه بوو. ئيدي بليم له خودي ژنه کاني مهبادي يه کيک ههستي قستي بکا يا پيشنيهاديکي ههبي شتي وا نه بوو چون کابراه کي که سهوادي نهبي خو هيج شتيکي ناتواني بلي، هيج نه بوو ههه نهو پينج شهس نه فهره بووين هه لسووري هه موو شته که ي ههه نه مه بووين.

نهميري هه سه نپوور: زور نه ده هاتن نهوانه ي که

حاجي کوبرا خانم: به خوداي زور کهس ده هات، که متر که سيش نه ده هات. نهوه ي ده هاتيش نه لبه ته هينديکيان بو جاهو مقام بوو، بو وه ي که پوستي سه دارهت و وه زارهت وانیک بکهن، ژنه کانيان دنارد و يهک عيدهش که پيان خوش نه بوو نهو جمهوروريه و ههه نه هاتن و نه يان ديت.

نهميري هه سه نپوور: هيج هولیک ده درا که

حاجي کوبرا خانم: زوريش، ژنيکمان هه بوو ئي حيزبي نيوي خاتوو ئايشي بوو ده ماننارد به دوويان دا ده مان گوت بين نهوه له مزگهوتي هه باس ئاغاي فلان روژي جهله سه يه، ده يانگوت ديين، نه ده هاتن. مه سه له ن له مه دره سه ي گه لاوڙ جهله سه يه ده يانگوت ديين نه ده هاتن.

نهميري هه سه نپوور: چ جوور فه عاليه تيکيان هه بوو، حيزبي ژنان چ جور فه عاليه تيکيان بوو؟

حاجي کوبرا خانم: فه عاليه تيک نه بوو، مه سه له ن هه ريه که ي، مه سه له ن ژني سه يد عه بدولاي ته هازا ده يان کرد بووه ره ئيسي گه ره کي خوتان (مه به ستي گه ره کي مالي نه ميري هه سه نپووره) مانگي دوو قرانه که ي، خري که وه. مانگي دوو قرانه که شيان نه ده دا (پي ده که ني). دوو قرانه که ده ي ده هات، خه زينه دار هه بوو يه کيک وه ري ده گرت، ده فته ردار هه بوو ده ياننوسى. شتيکي وا نه بوو نا، ياني يا نه بوو، يا نه مه نه مانده زاني، نه يان ده گوت. زور تيکه لاويان نه ده کرد. نه وه نده ره حمهت له قه بريان بي نه قه له ن

فیری رۆزنامه خوښندنهوه که ی ببووین به کوردی. دوايهش ئیدی به حهسره تیکی زۆروه، گه لیکیان دوايه قسه ی ناخۆش ده کرد، گه لیکیان دههاتن دهشکاندینهوه. ئه و تیهراچیانه دههات دهگوت: «شما چرا معلم بودی در زمان قاضی محمد؟» خوب معلیم بووم ئیدی ئه گهر قازی محهمه د بووته پیشه واهمن ههر معلیم بووم. «خوب میخواستی استعفا بدی». گوتم نانم له کوئی خوار دبايه؟ «گفتند برقص، نه به دین خوبی برقص!»

ئهمیری حهسه نپوور: ئه وه کنی وای دهگوت؟

حاجی کوپرا خانم: نیوی تیهراچیان بوو، رهئیس ی فه رهنگی مه هابادی بوو. گفتند برقص، نه به این خوبی برقص. وه لا شوکور ئاهی مه وای لی هات ههر دهرمان کرد، هه موو بووینه یه ک دهرمان کرد. له ره زائیهش هینده ی مه سرووب خوار دبووه ووه چوو بوو له بانیکی را بهر ببوووه وه قه لشی بوو شوکور. هیندی بی ئیحتیرامی کرد ده مان گوت بابه ئه تو دیی وه ره هه چی دیی وه ره ئه ماما ته وهینئ مه که. قازی محهمه د ئه وه رۆیی خه لاس بوو، ئه تو بو باسی ده که ی؟ باسی مه که!

[سهید محهمه دی سه مه دی له «نگاهی بتاریخ مه هاباد، انتشارات رهرو، ۱۳۷۳- ی شمسی» له لاپه ره ی ۲۰۱ دا دنوووسی «کاتیک رووداوه کانی ۱۳۲۴- ی هه تاوی له ناوچه دا ته وواو بوو و دیسان ئه رتهشی شا به سه ر ناوچه که دا زال بوو، ئاغای کازمی تیهراچیان له لایهن ئیداره ی فه رهنگی ورمی وه ناردرا مه هاباد و له پیشه ی سه ررۆکایه تی فه رهنگی دا دهستی به کار کرد و شهش مانگ دوا ی ئه وه سهید محهمه دی شه فیع زاده جیی وی گرتوه. ح.ق.]

سه لاج ئیفتخاری: ئه تو دایه ئه و شتانه شاید ئه تو زۆر ئه هه مییه تی پی نه ده ی وه لی موهممه له جواب دانه وه ی دا ده بی سه عی بکه ی چت وه بیرت دی باسی بکه ی.

حاجی کوپرا خانم: ههر ئه وه نه ده ی که له بیرمه سه لاج گیان، ههر ئه وانه ی که له بیرمه ده توانم بلیم.

نهميرى ههسه نپوور: هر چى جوزئيبات بى زور موهميمه.

سه لاج ئيفتخارى: جوزئيبات موهميمه، سه عى بكه وهبىرت بىتهوه

حاجى كوبرا خانم : وه لاهى نهوهى وه بىرم دىتهوه ههر نهوانهيه. چون ههر نهوهى ده ليم نه گهر نه مه بمانتوانيايه به شتيكى گه يشتابانيايه زور موهميم بوو بو مه نهوړو وه نه بوو؟، نه ماما موته سيفانه هيچ. هه موعه لميک بووين خوشک وخالى و هيچ شتيكى ديكه وانىک نه بوو. ههر نهوه نه گهر چووباينه رېژه يه كى، چووباينايه جهله سيكى نهوه بوو. له جهله سه كهش ههر بوو خومان بووين هه لسووره كه ههر نه مه بووين چون كه سيكى باسه وادى تيدا نه بوو. پيشنپهاديک نه بوو مه سه له ن، كه قسيكىشت كردبايه خوب يه كه عيده نارحعت ده بوون. يه كه عيده، نهوه بوو ئيدى كه ئينسان زور نهى ده توانى بيه پيشى.

نهميرى ههسه نپوور: له چند جى نهوه كوبرا خانم وانىكى تيدا. يه كيان دوو ژن جاره جاره پيم وايه نيوى خوتى حه تمهن تيدا. نوتق كه ده كهن دوو سى نه فهر مه سه له ن له ناغاوت له دواى نهنگو نوتق ده كهن شتى وا چون ده بوو نهوه زمانى كه تهحه مولى وهى ده كرا كه دوو ژن له پيش چند نه فهر ناغا دا قسان بكه ن.] مه به ست له ناغا خاوه نملک و سه روك عه شيره ته لي ره دا. ح.ق.] نهوه چون بوو؟

حاجى كوبرا خانم: خوب ئيدى نهوه شتيك بوو نه يان ده توانى خو نهوان بلي ن نا.

نهميرى ههسه نپوور: چ پشتيانى كيان هه بوو كه زنانن بين له مه جليسى پياوان دا نهوه زمانى، ئيستا شتيكى سه ير نييه. چون بوو، چ وه زعيتك بوو كه مه سه له ن...

حاجى كوبرا خانم: وه ختيكى ئيمه فهره ننگى بووين، پيمان ده لين وه ره له وه ندهى قسان بكه. نه مه قسه مان ده كرد ئيدى يا مه سه له ن مه قاله يه كه هه بوو ده مان خو نده وه. يا مه سه له ن منداله كهى بينه نمايشيكي فير كه، مه جبوور بووين ده چووين ده مان كرد ئيدى. نه لبه ته نه ئينكى نه مه بلي ن مه جبوور بووين، جوزووى كارى مه

بوو ئىدى.

ئەمىرى ھەسەنپوور: باشە پياوھ كان چون تەھمولى ئەوھيان دەکرد

ھاجى كوبرا خانم: نەھيان دەتوانى بلېن نا ئىدى، وھختىكى ئەوان، دەولەتى كە وھزىفەھى منى ئاوا داناوھ وھزىفەھى وى ئاوا داناوھ، مەسەلەن پياو بلې چى؟

ئەمىرى ھەسەنپوور: يانى دەولەتە كە ئەوھندە پشتيوانى ھەبوو لە ژنان كە بى لە مەراسمىك دا كە مەسەلەن ۱۵ نەفەر نوتقى دەكەن لە نېوھ راستى ئەو پياوانە دا دوو ژنى تىدا كە

ھاجى كوبرا خانم: موسەلمەن ھەببۇ، موسەلمەن

ئەمىرى ھەسەنپوور: ئەتۇ بۇخۇت ھىچ ئەو پشتيوانىت ھەبۇ؟ بۇخۇت چۇنت لە بىرە مەسەلەن لە يە كېك لەوانە دا كە دەكرى لېرە لە رۇژنامە كانىش دا بىيىنەھوھ لە مەراسمىكى وا كە بوو مەسەلەن بۇ خۇت لەوئى بووى يا چەند نەفەر لە ژنە كانى دى. چۇن بوو وھزەكە تەبىعى بوو، موخالەفەت ھەبوو، مەنزورم ئەوھيە ئىستا شتىكى سەير نىيە بەلام ئەو زەمانى...

ھاجى كوبرا خانم: يانى موخالەفەت لە تەرەف ئەربابە كانەھوھ يا موخالەفەت

ئەمىرى ھەسەنپوور: لە تەرەف پياوانەھوھ كولەن، بە تايبەتى مەسەلەن ئاغاوھت كە ئەغلەب قىبوليان نە دەكرد خۇ بېن لە مەجلىسىكى دا بن كە ھەموو پياون دوو ژن لە پىشدا نوتقى بكەن.

ھاجى كوبرا خانم: نا وھللا پتيان قىبوول نەدەكرا وھلى خوب لە بەر ئەوھى كارى مە فەرھەنگى بوو وھزىفەھى مە ئەوھى ئىجاب دەكرد، يانى قەت ئەمن نەم دىوھ كە بلېن بۇ مەسەلەن كوبراى عەزىمى قسان دەكا يا خەدىجەھى مەجدى قسان دەكا بۇ مە دوای وان بىن؟

ئەمىرى ھەسەنپوور: بۇ خۇتان ئەوھ شتىكى سەير نەبوو مەسەلەن بلېن

حاجی کوبرا خانم : نا

حهسهنی قازی: حاجی خانم ئهوه له ژماره‌ی ۲۳-ی رۆژنامه‌ی کوردستان دا که له تاریخی ۱۶-ی ئیسفهندی ۱۳۲۴ دهرکهوتوو مه‌قاله‌یه‌کی تیدایه ئیسه نووسیوتانه به نیوی «خۆشبهختی»

حاجی کوبرا خانم: به‌لی

حهسهنی قازی: وه‌ک وه‌بیرت بی چۆن بوو ئه‌و مه‌قاله‌یه‌ت نووسی، داوایان کرد بوو. رۆژنامه‌ی کوردستان داوای کرد بوو یان بۆ خۆت نووسیت؟

حاجی کوبرا خانم: نا، ده‌یانگوت ده‌یانگوت شتی بنووسن بۆ رۆژنامه‌ی. خوب ئه‌منیش هاتم دانیشتم کۆتم با شتیکی بنووسم ئه‌وهم نووسی. جارێکی دیکه‌ش شتیکم نووسیووو راجیع به‌ خه‌نه‌به‌ندان و قوماری

حهسهنی قازی: خه‌نه‌به‌ندان و

حاجی کوبرا خانم: خه‌نه‌به‌ندان قوماری لێ ده‌کرا و هیندیک مال به‌دبه‌خت ده‌بوون، ئه‌ویش پیم وایه‌ له‌ وی ههر پینج شه‌ش خه‌تیان لێ چاپ کرد بوو، به‌قییه‌یان لا برد بوو،

ئه‌میری هه‌سه‌نپوور: چت نووسیوو له‌ویدا؟ چون پیم وا نییه ئیمه‌ ئه‌وه‌مان دیبی ئه‌و شوواره‌مان نییه.

حاجی کوبرا خانم: به‌ خودای تا ئه‌و ئه‌ندازه‌ی له‌ بیرمه‌ نووسیوووم، نووسیوووم پیم وایه‌ ئه‌و به‌عه‌زه‌ شتانه‌ی مه‌شرووب و قومار و ئه‌وانه‌ ئه‌گه‌ر ده‌ نیو ده‌وله‌تی کوردی دا نه‌بایه‌ نه‌بێ مه‌نعی ئه‌وانه‌ بکا زۆر باشه‌ چونکه‌ ئه‌من شاهیدی عه‌ینی خانه‌واده‌یه‌کی بووم که کوره‌که‌ هاتوووه‌ کۆتوووه‌ بابه‌ ده‌چمه‌ خه‌نه‌به‌ندانێ - جا ئه‌و ده‌می

فێستمان زۆر بۆ ئیدی - بابه‌که‌ پینج تمه‌نی داوه‌تی کۆتوووه‌ ها بچۆ خه‌نه‌به‌ندانێ. که‌ کوره‌که‌ هاتۆته‌وه‌ به‌ هه‌زار قه‌رزدارێ هاتۆته‌وه‌ بیجگه‌له‌ هه‌زار تمه‌نیشی

دۆراندووه. جا چۆن دەبێ بابی خانەوادەبەکی ئاوا ئیجازە بەدا بە کورێ خۆی بلێ
رۆلە ها پوولت دەمێ بچۆ قومارێ بکە لە باتی مندالەکە ی خۆی مەنع بکا. ئایا
ئەو دروستە؟ جا ئەو شتی دیکەشم دەگەل نووسیوو کە هەر سێ چوار خەتیان
چاپ کرد بوو. یەکیکیان کوتبووی وەللا ئەو براکە ی خۆی بو. ئەو براکە ی خۆی
بو (پێ دەکەنێ) کوتم هەر چۆنیکێ حیسابی دەکەن حیسابی کەن. ئەمن .... بووم
و شتیکی وام دیوہ دە خانەوادەبەکی دا و ئەوہم نووسیوہ.

ئەمیری حەسەنپوور: جا بۆ دەبوو مەسەلەن رۆژنامە موخالیفی شتیکی وا بێ کە
چاپی بکەن؟

حاجی کوپرا خانم: ئی خودی رۆژنامە ی نەبوو. جا من عەرزت دەکەم دەلێم
شایەد یەکیک لە ویدا شایەد موخالیفی شەخسی خۆم بوو. ئەمن وام حیس دەکرد،
شایەد موخالیفی شەخسی خۆم بووێ لە ویدا ئەوہی کە چاپی نەکردۆ یا ئینکی
واقیعەن سانسۆر کراوہ و کوتووایانە مە ی نووسن. خوب ئینسان ئەوہ نییە عەرزوو
دەکەم ئەلعان دەو مەجلیسە ی دا ئەمن قسێکی بکەم قسەکەم بێ نەزەر بێ. جا
واقیعەن ئینسان ئەگەر قسە ی وا دەکا ئەویش شتیکی وا دە رۆژنامە ی دا، بێ نەزەر
قسان دەکا مونتەها کابرایەکی کە بریندارە ئیشی وێ دەکوئ ئیدی. جا ئەو کابرایەش
شایەد بلێ ئەوہ دەگەل ئەمنی بو. ئەلعان حاجی بلێ مەسەلەن ئەو قسە یە تۆ
دەیکە ی شایەد لەگەل ئەمنیتی [مەبەست حاجی سەید قادر ئیفتیخاری یە. ح.ق.]، یا
کاک زاگرووس [مەبەست زاگرووسی خوسرەویبە] بلێ یا سەلاح بلێ [مەبەست سەلاح
ئیفتیخاری کورپیتی. ح.ق.] مەسئەلە ئەمن پیم وایە دوو بەشی ئەوہ بو. کوتووایانە با
خەلکی لە خۆمان نە رەنجینین. بەلام قوما و شت دە نیو خەلکی دا زۆر بوو ئیدی.
لەوئ سویندیان دەخوارد بە قورئانی، لەوئ دەچوون شتی دیان دەکرد. جا نازانم یا
موخالیفی شەخسی خۆم بو، یا ئینکی وای ئیجاب کردۆ چاپ نەکرئ.

حەسەنی قازی: لە ژمارە ی ۲۴ دا، دیسان چوارشەمە ۲۲-ی ئیسفەند ۱۳۲۴ ی
شەمس ی هەتاوی ئیوہ

« پټيپروژه » يه کتان نارووه. به تهریکيان کتووه « پټيپروژه » تاوات نووسيوه : « له پاش نهوهى چهند سال رۇژى بهختيارى کورد له ژير ههورى رهش دا شاردراپووه سپاس بو خودا که نهو رۇژه له ژيرنهو ههوره رهشه هاته دهري و تيشكى خوځى که رۇژنامهى به ريزى « کوردستان » ه به ئيمه نيشان دا و بالى پيروژى خوځى به ههموو کوردستان دا هينا. هيوام له دهراى خودا وايه که نهو بهختياريه له سايهى پيشهواى به ريزى کوردستان دا بو ئيمه پابه دار و تهواوى خاکی کوردستان له بههارى شادى و ئازادى به شدار بى. « کوبړا عهزيمى

حاجى کوبړا خانم: له بيريشم نه مابوو

حهسهنى قازى: پرسياړه کهى من نهويه نهو تهریکه ئيوه بو خوتان ناردتان يا رۇژنامه که داواى کرد بوو

حاجى کوبړا خانم: نه سلن ههر له بيريشم نييه.

حهسهنى قازى: نهوه نييه نيوى خوځى له سهر نووسراوه. پټوهنديت چوځ بوو له گهډ نهو رۇژنامهيه له رېگای کى را پټوهنديت ده کرد؟

حاجى کوبړا خانم: به لى ، نهو رۇژنامهيه ههر دههات بو مدهرسهى. برايمى که ريمى دهيهينا.

حهسهنى قازى: نا کيهه يانت دناسى؟

نهميرى هسه نپوور: مهلا قادر لهوى بوو

حاجى کوبړا خانم: مهلا قادرى موده رسى که دهناسى. سهيد محمهدى ههميدى م که دهناسى. کيى دیکه لهوى کارى ده کرد؟

حهسهنى قازى: هاشمى خهليل زاده

حاجى کوبړا خانم: هاشمى خهليل زاده شم که زور باش دهناسى. بيله خه ره

خزمایه‌تی هه‌بوو.

زاگرۆسی خوسره‌وی: میرزا‌علی

حه‌سه‌نی قازی: ئی‌جازه بفرموو با بۆ خۆی وه‌بیری بێته‌وه. مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه ئه‌وان مو‌راجعه‌یان ده‌کرد بۆ ئه‌وه‌ی که هه‌ر وا ب‌لین با رۆژنامه‌که نیوی ژنیکی کوردیشی تیدا بێ.

حاجی کوبرا خانم: تیراژی پر بێته‌وه

حه‌سه‌نی قازی: یا نیوی ژنیکی کوردیشی تیدا بێ یا به‌راستی هه‌ده‌ف ئه‌وه بوو که ژن ده‌رۆژنامه‌دا بنووسن؟

حاجی کوبرا خانم: ئه‌من بۆ خۆم ده‌لیم ئه‌من پیم خۆش بوو جا ئیدی ئه‌من نازانم ئه‌وان مه‌نزوریا‌ن بوو که هه‌ر نیوی ژنیکی تیدا بێ رۆژنامه‌که پر بێته‌وه نازانم، ئه‌مما ئه‌من بۆ خۆم شه‌خسه‌ن نووسینم زۆر پێ خۆش بوو. ئه‌سله‌ن [ئهو پێپێرۆزه] یه‌م هه‌ر له‌ بیریش نه‌ما بوو.

ئهمیری هه‌سه‌نپوو‌ر: جا دياره ئیدی ئه‌وه زۆر له‌مێژه

حه‌سه‌نی قازی: له‌ ژماره‌ی ۲۵ [ی کوردستان] دا باسی دروست کردنی حیزبی یایان یان کۆمه‌له‌ی ژنانی دیمۆکرات کراوه ئه‌ویش ئه‌ به‌و شیوه‌یه نووسراوه و مه‌به‌ست له‌ خۆپندنه‌وه‌ی ئه‌وه‌یه که بزانی‌ن بێجگه‌ له‌ ئه‌وه‌ی لێره‌ دا نووسراوه بۆ خۆتان چتان له‌ بیره‌. ده‌لێ وه‌کی باس‌م کرد رۆژنامه‌ی کوردستانی ژماره‌ی ۲۵، یه‌کشه‌مۆ ۲۶-ی ئیسفهن‌دی ۱۳۲۴-ی شه‌مسی «ساز کردنی حیزبی دیمۆکرات له‌ لایه‌ن ژنانی کوردستان. رۆژی جومعه ۲۴-ی ۱۲-ی ۱۳۲۴ له‌ لایه‌ن یای پێشه‌وا‌ی کوردستان له‌ ژمارێکی زۆر له‌ یایه‌کانی تیگه‌یشته‌وی کوردستان گێردرایه‌وه و له‌ ساتی ۳-ی پاش نیوه‌رۆ له‌ ئه‌نجومه‌نی فهره‌نگی کۆبوونه‌وه و به‌سه‌رۆکه‌تی یای پێشه‌وا‌ی کوردستان یای مینا، حیزبی دیمۆکراتی ژنانی کوردستان دامه‌زرا و ژمارێکی زۆر له‌ یایان نیوونوسی‌ان کرد و مانگانه‌ی ئه‌ندامه‌تیان له‌ تمه‌نیک تا ده‌تمه‌ن وه‌هسته‌و گرت

» هېچت ومبیر دئ به شداريت كرد لهو كؤبوونهوهيه؟

حاجى كوبرا خانم: دوو قران بوو.

حهسهنى قازى: دوو قران بوو؟ نه يان ددها

حاجى كوبرا خانم: دوو قرانه كه شيان نه ددها. نه به خوداى نه يان ددها، به زورى خاتو ئايشيى دايكى عهليى پالاغى رامن گرتبوو بو موسىته خديم لهوى..

حهسهنى قازى: له مدهرسهه؟

حاجى كوبرا خانم: له حيزبى. له حيزبى رامن گرتبوو مانگانهمان ددها يه كه بچيته مالن دوو قرانه كهى بينى زور مال دوو قرانه كه يان نه ددها

حاجى قادرى ئيفتيخارى: ده يان دا حاجى كوبرا!

حاجى كوبرا خانم: زور كه م ده يان دا.

حهسهنى قازى: ببوره ئهو دهمى كه حيزبى يابان هه بوو ئيوه بو خوتان دهفته رتان هه بوو؟ به تايبه تى دهفته رى ژنان يانى دهفته رتان هه بوو، جيگاتان هه بوو لى دانيشن؟

حاجى كوبرا خانم: به لى دهفته رمان هه بوو.

ئهميرى حهسه نپوور: له كوئى؟

حاجى كوبرا خانم: خه زينه دارمان هه بوو، هه وه لى له وانىكى بوو له مدهرسهه گه لاويژ ديويكيان دابووينى. دوايه هينامانه وانىكى، كووچهى حاجى حهسه نيان، وه تاغه كهى مالى حاجى شاترى بو سره خووشى و شتى هه ميشه هه يانبوو هاتينه وى.

ههسهنى قازى: ئهوه دهفتهرى خۇتان بوو ئى حيزبى ژنان؟

حاجى كوبرا خانم: بهلى.

ههسهنى قازى: ژنه كان بۇ خۇيان چييان پىڭ دهگوت حيزب يا كۆمهلهى ژنان؟

حاجى كوبرا خانم: نا، حيزب، حيزبى ژنان

ههسهنى قازى: حيزبى يايان

حاجى كوبرا خانم: حيزبى يايان.

ئهمبىرى ههسهنپوور: تابلۆى ههبوو؟

حاجى كوبرا خانم: بهلى. له وهتاغهكهى مالى حاجى شاترى پييان دهگوت وهتاغى دهري، ئهوهى له سهه دالانهكهى بوو ئهگهر له بيرت بى. دهروى دهچييه مالى ميرزا حاميدى، وهتاغهكهى سهه دالانى ئهوى بوو.

ئهمبىرى ههسهنپوور: تابلۆكه وهبيرت دى چى له سهه نووسرا بوو؟

حاجى كوبرا خانم: نا وهلا له بيرم نهماوه. دهبى ههه حيزبى يايانى له سهه نووسرا بى، دهبى حيزبى يايان بووبى. خاتو ئاشييمان لهوى دانا بوو دهمان نارد به دواى خهلكى دا.

ههسهنى قازى: دهلى له ژمارهى ۲۷ دا كه له روژى دووشهمو ۵- فهورهدينى يا خاكهليوى ۱۳۲۵-ى ههتاوى يا شهمسى چاپ كراوه باسى ئهوه دهكا كه « جيژنى سهههخويى و ناساندنى پيشهواى كوردستان » له لايهه ئاموژگارنى مهدهسهى كچان، دوايه ئهوه كهسانهى كه نوتقيان كرووه، خولاسهى نوتقى ياي پيشهواى كوردستان، خولاسهى نوتقى ياي ويلمهى سهياديان مودبرى مهدهسهى كچان، خيتابهى عيسمهتى قازى كچى جهنابى پيشهواى كوردستان، خيتابهى ياي كوبراى عهزيمى جا ئيستا

بۆت ده خوینمهوه: « خوشکانی خوشهویست ههر وهک که خانم مودیره ی مهدرسه ی تهریکی نهو جیزنه ی به ههموتان عهرز کرد، ئەمنیش به نۆبه ی خۆم عهرز ده کهم ههر چهنده که ئیوه لهو رۆژ و ساعهته دا شاد و خوشحالن ئەمن سهد ئەوهنده چونکه له تهرهف خانم مودیره ی مهدرسه ی کچان ئیجازه دراوم به قهد چاره گیک زهحمهتوو بدهم ئیستا که جیزن و شیرینی خواردنی شادی دانانی حهرهتی پیشهواپه له لایهن ههموو مهدرسه ی کچان سپاسوو لئ ده کهم که خوشکانی عهزیز زهحمهتیا کیشاوه و تهریفیان هیناوهته ئیره و بوون به مایه ی وهپیشکهو تنی مندالانی خۆیان. ههموو دهیزانین که بهشی موهمی عومری ئینسان وهختی جهوانی یه، چونکه ئینسانی جهوان شایسته ی ههموو کاریکه و فکری وی حازره بۆ فیر بوونی عهقل و ئەدهب و دانیش و ههر سال و مانگ و رۆژ و ساعهتیکه که دهروا ئینسان قهدهمیکی له مهیدانی فراوانتر دادهنی و ئەگهر فکری لئ بکهن چونکه ئیمه زۆر له پاشین کارمان گرانتر و کۆلمان قورستر دهبی. ئەمما دهبی بزانی که ئەو بار و کۆله گرانه چلۆن له سهر پشتی ئیمه لا دهچی. ئەلبهته ئەو باره سهنگینه به قووه ی عهقل و عیلم لا دهچی ئەمما داخه کهم ئەهلی مههاباد و نازانن مهسهلهن کچی نهوجهوانی خۆیان بهدبخت و بی سهواد ده کهن دهلین رۆله (زۆر جالیبه ئی ۴۸ سال لهوه ی پیشه. حهسهنی قازی) دهلین رۆله جووتیک گۆرهوی بچنه یا کلاویک بدروو یا خیر دهلین ئەمن کچی خۆم بۆ مهدرسه ی نابهم بی ئەدهب دهبی ئایا خانمانی عهزیز دهبی بی ئەدهبی ئیمه چ بی؟ ئەو کهسانه ی که ئەو فکریان کردوو زۆر له ریکه ی راستی دوور کهوتوونهوه و لێیان حالی نهبوه مهسهلهن ئەمن شهخسی خۆم زۆر له مهجلیسان گویم لئ بۆ ههر وهخت که ئیمه دهبینن دهلین ئەوانه معهلیمه کانن و به چاویکی زۆر کهم تهماشای ئیمه ده کهن. ئەگهر ئەمه چاو له زمان و کتابانی خارجه بیان بکهین زۆر غهمگین دهبین [حاجی کوبرا خانم ئاخ ههلده کیشی] و دهلین خودایه ئیمه وه کوو وانه عهبدین بۆ دهبی ئەلعان له شاریکی وه کوو مههاباد دا له قسمه تی ژنان دا نه جهراچی، نه حهکیم، و نه ددانساز ی مامانییه کی رهسمی بی. (به راست زۆر زۆر جالبه حهسهنی قازی. ئەمیری حهسهنپور ئەدی.) ئەو ژنانه که حهکیمن وه کوو مه دوو دهست و دوو لاق و دوو چاویان ههیه فهقهت عهقل و هۆش و ئیستیعادی وان له

مه زیاتره. ئیمه ده‌لین زیر و لیاس و پوولمان زۆر بی، پشتیند زۆر به‌ستین، ئیدی نالین با ئیمه‌ش دوکتور یا ددانساز یا مامان یا جه‌راحیکمان له نیو دا په‌یدا بی.

حاجی کوبرا خانم: شوکور ئافه‌رینیان لێ کردین.

حه‌سه‌نی قازی: ئومیدوارین ئه‌و عاده‌ته له‌وه‌ی پاش تهرک بکری ئه‌لعان ئه‌و خوشکه‌ه‌زیزانه که له خزمه‌ت ئیوه دا راوه‌ستاون و هه‌موویان له هه‌ر کارێک که‌میک ماهیرن مه‌خسوسه‌ن له مندالداری و خه‌یاتی و ئاشپه‌زی هه‌ر یه‌ک ده‌توانن یه‌ک خانه‌واده‌ی گه‌وره رابگرن ئه‌لبه‌ته ده‌زانن که هه‌چکسه نه کار و نه عه‌قل له زگی دایکی ده‌ر ناهینێ فه‌قه‌ت مندال هه‌تا ۷ ساڵ ده‌بی له ژیر ته‌علیم و ته‌ربیه‌تی دایکی دایک له پاش وی وه‌کوو ئینسانێکی نه‌خۆش بیی بۆ لای هه‌کیمیکی زانا و دانا یانی ئامۆزگار هه‌تا ئه‌و هه‌کیمه دانایه نه‌خۆشی وی عیلاج بکا و ئه‌گه‌ر ئه‌و هه‌کیمه نوسخه‌ی دایه‌ ده‌بی موتابیه‌تی ئه‌و ده‌ستوره که له نوسخه‌ دا نووسراوه ره‌فتار بکا هه‌تا چاک بیه‌وه و لیبایه‌ ساغی له‌به‌ر بکا، چونکه ئامۆزگاره‌کان و شاگردان نوتقیان هه‌یه له‌وه‌ی زیاتر زه‌حمه‌توو ناده‌م.»

پاش ئیوه‌ش خه‌تابه‌ی یای ماوزه‌ری بله زاده ده‌ست پێ ده‌کا.

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: کوبرا خانم ئه‌وه‌مان بی زه‌حمه‌ت بۆ بگه‌یره‌وه فه‌رمووت که له سه‌ر نووسینه‌ی وه‌ی زۆر هه‌لا‌ساز بوو.

حاجی کوبرا خانم: به‌لێ زۆر که‌س کوتبوویان ته‌وه‌ینه‌ی پێ کردوین جا ئه‌لبه‌ته دوو سه‌ن قسه‌ی دیکه‌شم پێ دادان [پێ ده‌که‌نی] ئه‌مما نه‌یان نووسیوه.

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: چ بوون ئه‌و شتانه‌؟

حاجی کوبرا خانم: گوتم بابه‌گیان ئه‌خر بۆ مه‌ ده‌بی رێگای دوورمان به‌ر ده‌رکه بی؟ دین له به‌ر ده‌رکه‌ی راست دا ده‌نیشین ته‌وی بقرتینین و بنیشتی بجوین ئه‌وه چ شتیکی ده‌کا ئایا هاتنی مه‌دره‌سه‌ی سه‌حیحتره یا کچه‌که بچی له به‌ر ده‌رکه‌ی دابنیشی قرت قرت توپی بقرتینێ یا بنیشتی بجوئ؟ یا کللویکی بچنی کللوه‌که‌ی

بدا به چوار قرانان، به پېنج قرانان؟ ئهو پېنج قرانه كه ئهلئانه كانه دهيدا ئه گهر
دهرسى بخوينى سبحة ينى پېنج بهر ا بهرى ئهو پېنج قرانهى ده توانى له هر لحاظ نكييه وه
كومه گى خانه وادهى پى بكا. جا ئيدى زور له سهر وهى وانىك ساز بوو، كوتيان
تهوهينى پى كر دووين و كوتوويه پشتتېندى گهوره ده بهستين و پشتينده كانمان چكوله
ده كه ينه وه و

ئهميرى حهسه نپوور: ئهو ژنان ئه وه يان ده كوت

حاجى كوبرا خانم: ژنان ئه دى.. خه لك ههر بوى ده گيرامه وه. يه ك ده يگوت بۇ
وات كوتوه و ئهويدى ده يگوت بۇ وات گوتوه. گوتم وه لا ئه من قسهى خوم كر دووه جا
ئهو ههر چونىكى به رداشتى ده كهن كه يفى خويانه.

ئهميرى حهسه نپوور: پياوان هيچ ئيعترازيان نه بوو؟

حاجى كوبرا خانم: ناوه لا گويم له قسهى پياوان نه بووه. جا شايد له ماله
خويان قسه يان كرد بى. ئه ماما ئيعتيراز زور تر به ژنه كان واريده بوو چون ژنه كان
له وى بوون ئيدى.

ئهميرى حهسه نپوور: جا ئهو به شانهيان چاپ نه كر دووه؟ ئهو به شهى ديكه

حاجى كوبرا خانم: نا دوو سى قسهى ديكه م كر دووه نا ئه وانه يان چاپ نه كر دووه.

حسه نى قازى: فه رها دى ....

حاجى كوبرا خانم: [قاقا به و قسه يه ي حسه نى قازى پى ده كه نى. ح. ق.]

ده نكيك: چايه كه تان بۇ نه خوار ده وه؟

ئهميرى حهسه نپوور: چا بۇ كوبرا خانم. دوو جار چايان بۇ هي ناي نه مه يشت
بيخويه وه. ئه وهى ده به ستم كه چايه كه ت بخويه وه.

حاجى كوبرا خانم: پيم شك نابه ئه گهر به شدار بووبى. له كتيبى نه وشيره وانيش

دا دیتیم، قه‌تم نه‌بیستووه، جا نازانم له کوئی قسه‌ی کرد بی نازانم. ده‌زانم حه‌له‌ب
ژنی سمایلی فه‌ره‌جی بوو، ئەمما نه‌مزانیوه قسان بکا له بیرم نییه

[مه‌به‌ستی یای عه‌زیمی له کتیبی « نه‌وشیروان مسته‌فا ئەمین، حکومه‌تی
کوردستان رێبه‌ندانی ۱۳۲۴- سه‌رماوه‌زی ۱۳۲۵ کورد له گه‌مه‌ی سوؤفیتی دا یه، بلاو
کراوه‌ی KIB، هۆله‌ند ۱۹۹۳]

حه‌سه‌نی قازی: مه‌لیم و شت نه‌بوو؟

حاجی کوپرا خانم: نا سه‌وادیشی نه‌بوو، ئەمن ده‌لیم ده‌بی خورشید بی ژنی
حوسینی ئەسه‌کنده‌ری، کچی سمایلی فه‌ره‌جی. ده‌بی خورشید بوو بی حه‌له‌ب یان
نووسیوه.

حه‌سه‌نی قازی: له ژماره‌ی ۲۹ دا که ئی ۱۰-ی فه‌روه‌ردینی ۱۳۲۵ ه، ۲۵-ی شه‌مسی
یا هه‌تاوی

حاجی کوپرا خانم: ده کتیبی نه‌وشیره‌وانیش دا دیتیم ئەمن.

حه‌سه‌نی قازی: ئەخر ئەویش لی‌ره‌ی وه‌رگرتووه، له‌و رۆژنامانه‌ی وه‌رگرتووه. باسی
ئەو جیژنه‌ که، جیژنی سه‌ره‌خۆیی ئامۆژگارانێ مه‌دره‌سه‌ی کچان له‌ دوا‌ی وتاره‌کان
گه‌لێک له‌ یایه‌کان هه‌ر که‌س برێکی پوو‌ل باربووی حزبی دیموکراتی کوردستان کرد
که له‌ ژیره‌وه‌ نیویان هاتووه. نیوه‌کان بخوینینه‌وه یا لازم ناکا؟

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: دوا‌یه ئەگه‌ر فرسه‌ت بوو ده‌ی خوینینه‌وه.

حه‌سه‌نی قازی: ئەوه لی‌ره‌ دا نووسیویه ئەوانه‌ی که ۲۰۰ رپال یانی بیست تمه‌نیان
داوه. ئەها شتیکی که لی‌ره‌ دا جیگای پرسیاره‌ ئەوه‌یه که لی‌ره‌ نیوی چهند خانمی
تیدا‌یه که ئەو خانمانه‌ وه‌ک زاندراره‌ می‌رده‌کانیان ده‌گه‌ل جهمه‌وری کوردستان موافیق
نه‌بوون، مه‌سه‌له‌ن یای ئاغای سال‌حی شاتری، خورشید خانم، نیوی خانمی میرزا

رهمه تیشی تیدا یه. نیوی ئهفسهر خانمیشی تیدا یه، هاوسهری ئهمه دی تهو حیدی،
ئهبوش موخالیفی جمهووری کوردستان بووه.

زاگرۆسی خوسرهوی: میرزا سوورهی تیدا نییه؟

حهسهنی قازی: مهجیدی ساوجبولاغچی مهسهلهن ئاغا مهجید.

حاجی کوبرا خانم: تهله خانم خوشکی ههسهنی داودی

حهسهنی قازی: جا پرسیاره که ئهوه یه باشه ئه و ژنانه چۆن بووه هاتبوونه ئه و
جه لهسه یه؟

حاجی کوبرا خانم: به دوویاندا نارد بوون

حهسهنی قازی: ئه ی میترده کانیا ن!

حاجی کوبرا خانم: ئه ی پیشگیریان لئ بکه ن بلئین مهچۆ حیزبی که چی؟

حهسهنی قازی: مهنزورم ئهوه یه ئیستاش له مائیکی کورد دا ئه گهر پیاوه که
نهچیتته جیگایه ک پیم وا نییه ریگای ئه وه بدا که ژنه که ی بچی. به لام ئه وه چۆن
بووه که له و سه رو به ندی دا حاجی رهمهت بۆ خۆی دژ بووه به لام ژنه که ی هاتوووه
یا یای سألجی شاتری؟

حاجی کوبرا خانم: خوب ئهوانه دهوله مه نند بوون، بۆ خۆت ده زانی دهوله مه نند
هه میشه دهولت پاریزی خۆی ده کا. مهسه له ئه وه بووه ئیدی، نه یان هیشتوووه زۆری
روو که ن که . شایه دیش مهسه له ن نازانم وه لاه ی مهسه له یه ک بووه ده نیویان دا که
نه یان ویستوووه پیشگیری له ژنه کانیا ن بکه ن.

حهسهنی قازی: مهسه له ن ئه وه تا یای ئاغای رهمه تی شافعی ۲۵۰ ریالیشی داوه.

۲۵ تمه نیشی داوه

زاگرۆسی خوسرهوی: بلبی به هۆی براکانیا نه وه نه بی چون مهسه له ن ته لا خانم

براکانى له ههلسووراوان بوون، تيدا بوون مالى حاجى مستهفای داودی ههموویان .

حاجى کوبرا خانم: بهلى زنى حاجى مستهفای داودی سهروكى محلهى خویان

بوو .

حهسهنى قازى: پاشان يهکيک لهوانه فهرمووت حاجى سالجى چى؟ ئیستا لهو

دیوى باسمان دهکرد .

حاجى کوبرا خانم: مهکهيى؟

زاگرۆس خوسرهوى: حاجى سالجى مهکهيى ، حاجى سالجى کهوگيرى

حاجى کوبرا خانم: ئهو چى نووسيوه؟

حهسهنى قازى: نيوى ژنهکان نووسراوه، بهلام نووسراوه ياي ئاغای فلانکەس .يانى

ژنى ئاغای فلانکەس

ئهميرى ههسهنپوور: ئهوه بو ئاوايان دهنووسى؟ بو نيوى خويانيان نهدهنووسى؟

حاجى کوبرا خانم: نازانم

ئهميرى ههسهنپوور: قهت باس کرا نايى وا بى؟

حاجى کوبرا خانم: نا وهلا

حهسهنى قازى: ئيحتيمالى ئهوه ههيه ئهوه خهبرنيگارهى که ئهوهى تهنزيم

کردوهه نيوى چکۆلهى نهزانيبين

حاجى کوبرا خانم: مومکينه .

ئهميرى ههسهنپوور: بهلام پينم وايه له ئاخري دا دوو نهفهر به نيوى خويان

هاتوون .

حهسهنى قازى: شاسولتان خانمى فهتتاحى و فاتهمى فهتتاحى كييه؟

حاجی کوبرا خانم: ژنی میرزا خه‌لیلی فه‌تت‌حی، هه‌وئ بوون هه‌ر دووکیان ده‌نگی پینکه‌نینی چه‌ند که‌س

حاجی کوبرا خانم: ئه‌وه جا له سه‌ر ئه‌و حاجی سال‌حی مه‌که‌یی بارزانیه‌کان هاتبوون، شکاکه‌کان هاتبوون، شکاکه‌کان هاتبوون به سه‌ر مالایان دا ده‌برین

حه‌سه‌نی قازی: غه‌فووری بابان زاده کئ بوو، یای غه‌فووری بابان زاده؟

حاجی کوبرا خانم: ماله میرزا غه‌فووری همه‌ه لای

حه‌سه‌نی قازی و زاگرۆسی خوسره‌وی: مالی تاجر باشی نییه؟

حاجی کوبرا خانم: به‌لئ. ئه‌ویش شکاکیان هینابوو حاجی سال‌حی که‌وگیری ساختومانه‌که‌ی زۆر گه‌وره‌بوو، لایه‌کی ئه‌مه‌ی تیدا بووین، لایه‌کی خۆیانی تیدا بوون. کور و شتی نه‌بوو هه‌ر کچی هه‌بوو. ئه‌ویش که شکاکه‌کانیان هینابوو خوب ئیدی دوايه‌قه‌بوولی کرد مه‌جبوور بوو قه‌بوولیان بکا و ئه‌ویش هات کوتی کوبرا خانم ده‌بی بجی پێیان بلێی ئه‌من کوری جه‌حیلیم نییه بۆ خۆشم پیاویکی بیرم و له مالی نیم و پیم خۆش نییه چ ده‌لین خه‌رج ئه‌من ده‌یانده‌می له هۆتیلیک جیگایه‌کیان دانین. ئه‌منیش خوب به ئیحتیرامی وه‌ی که حاجی بوو ساحیب خانم بووه و کابرایه‌کی موخته‌ر مه‌هه‌ستام چووم ئه‌گه‌ر چووم ئاغای ئیمامی له‌وئ بوو به ره‌حمه‌ت بی

زاگرۆس خوسره‌وی: کپه‌ه ئیمامی؟

حاجی کوبرا خانم: ئه‌وه‌ی مرد

حاجی قادری ئیفتیخاری: عه‌بدول‌ره‌حمانی ئیمامی

حاجی کوبرا خانم: عه‌بدول‌ره‌حمان بوو نیوی؟ ئه‌و ده‌می نازانم مه‌سئولی وانیکێ کئ بوو. یه‌کیان که ئاغای ئیمامی بوو. یه‌کیکی دیکه‌ش بوو جا ئه‌من چوومه‌کن ئه‌وی دیکه له بیرم نییه کپه‌ه ئه‌منیش کوتم وه‌لاهی ئه‌وه هاتووم ئه‌و کاره‌م هه‌یه و حاجی سال‌ح رووی له من نا و ئه‌منیش هه‌ستام هاتووم ئیواره‌یه‌کی دره‌نگیش بوو

نیزیک نوپژى شىوان بوو. حاجى سالىح كورى جه حىلى نىيه ده لى هەر پوولكى ده لىن له هۆتيليان دابنين ئەمن ده ياندهمى ئەمما پىم خۇش نىيه ده نيو مال و مندالى من دابن. ژنى من بچى پەزىرايى لى بكا و مجوعمهى بۆ بهرئى. كەسم نىيه، نۆكەرم نىيه. ئەويش هەر كە قسه كەم خلاس بوو [دەنگى بهرز ده كاتهوه] كوتى ئەدى خانم عەزىمى، كوتم به لى. كوتى ئەدى بۆ مەقالەم بۆ دەنووسى ده لى به سەر و به مال و به گيان حازرم. بۆ ئەلئان هاتووى ده لى حاجى سالىح كەوگىرى ده لى من راى ناگرم. [پى ده كەنى] كوتم جا خۆ شكاكت نەناردۆتە ماله مه. ئەمىش مالىكى وام نىيه و دەرئامەد پكى وام نىيه كە بتوانم شكاكى بۆ تۆ به خىو كەم. حاجى سالىح كەوگىرى كابرايه كە بىچاره نە نۆكەرى هەيه نە كورى جه حىلى هەيه كوتم ئەوهى ئەمن لى قەبوول دە كەم. كوتم حاجى سالىح كابرايه ك نىيه خەسىس، خەسىس نىيه ئەمن دە ماله وى دام. مونتهها لهو لحازەيهوه پى ناخۆشهوه، لهو نەزەريهوه دەبى ژنى وى مجوعمهى هەلگىرى سوېحانەى بۆ بهرئى، نەهارى بۆ بهرئى، شهوئ شامى بۆ بهرئى كوتم ئەخر كوا ئەوه دروسته. ئەو كابرايه كە مۆتەعەسىب، كابرايه كىش نىيه پىم وابى دژى جمهوورى كوردستان بى. فەقەت ئەوهيه ده لى من كابرايه كى مۆتەعەسىبه ئىدى. كوتم نايە لى مەسەلەن كچه كانى بۆ هىچ كوئى بچن مەگەر له گەله من، ژنه كەى بۆ هىچ كوئى بچى مەگەر ده گەله من. ئىتمىنانى به من هەيه. وه لا خولاسه كوتيان نابى شكاكه كان جا دوو ژنى هەبوو حاجى سالىح ئەو ژنه خات نازى به رەحمەت بى نازى كەرى بىنه، نازى هەنگوینيان بۆ بىنه، هەنگوین. [حاجى كوبرا خانم پى ده كەنى]، ئەويش دە يگوت كچى خۆ من بووم به ژنى شكاكان، هەر به نىوى خۆم بانگم دە كەن. كەمىك پى دە كەن. ولا دوايه تەقريبەن پازده بىست رۆژىكى لهوئى بوون و دوايه لايان بردن. به رەحمەت بى ئاغای ئىمامى ئەدى بۆ دەنووسى به سەر و به مال و به لىفه و به دۆشهگ حازرم. ....

زاگرۆس خوسرهوى: ئاغای ئىمامى چى دە کرد ئەو دەمى؟

حاجى كوبرا خانم: ئاغای ئىمامى وه لاهى دروست نازانم. دەزانم سەيد پىره رهئىسى شه ره بانى بوو. [له سەردەمى پىش كۆمار سەيد پىره نىزامى سەرۆكى

قول سووران و له دواي راگه يانندنې کومار سه روکي پولي سي مه هبادي بو. ح. ق.]

حه سه نې قازي: حاجي خانم نه وه له ژماره ي ٤٤ دا شيعر يکي نه وه خانم ه ي تيدا يه که پيشتر باس مان کرد ياي حه له بي سمايل فره جي، باشه نه گهر نه وه سه وادي نه بو وه چو ن شيعره کاني ناوا قافيه ي هه يه و ناوا ته و او ه؟

حاجي کوپرا خانم: نا، حه له ب نه سلن بو خو ي سه وادي نه بو وه، ژنيکي بي سه واد بو وه، نه م ما مومکينه نه وه ئي خورشيد ي بي، خورشيد يش حه زي له حوسيني نه سه کنده ري ده کرد، حه تمه ن حوسين بو ي نووسي وه. ده نا خورشيد شاگرد ي کلاسي ٤ يا ٥ بو وه ده مي.

حه سه نې قازي: خورشيد خوشکي نه وه ياي حه له به يه؟

حاجي کوپرا خانم: نا کچيتي

حه سه نې قازي: شيعر يکي ته و او ه، ناکري بي سه واد بي و نه وه شيعره ي کوتي بي.

ده لي: به حه ميديلا له شه وه در چو وين و سو بح ي سادقي دا وه تلو و عي تالعي ميله ت گزنگي دا له هه ر لا وه مه دن فورسه ت له ده ستي خو گه لي ياران له وه ي وا وه بکه ن کو شش به جان و دل هه تا ميله ت نه فه و تا وه گه لي کور دان هه موو يه ک بن له کاران کار ترا زوه ئي تر ياران هه تا که ي ئيو ه نابن

حاجي کوپرا خانم: نه وه ده بي شيعر ي کابرا يه کي واري د بي.

حه سه نې قازي: ياني کار له کار ترازا ياني هه موو شتي ک ده کري.

ئي تر ياران هه تا که ي ئيو ه نابن بو چي عي بره ت گير

نه وه ي گه ورن وه کوو و رچان له نه ستويان ده که ن زنجير

ده يان گي ران له شاران دا وه کوو عه بد يکي زور يه خسي ر

شەھیدوللا بېرىنى كۆرد لە جەرگى تۆ بە بى تەقسىر

حاجى كوبرا خانىم: ئەو ەك شىئىرى ئەو وانىكانە دەچى كە لە مائە حاجى سەيد ەبدوللاى كوتوويەتى .

ەسەنى قازى: بە ەرحال باسى سەلاھەدىنى ئەيووبى دەكا و بەردەوام دەبى .
فەرمووت ئى وى نىيە . ئەو ەت جوان لەبىرە .

حاجى كوبرا خانىم: نا ئەسلەن بابە، سەوادى نەبوو . دوو كچىشى ەببوو يەكيان كچە گەرەكەى بوو

ەسەنى قازى: خورشىد خانم كە ەزى لە حوسىنى ئەسكەندەرى دەكرد؟

حاجى كوبرا خانىم: بەئى ئەو دەمى كلاسى چوار يا پىنج بوو . ئەو ە شىئىرى وىش نىيە، داخودا ئى كىيە بوى داناون بوى ناروون بە نىوى خۇى ناروويە چاپيان كروو .

حاجى سەيد قادر ئىقتىخارى: كاك ەسەنىش شىئىرى ەيە و [بى دەكەنى]]
ئەو ە لاتاو ە ابزانم مەبەستىكى شىئىرىكى ەيدى يە ... ح ق]

ئەمىرى ەسەنپوور: چۆن بوو نووسىت ئەو مەقالەى «خۇشەختى»؟

حاجى كوبرا خانىم: وەلا ەر وا بىرم دەكردەو ە دەبى ئىنسان چ بكا و چۆن بى . دەنا ئەلئانەكە ەيچ شتىكم لە بىر نەماو .

سەلاھ ئىقتىخارى: رەنگە بو تۇشيان نووسىبى كوبرا خانم

حاجى كوبرا خانىم: نە بە خوللاى كەس بوى نەنووسىوم مىرزا سەلاھ . بە سەرى ئەو مىرزا سەلاھى بو خۇم نووسىومە . [بى دەكەنى] . جا كاك ەبدوللاى مەردووخ ەر ئەو ەى پى وانىك بوو دەيگوت چۆن ئەو دەمى ئەتۇ كوتوتە ئارمان؟
كوتم جا چووزانم ئىدى ئەو دەمى بىرم زۇر بوو، ەۇشم زۇر بوو . دەيگوت زۇر سەيرە

ئه‌تۆ ئهو ده‌می ئارمانت زانیوه.

ئه‌میری هه‌سه‌نیوور: یانی که‌لیمه‌ی « ئارمان »

حاجی کوبرا خانم: به‌لێ که‌لیمه‌ی ئارمان

ئه‌میری هه‌سه‌نیوور: جا بۆ خۆ که‌لیمه‌ی ئارمان

حاجی کوبرا خانم: چووزانم ده‌یگوت ئهو ده‌می چۆن ئه‌وه‌ت زانیوه، نووسیه‌وه.
کوتم چووزانم زانیومه ئیدی.

هه‌سه‌نی قازی: باشه ئهو حیزبی یایان چیدیکه‌ی ده‌کرد، کاره‌کانی دیکه‌ی که
ده‌یکرد؟ که‌یه‌کترتان ده‌دی باسی چتان ده‌کرد؟

حاجی کوبرا خانم: چووزانم وه‌لاهی باسی فه‌قیران. خانه‌واده‌یه‌ک ئه‌گه‌ر فه‌قیره
کۆمه‌گی پێ بکه‌ین ئهو پووله‌مان ئه‌وه‌ بۆیه‌یه.

هه‌سه‌نی قازی: ببوره له‌ زه‌مانی جمه‌ووری کوردستان دا ئه‌گه‌ر شایه‌ی ده‌کرا
ره‌ش به‌له‌ک هه‌بوو له‌ شایه‌ی دا؟

حاجی کوبرا خانم: وه‌لاهی ئه‌من شاییم نه‌دیوه، هه‌ر شایه‌ی خوشکی خۆم دیوه
ئه‌ویش

هه‌سه‌نی قازی: ره‌ش به‌له‌ک هه‌بوو، پیاو و ژن ده‌ستی یه‌کتری بگرن؟

حاجی کوبرا خانم: نه‌چوومه شایه‌ی نازانم.

هه‌سه‌نی قازی: ئیستا نا

حاجی کوبرا خانم: ئهو ده‌میش نه‌چووم.

هه‌سه‌نی قازی: زه‌مانی جه‌حیلت قه‌ت نه‌چوویه شایه‌ی؟

حاجى كوبرا خانم: با دەچووم، ئەمما زەمانى جەمھورى كوردى نەچچومە شايىي

حەسەنى قازى: باشە ئەگەر مەسەلەن جېژنىك دەبوو، لە زۆر جىگايان لە
رۆژنامەكە دا نووسراوە مەسەلەن جېژنى شىرنى خواردن نەك بە مەفھومى ژن ھىنان
بەلكوو بۆ شادى و ھەلپەركى

زاگرۆسى خوسرەوى: تىيدا، لىرەش داىە

حاجى كوبرا خانم: بەلى ، با! با!

حەسەنى قازى: ئەو دەمى رەش بەلكەك بوو، يا ھەر ژن؟

حاجى كوبرا خانم: ھەر ژن بوو، ژن

حەسەنى قازى: بە جوئ ھەلدەپەرىن؟

حاجى كوبرا خانم: بەلى جار جار لە «چوار چرا» يە ھەلدەپەرىن .

حەسەنى قازى: پاشان [لە رۆژنامەكە دا] باسى ئەو ھە كراوە ژنان گۆرەوييان
دەچنى و ئەوانەيان دەنارد بۆ پىشمەرگە لە جەبھە . ئەو بە چ شىوھەك بوو؟

حاجى كوبرا خانم: گۆرەوى و سەر كلاو، لىيان دەويستن، لە حىزبى دەيانگوت
مەسەلەن ئەو پىشمەرگەكان دەچن بۆ شەرى دەچن سەرمایە ئەگەر دەتوانن
كۆمەگىكى بكەن . ئى وا بوو چوار پىنج جووت گۆرەوى دىنا، سەر كلاوھى دىنا،
زەنگالى دىنا .

حەسەنى قازى: پاشان وا ھەبوو لەو جەلەساتە دا وا ھەبوو كە ئەو ژنە ميوانەكان
مەسەلەن بارزانىيەكان يا ژنى مالى مەسەلەن ژنى مستەفا خۇشناو و ئەو كوردانەى
ئەو دىوى دەھاتن بەشدار دەبوون؟

حاجی کوبړا خانم: ژنی مستهفا خوشناوی دههات، کچه کانیشی دههینا و جار
جار ...

حهسه نی قازی: عوزوییه تیشیان هه بوو وه نییه؟

حاجی کوبړا خانم: به لئی ټهو عوزوییه تی هه بوو، شیعربیشیان ده خوینده وه
کچه کانۍ. یه کیان ...

حهسه نی قازی: شیرن

حاجی کوبړا خانم: شیرن ټا! « ټمه منالی کوردین / مهروانه چهنده وردین /
بؤ دوژمن حهقی بردین؟

کاتیک زانیم زوو به زوو / تیرمان له کهوان ده رچوو / دوژمنمان کوشت یه ک به
دوو.

هه موو سبچه ینان له سهر پلیکانی مه درهسه ی ټه وه ی ده خوینده وه. ټهو دههات
ټه ماما ماله مهلا مستهفا و ټه وانه نا. کچه کانیشی ټهو « شهرقی و غه ربی» یهش که
ده لیم دههاتنه کلاسی شاگردی من بوون به رووبهنده وه دههاتن.

حهسه نی قازی: یانی دم و چاویان داپوشرا بوو.

حاجی کوبړا خانم: به لئی به لئی، ټه ریوه لا

ټه میری حهسه نیوور: کوبړا خانم لیره له ژماره ی بیست دا « پیپیروزه » ی
ټیداره ی رۆژنامه ی کوردستانی نووسیوه: «

ټیمه مامؤستاکانی مه درهسه ی کچانی مه هاباد له رووی عیشق و علاقه به مه تبووعات
رۆژی چوارشه مؤ ساتی ۴-ی پاش نیوه رۆ له کانگای چاپخانه دیده نمان کرد. واقعهن
چاوپیکه وتنی ټهو کانگا خوشه ویسته که عه ده دیک له کورانی تازه پیگه یشتووی کورد
دهویندا خه ریکی کارن و شه و قیکی زور بؤ پیشکه وتنی مه تبووعات نیشان دهه دن بوو به

مايهی چاو پروون بوونهوهی ئيمه و تهشويقي كردين كه ئيمهش تا دهتوانين بو زياد
کردنی مه‌علووماتی ته‌ربيه‌تی کوران و کچانی کورد له‌وهی زياتر تی کوشين و ...

لای به‌که‌می کاسیټی دووهم

حاجی کوبرا خانم: جا به شیخی زه‌مبیلی ده‌گوت شیخ زبیل

حه‌سه‌نی قازی: ئه‌و ئه‌حه‌دی فه‌یزبابی، نه‌ماوه ئیستا؟

حاجی کوبرا خانم: وه‌لاهی نازانم، کچه‌کانی سوهیل و زه‌هاو

حه‌سه‌نی قازی: برایمیش هه‌تمه‌ن ماوه [بیره مه‌به‌ست له‌و ناوانه کور و کچه‌کانی

حوسینی زبیرینگه‌ران ه. ح. ق.]

حاجی کوبرا خانم: ده‌بی ما‌ی

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: چی دیت له‌ بیره له‌ بابه‌ت خودی چاپخانه‌که‌وه، غه‌یره‌ز

ئه‌وانه‌ی باس‌مان کردن؟

حاجی کوبرا خانم: نا، وه‌لا

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: ئه‌ی ئه‌وه‌ت له‌ بیره میرزا عه‌لی خوسره‌وی له‌ چاپخانه‌ی

دا مودیر بووبی، مودیری داخلی بووبی؟

حاجی کوبرا خانم: ده‌هاته مه‌دره‌سه‌ی مه‌ بازرس بوو.

ئهمیری هه‌سه‌نپوور: بازرس‌ی فه‌ره‌نگی؟

حاجی کوبرا خانم: بازرس‌ی فه‌ره‌نگی. ئه‌و ده‌می هه‌زی له‌ سوعدا خانمی

ده‌کرد [مه‌به‌ست له‌ نهمر سوعدای شافیعی کچی میرزا بایزی شافیعی و هاوژینی

نهمر عهلى خوسرهوى يه. ح.ق.]

نهميرى ههسه نپوور: شتيكى كه له زور ژماره كاني روظنامه دا باس كراوه مهسه لهى رهدوو كهوتنى كچان و ژنان كه ده ليين قه دهغه يه. چت له بيره سه بارهت بهوى؟ قه دهغه كردنى رهدوو كهوتن؟

حاجى كوبرا خانم: به خوداى ئيدى ئهو دهمى ده يانكوت ژن به ژنه نابى و رهدوو كهوتن نابى، خولاسه ي كه لام ههر ده بوو دنا قه دهغه يان كرد بوو ئه لبه ته. **نهميرى ههسه نپوور:** ژن به ژنه ش قه دهغه كرا بوو.

حاجى كوبرا خانم: ژن به ژنه ش قه دهغه كرا بوو. چون دتدى كبراى ته رپه ف ..... خوشكه كهى ..... كوپه ئه خه بابه بو ..... ده يانگوت ژن به ژنه ي بكنه. نازانم ژنى به مي رد چهنده ي چى بوو ئه گهر رهدوو كهوتبا چهنده ي ده بوو پوول بدا. خولاسه زور شتيان بو دانا بوو ئه لئان له يادم نه ماوه.

نهميرى ههسه نپوور: هيچ له بيرته عه كسولعه مه لى خه لكى چ بوو، ئى ژنان، ئى پياوان؟ قه دهغه كردنى وهى كه وا دوو پاته ي ده كرده وه روظنامه، ههر غه يرى روظنامه، وه كى ديش ئهو دهمى راديو ههش هه بوو

[جىي سه رنجه هاوريى زوو له ده ست چوو ماموستا ئه مير به راديوى ده گوت « راديو هه » ئه وه له نووسراوه و قسه كردنى ديكه شى دا هه يه. ح.ق.]

حاجى كوبرا خانم: راديو هه بوو ئه دى

نهميرى ههسه نپوور: باسى ئهو شتانه ههر له روظنامه ي دا ده كرا يا له دهرموى روظنامه ش ئهو باسانه هه بوون؟

حاجى كوبرا خانم: وهلى خوب ده كرا، ئه من ئهو دهمى زور ئه هلى راديو ماديوى نه بووم. راديو م نه بوو حقيقه تنه. راديو كه م بوو، ئه منيش نه م بوو. ها توچوى ئهو كه سانه شم كه م ده كرد كه راديو يان هه بوو. زور خه بهرم له و جووره شتانه نه بوو، ههر

شتی دهورو بهری خۆم ئهوهی که له بیرم مابێ .

ئهمیری ههسه نپوور: جا وه ئهسلهن ههر وهک باسیک بوو له گۆرئ دا، باسی قهدهغه کردنی ئهه جووره شتانه؟ ئی رهوو کهوتن و ژن به ژنه؟ ئهوه باسیان ده کرد؟

حاجی کوبرا خانم: باسی ههبوو ، مونتهها تا ئهه حهدهی که خه لک رعایه تی ئهه دهستوورهی کرد بئ .

ئهمیری ههسه نپوور: نیوانتان له گهل معه لیمه کانی که لهه دیوی را هاتبوون وهک عوسمان دانش و ئهوانیدی نیوانتان چۆن بوو؟

حاجی کوبرا خانم: زۆر خۆش بوو، زۆر زۆر جهفهنگ باز. نالییم حهفتهی دوو سهعاتیان دانابوو کاک ئه نوهه دلسۆز بئ دهرسی سیاسی به معه لیمان بئی . ئهمنیش گوتم ئه رئ ئه نوهه ئه تۆ چ دهزانی له سیاسهت؟ کو تی ئهمن حه قده سالم خویندوو ههیچ نازانم . کوتم جا من چۆن له کلاسی تۆ دانیشم . وهلاهی ئهوه دهرۆمه دهرئ . ئهه سیاسهتهی تۆم ناوئ . گو تی ....

حاجی قادری ئیفتیخاری: عوسمان دانش له سا بلاغی ژن هینا وه نییه؟

حاجی کوبرا خانم: به ئی . کچی میرزا که ریمی هینا، له کووچهی ماله

حاجی قادری ئیفتیخاری: دوايه ده گهل خۆی بر دیهوه ئهه دیوی؟

حاجی کوبرا خانم: بر دیهوه ئهدی . دایک و باب و برا هه موو که سیتی ده گهل خۆی برده ئهه دیوی .

ئهمیری ههسه نپوور: به دایک و برا و ئهوهوهی هاتبوو کاک عوسمان؟

حاجی کوبرا خانم: نا ئی ژنه کهی، دایکی و برای و خوشکی هه موویان چوونه عیراقی ده گهل عوسمان دانشی .

حهسه نی قازی: چوونه به سره و ئهوانه!!

[ئوهوى كه ده لېم «چوونه به سره» جوړېك ته وسه، دنا دهمزاني مه به ست باشوورى كوردستانه. ح.ق.]

حاجى كوبرا خانم: چوونه سوله يمانى. محمه د مه محموديش كچى پيشخزمه ته كهى مه درسهى هينا بوو؛ ميسرى حه سه نزاده، ئه وېش ئيعدام كرا.

حه سه نى قازى: دوايه گه راوه خيزانى؟

حاجى كوبرا خانم: به لى. ... ..

حه سه نى قازى: چهندى ديكه يان له مه بادي ژنيان هينا؟ له بارزانيه كان كه سيان ژنى هينا له مه بادي؟

حاجى كوبرا خانم: وه لاهى پيم وايى ده بى هيناييان، ئه ماما ئه من له يادم نييه.

حه سه نى قازى: ر هفتاريان چون بوو لهو بارانه وه؟

حاجى كوبرا خانم: وه لا پياوه كانيان خه شين بوون، له دوو كان و موو كانان زوريان له خه لكى ده كرد.

حه سه نى قازى: ئه و ده مى؟

حاجى كوبرا خانم: ئه رى وه لا، چووبانه هه ر دوو كانيكى مه سه له ن كابر ده يكوت شته كه به وه نده يه هه ر يوو ليك به و ئه نده ي بؤ خوئى ته سمى ده گرت ئه وى بؤ دا دنا. به قسه ي كابر اى فرووشه نده ي نه ده كرد. رؤژيكي مام ره حمانى .... نييه له مه يدانى ئاردى چوو بوو ..... قه رتاله كهى هه موو به عه رزى دا كرد بوو.

حه سه نى قازى: باشه ئه و مه سه له ي ژنان گرنگتره. ئه و مه سه له ي هاجه ر خانمى زهندى چون بوو چوو بؤ باكو، يا رووسان بر دبوويان؟ شايعه و شتى وا هه يه كه رووسان بر دوويانه.

حاجى كوبرا خانم: نا، هاجه ر خانم، كوتيان مي ردى كر دووه، نه هاته مه درسه ي

و کوتیان می‌ردی کردوه. دوايه فەريده

حەسەنى قازى: لە فەريدهى گەورەتر بوو؟

حاجى كوبرا خانم: بەلى هەمكلاسى من بوو. دوايه فەريده لە كنى وئلمە خانمى [خانمى وئلمەى سەياديان رەئيسى مەدرەسەى كچان. ح.ق] كوتبووى رووى بابم رەش بى، بابم خوشكەكەمى فرۆشت. بابم فرۆشتى خەلكى سابلاغى ..... بابم ئينسانىكى پەستە، بابم ئەو كچەى فرۆشت، جا خەلكى سابلاغى ....

حەسەنى قازى: باشە ئەو ژنە دوايه چى بەسەرھات؟

حاجى كوبرا خانم: ئەو ژنە دوايه ئەلئان سەرى لە توركيبەى هيناوھتە دەرى

حەسەنى قازى: لەوى خويندى؟

حاجى كوبرا خانم: خەبەرمان لىي نەبوو. [مەبەست لە شوورەوى يە. ح.ق]

حەسەنى قازى: نەھاتەوھ سابلاغى؟

حاجى كوبرا خانم: نەھاتەوھ سابلاغى، نەمان ديتەوھ. داىك نەيدەزانىسى باب نەيدەزانى ئەلئانەكانە گوويا لە توركيبەى بى ... .. لە مائە دوكتور ئەعلەمى ئەمن ئەو دەمى لە فەرانسەى بووم چوو بووم سەرى سەلاحي بەدم ... .. لە مائە دوكتور ئەعلەمى بۇيان گيترامەوھ لە سابلاغى لەگەل حاجى و دوكتور ئەعلەمى بۇ خۇيان دانىشتبوون مەشرووبيان خواردبووھ هەلپەربوون فەريده و ھاجەر و جا دەيگوت ئەو گۆرانى دەگوت و ئەويدى دەيگيراه

حەسەنى قازى: كورديان لە بىر ماوھ جوان؟

حاجى كوبرا خانم: دەيگوت گۆرانيان دەگوت بە كوردى و فەريده و ھاجەر . ھاجەر دەنگى زۆر خوۆش بوو.

ئەمبىرى حەسەنپوور: لە فەرانسەى؟

حاجی کوبرا خانم: ئەمن له فه‌رانسه‌ی بووم. .... بۆی گێرامه‌وه ئەویش وای گوت: گوتی له‌وئ نه‌بووی مامه ئیفتیخاری که‌له‌ی داغ کرد بوو گویی دابوو ده‌نگی هاجه‌ری. [پێ ده‌که‌نی], کۆتم نۆشی گیانی بی. [به‌رده‌وام ده‌بی له پێ که‌نین].

حه‌سه‌نی قازی: ئیدی ئەو له رووسییه نه‌یخوئیند بوو؟

حاجی کوبرا خانم: هیچ خه‌به‌رم نییه. نازانم، فه‌ریده‌ش ئەسله‌ن باسی نه‌ ده‌کرد. فه‌ریده خۆی زۆر به وانیک ده‌زانی می‌ردی به کابرایه‌کی کرد بوو پێی ده‌گوت شازده.

حه‌سه‌نی قازی: تورک

حاجی کوبرا خانم: نا فارس، لهو شازده قاجارانه و ئەوانه بوو.

حه‌سه‌نی قازی: ده باشه ئەوانه کوردی ده‌زانن، کوره‌کانیان ده‌لێن کوردی نازانن.

حاجی کوبرا خانم: نازانم شایه‌دیش بزانی، ئەوه‌نده‌ی که من هاتوچۆم کردوو. چهند جارن چووومه ماله‌ عه‌زیز ته‌لمانی له تارانێ هه‌ر به کوردی قسه‌مان کردوو. کور و کچی.

حه‌سه‌نی قازی: باشه ته‌تۆ وه‌کوه بوخۆت بیستیبتت سه‌به‌بی ئەوه‌ی که ئەو ئاغای عه‌زیزی زه‌ندی سابلاغی چۆل کرد و موخالیفی جه‌ره‌یان بووه چ بووه سه‌به‌به‌که‌ی؟

حاجی کوبرا خانم: به خودای ئیدی به دوا‌ی ئەوه‌ی دا که وانیک بوو ئەو رۆژه‌ی که قازی ... ..

کوتی وانیکه چووم ده‌ستورم وانیکم کرد به، ئەو ده‌می کێهه سه‌ره‌هنگ له‌وئ

بو و

حه‌سه‌نی قازی: موزه‌فه‌ری، فیرووزی

زاگرۆسی خوسره‌وی: هوما‌یوونی

ههسه نی قازی: سه ره لشکر هوما یوونی دهی. یه ک لهوانه

حاجی کوپرا خانم: چووم کوتم ....

..... [پی ده که نی] ..

ئه گهر ئه و رژه ش که ناشتیبوویان ئیدی هه موو خیزانه که هاتبوون ..... مینا خانم له بانگی گریانیی دابوو کوتبووی ئه خر ئه نگۆ نازانن پیشهوا له دار دراوه؟ بو دوو کانوو داناوه؟ کوتبوویان خانم به زۆری پیمان داناوین.

..... مینا خانم و وه جیها خانم ده گه ل خانمه خانمی ....

[مه بهست له مینا خانم یای مینای قازی سه رۆکی حیزی یایانی کوردستانه، وه جیهه ی جاوید [سه یفی قازی]، دایکی ره حیم قازی یه، خانمه خانم (گه وه هر سه در قازی) دایکی هه سه ن قازی یه. ح. ق.]

هه سه نی قازی: پاشان قسه یه کی دیکه هه یه دیاره پیش ئه وه ی که جمهووری کوردستانی تیک بچی له سابلانغی هیندیک فه عالییه ت هه بووه یه ک له وانه جاریکی ته زاهوراتیکی بووه له دژی قازی محمه د. باقی هه سه نه شل ویستوو یه ته فه له قازی محمه دی بکا شتی وات بیستوو ه؟

حاجی کوپرا خانم: وه لاهی شیعیر یکم له بیره عه زیز ئه لمانی داینا بوو. نازانم

هه سه نی قازی: هه ر ئه و زه مان، نه ک له دوا یه دا

حاجی کوپرا خانم: ئا، هه ر ئه و ده می « شار و بازار رازاوه / حوسین پوولی داناوه / شیوه ی نازانم چی. ئه من هه ر ئه وه نده م له بیر ماوه. شارو بازار رازاوه، حوسین پوولی داناوه

هه سه نی قازی: یانی حوسینی زپرینگه ران

حاجی کوپرا خانم: ئا، جا ئیدی ....

حهسهنی قازی: هیچت وهبیر نایه؟

حاجی کوبرا خانم: نا. ئەسلەن نەمیستوو، شتەکان زۆر عەلەنی نەدە کرا مۆنەتەها ئەگەر تەقە لە قازی کرا بۆ ئەمن بۆم زانییا؟

حهسهنی قازی: مەنزورم ئەوویە ئەگەر خەبەرئیکی وا لە شاری دا بلاو بووبیتەوه.

حاجی کوبرا خانم: ئەگەر مەعلوم نییە شتی وا .....، یا شاھید ئەمن نەمیستین.

حهسهنی قازی: باشە ئەو میرزا غەفووری مەحموودیان وەزعی چۆن بوو پێشتر؟

حاجی کوبرا خانم: ئەو میرزا غەفووری مەحموودیان ئەمن قەتم نەدەناسی فەقەت خوشکەکانی شاگردی من بوون جەواھیر و ئاسیە هەر ئەوئەندە دەزانم

حهسهنی قازی: ماله مەحمودە پیسیان پێ دەلین؟

حاجی کوبرا خانم: نەخیر! ماله مەحموودە پیسی ماله بابی دوکتور ئاسۆیە، قادری مەحموودزادە. ئەو ماله مەحموودیان ه. میرزا غەفوور هاتوچۆی تارانپیی دەکرد.....

حهسهنی قازی: تاجر بۆ، چ بۆ؟

حاجی کوبرا خانم: بەلێ: تاجر بوو و هاتوچۆی تارانپیی دەکرد ....

حهسهنی قازی: ئەی کەنگن کووژراوه؟ دوای ئیعلانی جەمهوری کووژرا، وەنییە؟

حاجی کوبرا خانم: بەلێ بەلێ. حاجی سەید عەبدوللا ئەفەندی لە ماله وان دا میوان بوو. شەوئ لە ماله وان بوو. ...

ئەمیری حەسەنپوور: یانی حاجی سەید عەبدوللا ئەفەندی لە ماله وان بوو وەختیکێ ئەو کووژرا؟

حاجی کوبرا خانم: مەنزووری پێم دەبێ لە ماله وان بوو بێ. دەبێ مەنزووری

بووبی له ماله وان دا. .... بهلئى، هاتن له دواى كاك ....
..... ئەمن نه دهلئيم بچن نه دلئيم مهچن نازانم.

حهسهنى قازى: مندالى نيبه؟

حاجى كوبرا خانم: بهلئى رهحمان كورپتى، رابيعا كچيتتى، خاليدە و حهليم.
حهليم مپردى به ئاموزاي خوى كردؤ. خاليدە مپردى به سهعيد زادهى كردووه.
خوشكه گهورهكهشيان .....

حهسهنى قازى: سهعيدزادهى تهوريزى؟

حاجى كوبرا خانم: بهلئى خالوزا و پوور زان. ....

زاگرؤسى خوسرهوى: ... .. ئەمن ئەوهشم بيستووه حوسپنى
زپرينگهران چۆته سهر مالىكى كچىكى به زورى وهر گرتوو له سهر ئەوهى .....
..... دروست كه قودهرتيان به دهستهوه گرتوو له زمانى جمهورى
دا چۆته سهر مالىكى [دياره ئەوه ناكريئ له سهردهمى جمهورى دا بئى. چونكه ئەوه
دهمى برايم زهردوش كورپى زپرينگهران ههر نهبئى ۷ سالى تهمن بووه. ح.ق.]

حاجى كوبرا خانم: ئەها

زاگرؤسى خوسرهوى: چۆته سهر مالى فهيزيابى. شكؤفه خانم ئەوهى دهگيرپراوه
جا ئەوه لپره شكؤفه خانم به وردى دهگيرپراوه به وردى ئەوه داستانهى كه چؤن
ديته سهر ئەوه مالهى و چؤن قازى تووره دهبئى لهوهى كه ئەوه كارهى كردووه
ئهوانهى ههموو دهگيرپراوه. [شيكردنهوهى زياترى كاك زاگرؤسى خوسرهوى ۷-ى مارسى
۲۰۲۱ برابى بهريز كاك حهسهن سلاويكى گهرم له وهلاتىكى سارد را، ئەوهى لهبيرم
مابئى، گيرانهوهى قسه(نهقل قهول) يكى شكؤفه خانمى سهلاح زاده«عهزيمى» بوو كه
لهسوئيد بؤى گيراونهوه كه گؤيا حوسپنى زپرينگهران ههزى له كچى ماله فهيزيابى
كردوه كه نهينداوتهئى بهزؤر چۆته سهريان و وهريگرتوه. بهداخهوه شكؤفه خانم چهند
سالىكه له زياندا نهماوه ومن هولىك دهم لهناوهوه زانبارى زؤرتر وهگرهه. ئەگهر

شټیکي زیاترم دست کهوت ، دهینیرمه خزمهتت ماندو نهبی لهخزمهتی دلسؤزانهت
بؤ نیشتمانکهمان هر بژی به شادی]

حاجی کوبرا خانم: جا هر ئه و قسانه نئمن .... ده کرد ئیدی. مهسهله بؤ
ئه و قسانه که وانیک نهبی. مهسهلهم ئمن دم گوت ئه گهر ئهنگو سویندوو خواردوه،
ئه گهر ئهنگو وهفادارن نیسبت به جمهووری چؤن دهبی مهسهلهن، یانی ئمن
ئهلغانیش ده لیم ههمیشهش کوتوومه ههمیشهش ده لیم چؤن دهبی ئهتؤ بچی ماله
کابرای تالان کهی؟ هر یوسف خانى، ماله یوسف خانى مهحمودجغى [مهحمود
جغ دئیکه که له ناوچهی ههوشاری ساینقهلا. ح.ق.]، ماله حیسامی داشکستانی؟ هر
دووکیان هاتبوون وهجیا خانمی نهکی تؤ، خانمه خانمی دایکی تؤ [رووی قسهی
له هسهنى قازیه. ح.ق.] ئارديان بؤ دنارد، برینجیان بؤ دنارد. .... نارد ههموو
شټیکي له ماله بابی تؤ را بؤ دهچوو. جا من دهمگوت خانم ئهتؤ بؤ ئه و ههموو
شتهیان بؤ دهنیری؟ دهیگوت نازانى ئهوانه چهند خانهواده بوون، ئهلان هاتوون لیان
قهوماوه، له ههساری ماله حاجی سألحی شاتری دا بوون. دوايه ئه گهر دیتیان ئمن
دهرسى به وهجیا خانمی ده لیم خاهیشیان لى کردم دهرسیان پى بلیم. روقیا خانم
بوو یه کیان کچه کانی. نازانم ئه ویدیکه یان له بیرم نییه.

هسهنى قازى: باشه ئهوانه له ئازهر بابجانی را ههلاتبوون هاتبوونه مهبادی؟

حاجی کوبرا خانم: نهخیر. جمهووری کوردستان تالانى کرد بوون. کاربهدهستیک
دارودهستهیه کی هه لگرت و چوو ماله کهی لى تالان کردن و به گؤرى بابى دا رپاندن
و کهوتبوونه سوألئ. ئهخر ئه گهر ئهتؤ کابرا موخاليفه بینه رای گره، نهسیحه تی پکه،
تهنبی پکه. ئیدی دهچی مالى تالان ده کهی کابرایه کی ..... زؤر کهس بؤی ده گریا،
خانمه خانم بؤی ده گریا دهیگوت نازانى ماله وانه چییان لى هات. سویند و قورئانى
دهخوارد دهی کوت شایبی برابه کیان بووه، سهد و بیست جیگای راختتووه، سهدو
بیست جوور رهنگ مهخمره لیفه کانی. جا ئهوه ئهلغانه که ئمن چؤن مهسهلهن دوو
میشکان بنیرم ئهخه عیبه، مهرى دهبی بؤ بنیرم. نازانم به تا برینجی بؤ دناردن،
رؤنى بؤ دناردن. مهسهلهن وهزعیکی ئاوا، هاتبوون له سابلاغى دانیشتبوون.

ههسه نی قازی: بیجگه له وان له ئازهر بایجانیش را هاتبوون له شووشه وان و ئهوانه
را بو لای شازده خانم؟

حاجی کوپرا خانم: به خودای شاید هاتبن ئه ممان ئه وانم نه دی وهلی مالی
عهلی ئه سغه ر خانی.....

ههسه نی قازی: عهلی ئه سغه ر خانی؟

حاجی کوپرا خانم: عهلی ئه سغه ر خانی مه حموود جگی.

ههسه نی قازی: ئه وه ده بیته ئاموزای حیسامی داشکستانی

حاجی کوپرا خانم: به لئی مالی حیسامی داشکستانی که هیچیان تیدا نه هیشت.

ههسه نی قازی: ئه وه ئیفتیخاری یه شوره تیان

حاجی کوپرا خانم: ئا! خولاسه ئاوا ئه وه جووره کارانه. جا ئه لمان مه سه له ن
حوسینی زپرینگه ران ئه تو ده چی کچیکی به زوری دینی ئه وه کارانه .... نین؟ ئهوانه
باشن؟

زاگرۆسی خوسره وی: ئه وه دهنگی داوه، ئه وه چۆن بوو؟

ئهمیری ههسه نیپوور: ئه وه ت بیستبوو ئه وه ده می؟

حاجی کوپرا خانم: ئه من بیستم ئه ممان خوب ئه لبه ته ئه من زۆر وه دووی پیوشوینی
نه که وتم. .... هه زارهای دیکه. ئه وه ی سویند و قورئانی ده خۆن خیانه تی نه که ن. بو
ئه وه کارانه ده که ن. ....

ئهمیری ههسه نیپوور: جه ره یانی ئه وه ت له بیره کوپرا خانم که له سه ره وه
چوو بیته تارانی

حاجی کوپرا خانم: کئ؟ حوسینی زپرینگه ران

نه میری حهسه نپوور: بهلئی

حاجی کوپرا خانم: وه لاهی نازانم

نه میری حهسه نپوور: نهو وهختی باسیکی وا بوو؟

حاجی کوپرا خانم: ناوه لانه میستووه.

نه میری حهسه نپوور: بهلام باسی وهی بووه که کاریکی وای کردووه.

حاجی کوپرا خانم: بهلئی، بهلئی. هه موو ژن دهزانن.

زاگرۆسی خوسره وی: شکۆفه خانم بۆی گئیرامهوه، دواى وی له سهر کاروبار دهریان

کرد یا چۆن بوو؟

حاجی کوپرا خانم: هه تمهن دهر کرا.

حهسه نی قازی: نهوهی که گرینگ بی لهو بارانهوه حاجی خانم دهبی له باری

سیاسی یهوه. مهسهلهن فهرز که نهو مهسهلهی ئیمه ههتا ئیستا به تهواوی بۆمان

پوون نهبۆتهوه که ئایا له زهمانی جمهووری کوردستان دا

حاجی کوپرا خانم: بهلئی

حهسه نی قازی: له عینی حال دا که جمهووری کوردستان ههبووه ده نیو

خۆی دا مهسهلهن موخالهفته، بهو مهعنایه نهک نهوهی که سهر به عهجهمی بی،

مهسهلهن نهزهراتی دیکه، له زۆر جیگا دا نه نووسراوه، خه بهرمان نییه. جا مه نزوورم

نهوه یه فلانکه سییک ته گهر موخالیف بووه ئایا له نه زهر سیاسییهوه موخالهفته تی کردووه

نهو جوۆره شتانه ده مانهوی ببینی نهوه.

حاجی کوپرا خانم: سهد دهر سهد هه یانبۆ، مونتهها ته مه زۆر چکۆله تر لهوه بووین

نهو شتانه بزانی. یانی شتی وا ته گهر بووشبی دهرزی نه کردووه. بو خاتری وهی نه بیان

هیشتووه خه لک تی بگا.

زاگرۆسى خوسرهوى: سهديقى حهيدهرى. مهسهلن خودى وهزيره كان

حهسهنى قازى: كابريره كى ئهمريكايى ههيه به نيوى، يهك دوو سال لهوه پيش وهفانى كردوو، به رحمت بى چونكه شتى نووسيوه. .... به نيوى ئارچى روزويلت. ئهو زور به دهقيقى باسى تاريخه كەشى كردوو كه هاتوته سابلانغى چون چوته كانگاي حيزب و چون ههينهتى وهراى ديووه و ئهوانه، باسى ئهوه دهكا دهلى پهزيراييان لى كردم به ودكايه كى زور توند. دهلى وهزيره كان له لاي قازيى محهمدى پييان عهيب بوو بخونهوه، پاشان باسى ئهوه دهكا له گهل خاله سهديقى دانىشتوون، ئهفسهريكى ديكه لى له گهل بووه كه له تاراننى راش كه ده گهلى چو ههر مهست بووه و دهلى ئهوه باش بوو ئارهقيكى باشى بو پهيدها بوو. شتى ئاوا

حاجى كوبرا خانم: ئهوانه ههش بى دهرزى نه كردوو

حهسهنى قازى: جا بويه شتيكى ديكه ئهمن بيستوو وه كوو شاييعه، كه گويا شهويك دوو نهفر له وهزيرانه، تهليسه كشميشيان به كوئل داداوه بچن ئارهقى لى دروست كه. شتى وات بيستوو؟

حاجى كوبرا خانم: نا وهلا! جا بو كارى وا بكهن

حهسهنى قازى: مهشرووب نازاد بوو؟

حاجى كوبرا خانم: ههميشه نازاد بووه، زهمانى كوردى

حاجى قادري ئيفتيخارى: ئهلئانيش نازاده، بو خويان كشميشى ده كرن ديكه به ئارهق. ئهلئان له مههابادى زوره.

حاجى كوبرا خانم: قازيى محهمهد ده عهينى حال دا كه ئينسانىكى شهرعى بوو زور زور تيگهيشتوو بوو، يانى زور لهوانه كى كه ئهلئان ئهمن و ئهتو و يهكى ديكه فكرى لى بكاتهوه قوول بين بوو، نوكتهسهنج بوو. ئهمن پيم وايه نه گهر كورى خوى كه كورى رهشه له كنه خوى مهشرووبى خواردباوه مانيعى نه دهبوو بو؟ چون ئينسانىك

بوو تې ده گهډى، ئەمما خوب ..... وولى
له بهر ئىحتيرامى وى له كن وى نه يان خوار دوه ته وه دهنه و نه بهى مه سه له ن ئه و مه نعى
كرد بن بلئ مه خونه وه. .... ئينسانىكى زور زير كه بوو. ههر له
قيافه ي را خه لكى دهناسى ئه و كابرايه چونه چون نييه. ....

ئەميرى حەسەنپوور: كوبرا خانم ليرە خەبەرئىكى تيدا ژمارەى ۲۴، ۲۲ رېشەمەى
سالى ۱۳۲۴ «كونفرانسى يايان له ئەنجومەنى فەرھەنگى كورد و شوورەوى» رۆژى
جومعە ۱۷-ى ۱۲-ى ۲۴ له لايەن ياي پيشه وای كوردستان كونفرانسىك بۆ بىر ناچغ
بوونە وهى كۆمەلەى ژنانى كوردستان له يانەى فەرھەنگى كورد و شوورەوى گيرا له م
كۆنفرانسە دا ژمارەيه كى زور له يايە كانى ئەندامە كانى كۆمىتەى مەر كەزى و ئامۆژگارارن
و شاگردانى مەدرەسەى كچان و كارگەرانى حيزبى ديمۆكرات و ئىداراتى حكومەتى و
توجار و كەسەبه به پىي بانگهيشتىنك كه له پيشدا كرا بوون حازر بوون. دە پيشدا
ياي پيشه وای كوردستان له بابەت ئەهەمىيەتى خویندنى ژن و كچ و پيشكەوتنى
ئىتىحادىيەى ژنانى شوورەوى و پيوستى شناسايى دە گهډل وان [نوتقىكى] ئىراد كرد.
دوايه عىدەيه كى زور له ئامۆژگارارن و شاگردان و يايە كانى دى نوتق و خىتابە يان
خويندە وه. كۆنفرانس له ساتى ۲-ى پاش نيوەرۆ گيرا بوو له ساتى ۵ دوايى هات»
هيچت وه بىر دئ سەبارەت به وهى له و ئەنجومەنى كوردستان و شوورەوى؟

حاجى كوبرا خانم: ئەسلەن نازانم له كوئى بوو له بىرم نييه.

ئەميرى حەسەنپوور: كەس لە تەرەف شوورەوييە وه لهوئى نەبوو؟

حاجى كوبرا خانم: فەقەت له تەرەف شوورەوى را جارئىكى له بىرمە هاتنە
مەدرەسەى نەقاشىك هات، له ئىدارەى را نارديان كوتيان خانم عهزيمى ده گهډل
شاسولتان خانمى [مەبهست شاسولتانى قازى كچى ميرزا وههبايى قاي يه ح.ق.]
لباسى كوردى دبه ر كا.

حەسەنى قازى: شا سولتانى فەتاحى قازى

حاجی کوبرا خانم: به‌لئی، لیباسی کوردی ده‌بهر کا، زبیر و شتیش له خۆی
بدا نه‌قاشیک دئ عه‌کسیان لئ هه‌لده‌گرئ له رۆزنامه‌ی ده‌خا. وا بوو ئه‌مه‌ لیباس و
شتمان له به‌ر کرد و هات. رۆژ بوو هات ئیدی پینج شه‌ش ده‌قیقان عه‌کسی له
من و شاسولتانی کیشا و دوایه ده رۆزنامه‌ی دا چاپیان کرد.

ئهمیری هه‌سه‌نپور: یانی عه‌کسیان کیشا

حاجی کوبرا خانم: نه‌ عه‌کس، نه‌قاشی، نه‌قاشی

ئهمیری هه‌سه‌نپور: نه‌قاشی چاپ بوو له رۆزنامه‌ی دا؟

حاجی کوبرا خانم: به‌لئی چاپیان کرد له رۆزنامه‌ی کوردستان دا.

ئهمیری هه‌سه‌نپور: ئه‌مه ئه‌وه‌مان نئ، ئه‌و شوماره‌مان نئ.

حاجی کوبرا خانم: به‌لئی. عه‌کسی من و ئی شا سولتان خانمئ. کلّوی زی‌ر و
گۆل و قه‌تار و مه‌تار و .... هه‌موو شتیکمان له خۆمان دا.

زاگرۆسی خوسره‌وی: ده‌ نیو به‌کیک له واندا نیوی محمه‌دی شاپه‌سندی تیدایه
به‌ نیوی کارگه‌رانی چاپخانه‌ی له‌وئ قسه‌ی کردووه. ئه‌و نوینه‌ریان بووه.

حاجی کوبرا خانم: له چاپخانه‌ی؟

زاگرۆسی خوسره‌وی: به‌لئی

حاجی کوبرا خانم: ئانا له چاپخانه‌ی کاری ده‌کرد

هه‌سه‌نی قازی: ئه‌وه کوری کیی پئ ده‌لئین محمه‌دی شاپه‌سندی؟

حاجی کوبرا خانم: کوری وه‌ستا... شاپه‌سندی. بابی خه‌یات بوو، له ترسی
سه‌ربازی هه‌لات چۆ عێراقئ

هه‌سه‌نی قازی: ئه‌ندامی کۆمه‌له‌ی ژیکاف و ئه‌وانه نه‌بوو؟

حاجی کوبرا خانم: وه لاهی ئه وهی نازانم ئیتیلعاتیکم له باره بان دا نییه.

حهسه نی قازی: خزمایه تی له گهډ زه بیچی هه یه هیچ؟

حاجی کوبرا خانم: ئه من کۆمه له ی ژیکاف ئه وهی که من بزانه کیی تیدا بوو

میرزا سه دیقی خۆمان بو

حهسه نی قازی: سه دیقی؟

زاگرۆسی خوسره وی: حهیده ری

حهسه نی قازی: فهقی سالچی

حاجی کوبرا خانم: سه دیقی حهیده ری

حهسه نی قازی: حهیده ری نا، نیوی ماله که بان چیه؟ ماله کییان یی ده لئین؟

حاجی کوبرا خانم: بابی سالاری

حهسه نی قازی: ده زانم به لام به چ مه شهوورن؟

حاجی کوبرا خانم: ماله حاجی سالچی فهقی محمه دی. حاجی سالچی فهقی

محمه دی. ئه و جاره کانه ماله حوسینی میکاییلی، به ره حمهت بی میرزا حوسین

ده گهډ بابی من خالۆزا و پوورزا بوو.

حهسه نی قازی: ئه وهی که رئیسی چرای بهرق بوو له سابلاغی، سالچی مکاییلی؟

حاجی کوبرا خانم: نا ئامۆزای وان، ئامۆزای وان ده گهډ بابی من خالۆزا و پوورزایه.

کوتی کاکه عهبلأ ئه وه ده مانه وئ جهله سه و شتی ساز که یین و ده بی بیین سویندی

بخۆین و کهنگی دیی و ئه ویش کوتبووی وه لاهی میرزا حوسین ئه من ئه هلی سویندی

خواردنی نیم. ئه من سویندی ناخۆم ئه ممان ههر کۆمه گیک و ههر وانیکیکی بتانه وئ

له ته رهف منه وه ئه من له ته رهف من را چ ده به خشی بیبه خشه، ئه ممان من سویندی

ناخۆم، بۆچی سویندی ناخۆم ئەمن کابرایەکم جار جار ئارەقێ دەخۆمەوه مومکینه بەعزە ھەرە کاتیکم لئ سەر بدا ناسخی سویندە کە یی ئەمن ئەو ھە ناکەم. سویندی ناخۆم ئەمما ھەر سەعاتیکێ کارێکیان بە من بئ، ئەمن بە سەر چاوم ، ھەر کۆمەگیکێ مادیشیان بوئ بە سەر چاوم. وەلا ئیدی میرزا حوسین ئیدی نەھاتەو ھە ماله مە وانیکئ بکا. میرزا حوسینی مکایلی بوو، ئیدی حوسینی زێرینگەران کە تیدا بوو. میرزا ھەمە دەمینى موعینی کە تیدا بوو، ئەوانەم دەناسی .

ھەسەنى قازى: میرزا ھەمە دەمین ئەو دەمی ژنە عەجەمى ھەبوو یا ھیشتا نە یەھینابوو؟

حاجى كوبرا خانم: دەو دەمیدا ھینای

زاگرۆسى خوسرەوى: پێش جەھوورى؟ مندالی گەورەى عەبدولایە

حاجى كوبرا خانم: پێش جەھوورى، ھەر دەو گىرودارى جەھوورى دا ھینای، کە ھاتوچۆی تەوریزیان دە کرد و دەھاتن و دەرۆشتن. [پئ دە کەنئ] ئەخر رووسە کان لە ماله وان مێھمان دەبوون. [ديارە چای بۆ دا دەنن دەلئ: ناخۆم بە قوربانت بـم. ح.ق.] رووسە کان

زاگرۆسى خوسرەوى: رووس کە دەھاتن لە مالى

حاجى كوبرا خانم: میرزا ھەمە دەمینى مێھمان دەبوون و جا حاجەت .... و مالى جیرانان. جا جیرانە کان دەیانگوت میوانوو ھە یە، قازیی محەمەدى ..... .

ھەسەنى قازى: ئەو پیاویکی زۆ ئازا بوو بە دەست و بردى خۆی، وەنییە وا مەشھوورە

حاجى كوبرا خانم: میرزا ھەمە دەمین؟

ھەسەنى قازى: بەلئ

حاجی کوبړا خانم: وه لاهې زور ټینسانیکې به ته که بوړ و به ههوا بوو، زور ټینسانیکې له خو ډه رچوو بوو به رحمته بی. ټه ماما ټیدی خوب خوب په زیرایې ده کرد له میهمانه کانی. په زیرایې ده کرد له میهمانه کانی. ټه من بو مهسه لیکې کاریکم پی پی بوو چووم. ماله که بیان دالانی هه بوو ټه میس خه بهرم دا بوو که ده چم. هه وه کوو شایه ک، قیافیکې شاهانه ی بو من گرتبوو. ټیدی هه له ده کی دالانی قسه کانم پی کوت و کوتم خودا حافیز. کوتی نا نا مه رږو بچو ژووری. کوتم وه لا ناچمه زووری کوتی هه ده بی بچیه ژووری. ټه گه ر چوومه ژووری له حه ساری زارا خانم میوانی بوو. بهر پکیان راخستبوو دانیشتبوون زه ری خانم تازه بووک بوو به ټیستیلخ

حه سه نی قازی: زارا خانم له ماله کییه؟

حاجی کوبړا خانم: زارا خانم خوشکی خورشید خانمی ژنی حاجی عه بلای چه له بی یه. ټه وانه کچی قاله سووریان پی ده کوتن. قاله سوور تونگچی حه مامی .... ټه و .... خورشید خانمی ..... سه رداری

حه سه نی قازی: سه رداری بوکانی

حاجی کوبړا خانم: سه رداری بوکانی. ژنی میرئاخوری خو ی بووه. به قه راری قسه ی خه لکی وه کوو ده گپرنه وه عاشقی بووه و میرئاخوره که ی خو ی له به ین بر دووه ټه و خانمه ی ماره کردوه. جا له وه ی را که ټه وانه خوشکیان ژنی سه رداری یه سی خوشک ده بن قاله سوور که ده مرئ خورشید خانم ټه وانه ده پاته کنه خو ی و دوا به ټه گه ر سه ردار ده مرئ دپته سابلاغی، دپته سابلاغی میرد به میرزا سولتانی سولتانیان ده کا برای میرزا مسته فای سولتانیان. زیر و پوول و مالیکی زور دینئ ټه و دوو خوشکانه شی ده گه ل ده بی یه کیان زله خا ده بی خات زله خا ژنی حاجی مسته فای جه فابی یه کیان ټه و زارا خانمه ده بی که میرزا حه مه ده مینی موعینی ده بخوازی. وه لا ټیدی دوا به ش ټه گه ر میرزا سولتانی وه بیس ټاغای ټه مری خودای کرد له ویش مندالی نه بوو، میردی به حاجی عه ندولای چه له بی کرد ټه و ټه فسه ره ی بوو. ټه فسه ر که میردی به وانیکئ کرد، به کوری میرزا حه مه ده ی شه ریفزاده. ټه وه ی که کوتیان

كۆرەكەي دەگەل جەمھوورى ئىسلامى كارى دەكا. .... بېۋەژن دانىشتۇ كە مېردەكەي
مرد. زارا خانمىش كە ماۋە. زلەخاش مرد و ھەر زاراخانم ماۋە.

ھەسەنى قازى: باشە ئەگەر وا بى ئەو زەمانى كە كۆمەلەي ژىكاف ھەبوۋە پىت
وا نىيە ژنىك لە ژىكاف دا عوزوويەتى ھەبوۋە بى؟

ھاجى كوبرا خانم: فكر ناكەم. مەگەر خەجىج خانمى مەجدى زانىپىتى كە
مىرزا سەدىق پىي كوتى.

ھەسەنى قازى: بەلام بۇخۇي عوزو نەبۇ!

ھاجى كوبرا خانم: نازانم پىم وا نىيە. ئەلبەتە ئەمەن بەۋەيرا زانىم كە مىرزا
سەدىق دەگەلە، رۇژىكى ئەو پەرى يەي لىرەيە پەرى ھەيدەرى مندال بوۋ ھىنابوۋە
مەدرەسەي پىشەندىكى دەبەر دا بوۋ « ژى يەكە و كافىك » لە سەر وانىكەكەي، لە
سەر پىشەندەكەي نووسرا بوۋ چنى بوۋيان.

ھەسەنى قازى: ئەو دەمى پەرى لە دايك بوۋو؟

ھاجى كوبرا خانم: ئانا، پىرەلۇك بوۋ ۋەك ئەو نەۋەي من

ھەسەنى قازى: پىم وانىيە پەرى بوۋى

ھاجى كوبرا خانم: ئەۋە چى لە سەر نووسراۋە ئەمىنىش كوتەم خانم مەجدى
كوتى ھا. كوتەم ئەۋە زۇر جوان چىندراۋە ئەۋە چىيە؟ كوتى نازانى ئەۋە چىيە؟ كوتەم
ناۋەلا. كوتى ئەۋە پىت نالىم كوتەم ۋەلا پىم بلئى. كوتى ۋەلاھى پىت نالىم. چون
ئەتۇ نازانى. كوتەم بە خولاي نازانم چىيە. كوتى ئەۋە كۆمەلەي ژىكاف پىك ھاتوۋە
ئى كوردانە، ئەۋەشم بۇ كۆرەكەم يا كچەكەم چىيەۋە.

ھەسەنى قازى: دەبى بۇ كۆرەكەي بى.

ھاجى كوبرا خانم: ئەۋەش ەلامەتى ويىە، كۆمەلەي ژىك.

نهمیری ههسه نپوور: به لاتین بوو یا به ژبی عهړمى!!

حاجى کوپرا خانم: به ژئى خومان، ههړ ژئى و کاف بوو تا

نهمیری ههسه نپوور: ههړ ژئى و کاف؟

حاجى کوپرا خانم: ههړ ژئى و کاف بوو تا. جا من لهوه ویرا زانیم که میرزا سه دیقیش تیدایه. شایه دیش خانم مه جدیش عوزوییه تى هه بوو بئ ئه ماما نه یکو تووه له کنه من. شایه دیش تا.

نهمیری ههسه نپوور: منداله که له بیرته چهند ساله بوو؟

حاجى کوپرا خانم: وه لاهى ههړ وه کوو ئه و کچه مى مه ئاوا [مه به ستى له نه وه که مى کچى کاک سه لاهه که له دیوه که به و له کاتى چاویپکه وتنه که دا چهند جار دهنگى له نه واره که دا ده بیستری. ح.ق.] سالیک ئاوا.

نهمیری ههسه نپوور: سالیک ئاوا، سالار بووه. چون سالار پیم وایه مته وه لیدى

۱۳۲۲ ه، هاو تهمه نى منه.

حاجى کوپرا خانم: مومکینه، مومکینه ههړ ئه و بوو بئ. جا جار یکیش شوخیم ده گهال کرد ههړ ده چوونه میتینگى کوتم ئه رى خانم مه جدى بو مهش نابه ن؟ ههړ بوخویان ده چوون کوتم ئه رى خانم مه جدى بو مهش نابه ن؟ بو مه دره سه مى نابه ن؟ دوايه کوتم وه لاهى بریا بمزانیبایه ئه وه ه لپه ر ه لپه ر چى لئ په یدا ده بئ. زور نارحەت بوو به و قسه مى، ئه و قسه مى ههړ پئ نه کوتمه وه ههچ دهنگى نه کرده وه هه تا کومارى کوردستان خه لاس بوو میرزا سه دیق هه لات و خانم مه جدى خه ریکى زير فرۆشتنى بوو بچى وه دواى میرزا سه دیقى که وئ بو عیراقى. دوايه کوتى خانم عهزیمى کوتم تا، ئه ها نا! پئى کوتم ئه گه ر وانیک پیک هات و قازى بوو به پیشه واه و ئه وانه کوتى ئه تو رۆژیکى قسئکت به من کوت ئه ماما ئه من جوابم نه دایه وه ئه ماما ئه لئان جوابت ده ده مه وه ئه وه ه لپه ر ه لپه ر ئه وه ی به دواوه بوو دیتووته قازى بوته پیشه واه. کوتم ئه لحه مدولیا خو من زورم پئ خو شه وه نه بئ پیم ناخوش بئ.

دوايه كانى نه گهر ميرزا سهديق هه لات بو عيراقى و زير و شتى ده فروشت روژيكي به خه ميهيه وه چووم كوتم چ ده كهى خانم مه جدى ده لىي چى، چ كار يك له ده سته من بهر دى، چ كومه گيك؟ كوتى وه لاهى، ده گريا، قه تاره كهى فروشتبوو به مه جدى كه پووله كهى بدائى و بچيته عيراقى كوتى ئهلان ئه وه قه تاره كهم پى فروشتو پووله كهم نادائى ئه منيش سبحه ينى موسافيرم ده روم ده چمه عيراقى وه دواى ميرزا سهديقى ده كهوم. كوتى له بيرته روژه كهى كوتم ئه وه تهقه تهق و نازانم چيه چى لى پيدا ده بى ئه منيش كوتم ئه وهى لى پيدا ده بى ئاخرى قسه كهى تووى لى پيدا بوو. ئه وه ئهلان به دبخت بووم ئه وه ده بى بچم به دواى ويدا. دوايه نه گهر سالار هه لاته عيراقى كوتى له و لاي به دواى بابى دا چووم ئهلان به دواى كورى دا ده چم. وه لاهى فه قيره خانم مه جديش. ئهلان ئه وه به دواى كورى دا ده چم، دهى كوتم كار نييه خولا چاكى نه كا، چا ده بى ئينشالا. [حاجى كوبرا خانم دياره روه وه پرسيار كاران ده لى: ئه و ميهويهش بو خواردنى دان دراوه نه بو. ح. ق.]

حه سه نى قازى: ويلما خانم و وان هيچيان نه ماون پيت وايه؟

حاجى كوبرا خانم: با ماوه زر خانم ماوه خانم .... ديپووى له ئيسرائيلى.

حه سه نى قازى: ئيستا له ئيسراييله ماوزه ر خانم؟

حاجى كوبرا خانم: ئه ي چون ئه رى وه لا

حه سه نى قازى: ماوزه ر خانم، سه لته نه ت خانمى داودى يش ماوه؟

حاجى كوبرا خانم: ئه رى وه لا، ئه ويش ماوه

حه سه نى قازى: ئه ي ئه و خانمى خه جيچى چ سوورى

حاجى كوبرا خانم: خه جيچى بابه سوورى ئه و نه ماوه

زاگرۆسى خوسره وى: تازه گى فه وتى كردوو

حهسهنی قازی: رهنا خانمیش نهوه لیترهیه [دیاره نهوه دیسان تهماشای وینه ده کهن. ح.ق.]

حاجی کوبرا خانم: رهنا خانمیش نهوه لیترهیه

حهسهنی قازی: ماوزه ر خانم و ویلمه خانم خو ....

حاجی کوبرا خانم: ویلمه له تارانن دیتهوه. تازه کوره کهی من ئیعدام کرا بوو. [سارمی ئیفتخاری کوری یای کوبرای عهزیمی له ئاوریلی ۱۹۸۲ له سنه به دهستی جهلادانی جمهوری ئیسلامی ئیعدام کرا. ح.ق.]

ژنه کهی سهرهنگ موشیری که نهو ئهمرئ خودای کرد بوو، سارمیش تازه شههید کرا بوو کوتی وه لا له مدهرسه یه کی ئهرمه نیان کار ده کهم ژنیکی لئیه به نیوی ویلمه خانم. له منی پرسویه نه تو خه لکی کوپی کوتوومه خه لکی مهبادیم ئه ویش کوتوویه نه خه ئه منیش خه لکی مهبادیم. کوتوومه جا نه تو چون خه لکی مهبادیی، کوتوویه نه من نه وهی دوکتور وینه تانیم باییری من چهند سال له وئ دوکتور بووه نه من له وئ له دایک بووم. نه من خانه واده یه کیشم له بیر ماوه به نیوی عهزیمی نه تو ده یانناسی؟ نه ویش کوتبووی کیهه عهزیمی؟ کوتبووی کوبرا خانم ده گه له من هه مکار بوو، خوشکیکیشی هه بوو نیوی زارا خانم بوو میردی به ماله میرزا سه عیدی قادری کرد، نه من جوانم کرد. کوتبووی نه وه خزمی میرده کهی منن و نه لئانیش کوبرا خانم نه وه لیتره یه کوره کهی شههید کراوه و سهره خویشی ویش بووه. نه ویش میرده کهی مرد بوو و نه گهر چووم لیلی خانمیش مابوو، لیلی خانم زور پیر بووه

حهسهنی قازی: لیلی خانم خوشکیتی؟

حاجی کوبرا خانم: لیلی خانم دایکیتی دایکی ویلمه خانمی یه، ژنی دوکتور وینه تانی. لیلی خانم زور پیر بووه زور گریاین. ....

حهسهنی قازی: نهی باشه نهو کابرای عه کاس چییان بوو؟

حاجی کوبرا خانم: بابی بوو، بابی ویلمه خانمی بوو

زاگرۆسی خوسرهوی: وینه تان

حاجی کوبرا خانم: وینه تان باپیری بوو، بابی دایکی بوو. بابی خوی پهریز بوو عه کاس بوو. [مه بهست ره حمه تی پهریزی سه یادیان ه که به شیکی زور له وینه کانی سه رده می جمه ووری کوردستان ئەو گرتوویه و له سابلاخ له سالانی دواي کوماریش له کاروانسه رای سه ید علی خوسینی عه کاسخانه ی هه بو. ح.ق.] دوو براشی هه بوو ده هاتنه سابلاخی خوسره و فیرووز . هاتنه ماله علی سه دیقی [له پهرایز دا هه سه نی قازی و زاگرۆسی خوسرهوی و ئەمیری هه سه نیپور باسی کووچه ی وینه تانی ده که ن یه کیان ده لی هه ره ئەو کووچه یه ی مالی قوم قه لعه یی تیدا بوو. ح.ق.]

وه لا ئیدی له وی گه لیک بیچاره گریا، میرده که ی سه کته ی کرد. له تاو نارچه تی خویان، جا ئەوی شه وی چووین به رق نه بوو شه معیان هه ل کرد بوو. به دبه ختیکی زور

هه سه نی قازی: خانم شوو جاعیش نه ماوه وه نییه؟

حاجی کوبرا خانم: با ماوه خانم شو جاعی .

هه سه نی قازی: کجیکی له ئەلمانی یه ؟

حاجی کوبرا خانم: کجیکی له ئەلمانی یه، یه کی نارد بۆ وانیکۆ بۆ

هه سه نی قازی: ئەو داودیانه ی وی کین؟ ئەخر ئەویش داودی یه

زاگرۆسی خوسرهوی: ماله حاجی مام وسوویان پی ده لین

حاجی کوبرا خانم: میردی خانم شو جاعی یه. ماله مام وسووی قه ساب، ماله حاجی مام وسووی قه ساب. ئەویش کجیکی نارد بۆ محمه دی مه عرووفی

حه‌سه‌نی قازی: نا، ره‌حمان

حاجی کوبړا خانم: نا محمه‌د، کوری حاجی سله‌مان ناغای — [دیاره تهماشای
براهویه کی رۆژنامه‌ی کوردستان ده‌کهن. ح.ق.]

حاجی کوبړا خانم: دایکی خوسینی

زاگرۆسی خوسره‌وی: دایکی خوسینی زیرینگه‌رانه، ره‌عنای زه‌گه‌ری. دوايه
ئامینه‌ی ئیلاهی، ئه‌وه‌ش ده‌بی ژنی ماله‌ مام ئه‌حمه‌دی ئیلاهی بی.

حاجی کوبړا خانم: ئامینی حاجی ئه‌لایه، خوشکیتی، دایکی هیندی

زاگرۆسی خوسره‌وی: دایکی ناغای هیندی ئه‌وه‌ی قازی دادگوسته‌ری بوو؟

حاجی کوبړا خانم: ئا

زاگرۆسی خوسره‌وی: دایکی وانه. دوايه ژنیکي دیکه‌شی تیدایه به نیوی سه‌دیقه‌ی
وه‌لیزاده

حاجی کوبړا خانم: ئه‌وه ژنی میرزا حه‌سه‌نی وه‌لیزاده بوو، حه‌زی له مه‌حموودی
ده‌کرد، میرزا حه‌سه‌ن ته‌لاق‌ی دا می‌ردی به مه‌حموودی کرد.

حه‌سه‌نی قازی: ئه‌وه‌ی که وه‌زیر بوو وا نییه؟

حاجی کوبړا خانم: کیه‌ه وه‌زیر بوو؟

حه‌سه‌نی قازی: مه‌حموودی وه‌لیزاده وه‌زیر نه‌بوو؟ وه‌زیری که‌شاوه‌ری

حاجی کوبړا خانم: با، با! مه‌حموود برزای ... خزمی ...

زاگرۆسی خوسره‌وی: ئه‌حمه‌دی وه‌لیزاده

حه‌سه‌نی قازی: نا، مه‌حموود

حاجی کوبرا خانم: مهحموود

زاگرۆسی خوسرهوی:ئهخر ئهحمهدی وهلیزادهش وهزیر بوو.

حاجی کوبرا خانم: مهحموود. ئهحمهدی وهلیزاده وهزیر نهبوو. ئهحمهدی وهلیزاده

بهزاز بوون ئهوان

زاگرۆسی خوسرهوی:نیوی ئهوسێ ژنهی تیدایه

حاجی کوبرا خانم: سهدیقه خانم

زاگرۆسی خوسرهوی:بهلی سهدیقه خانمه و

حاجی کوبرا خانم: جا سهدیقه خانم ئهگهر دههاته مهدرسهی ئهکابیر به

رهحمهت بی دهم گوت کچی ئهخر ئهوه « واو » ه واو. دهیگوت ئهخر دهزانم و وه ،

و . تورک بوو. [پوو له هسهنی قازی] وهک وهجیا خانمی نهکت قسهی دهکرد.

مهلیحه خانمه که ماوه

هسهنی قازی: ماوه مهلیحه خانم؟

حاجی کوبرا خانم: مهلیحه خانم ماوه ئا، سهرهنگ جاوید ماوه. ئیران خانمیش

چۆ لهندهنی.

هسهنی قازی: سهرهنگ جاوید ماوه. ئیران خانم له ئهمریکیه یا له لهندهنی

یه ؟

حاجی کوبرا خانم: له لهندهنی یه. کوره کانی لهوین.

[شیکردنهوهیهک له سه ره ئه و ناوانه ی له و چهند پرسیار و ولامه دا هاتوون. مهلیحه

خانم جاوید خه لکی ورمی

خوشکی پچوکتری وهجیهه ی جاوید (سهیف قازی) و نامۆژگاری مهدرسه بوو

له‌تاران. سه‌ره‌هنگ سه‌سه‌نی جاوید برای وه‌جیهه ئاجودانی شا و ئه‌ندامی رېکخراوی
نیزامی حیزبی تووده‌ی ئیران بوو. له‌ سالی ۱۹۵۳ که

ئه‌و رېکخراوه که‌شف بوو ئه‌ویش وه‌ک زۆر له‌ هاوڕێیانی به‌ سزای ئێعدام هوکم درا
به‌لام دوايه هوکمه‌که‌ی شکا و له‌ سه‌ر یه‌ک نزیکه‌ی ۸-۹ سأل له‌ زیندان دا بوو.
سه‌ره‌هنگ جاوید ئه‌و کاته‌ی له‌ ورمی سه‌رۆکی روکنی دوو بووه‌ زۆر لاوی کوردی له‌
زیندان و زولم و زۆری رېژیمی په‌له‌هوی رزگار کردووه. غه‌نی بلووربان له‌ بیره‌وه‌ریه‌کانی
دا باسی ئه‌وه‌ ده‌کا، ئیران خانم، ئیرانی لاهیجی هاوژینی سه‌ره‌هنگ جاوید ه. ح.ق.]

سه‌سه‌نی قازی: ئه‌گه‌ر بابم مرد بوو له‌ ئه‌مریکا را ته‌له‌فۆنی بۆ کردم.

حاجی کوبرا خانم: له‌و فاسیله‌ی دا که‌ بابت له‌ رووسییه‌ی بووه‌ چهند جار ئه‌تۆ

بابت دیوه‌؟

سه‌سه‌نی قازی: وه‌لا ئه‌من .....

لېره‌ دا کاسیته‌که‌ ته‌واو ده‌بی و ولامی منی ئاسته‌ نه‌کردووه‌.

